

J. F. Azurmendi: "Kazetariok behingoan bildu egin beharko dugu"

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Etorkinen Ametsak

EZTA LUR HONETAN ERE

Jone Goirizelaia

"Joandako botoek erosoaren aukera egin dute"

 HERRI
SELEKZIOBAT

2001eko ekainaren 3an TOLOSAn

Herri Kirolak. Ume festa
Aerobic proba herrikoia
Bazkaria ...

Batel estropadak Oria ibaian. Mendi martxa Uzturrera.
Pilota partiduak. Krosa. Bertsolariak. Kontzertuak.
Euskal Herriko selekzioen desfilea.

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ Jone Goirizelaia: "Joandako botoek erosoaren aukera egin dute" 9

■ Atzerritarren lege hertsia oztopo da etorkinen integrazioarako 16

■ J. F. Azurmendi: "Kazetariok behingoan bildu egin beharko dugu" 27

■ Jantzi berria ttakun zaharrari 38

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Jone Goirizelaia.	
Xabier Letona	9

EKONOMIA

Zerga delituak epaitegietan lokaturik.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Euskaraz trostan dabilen Zaldiko Maldikoa.	
Lore Agirrezabal	14

GIZARTEA

Atzerritarren lege hertsia oztopo da etorkinen integrazioarako.	
Mikel Asurmendi	16
Takoneran ikasle nafarrak.	
Jaione Aizpurua	25
Elkarrizketa: Jose Felix Azurmendi.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	27

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Non dago Tonbuku?.	
Ainara Gurrutxaga	36
Jantzi berria ttakun zaharrari.	
Joxemi Saizar	38
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	41

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	44
Agenda	48
Ihesi	49
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Iñaki Martinez de Luna	8
Kultura: Aintzane Legorburu	33
Azkena: Elixabete Garmendia	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argita sari bereziak elizak laguntzen ditu.

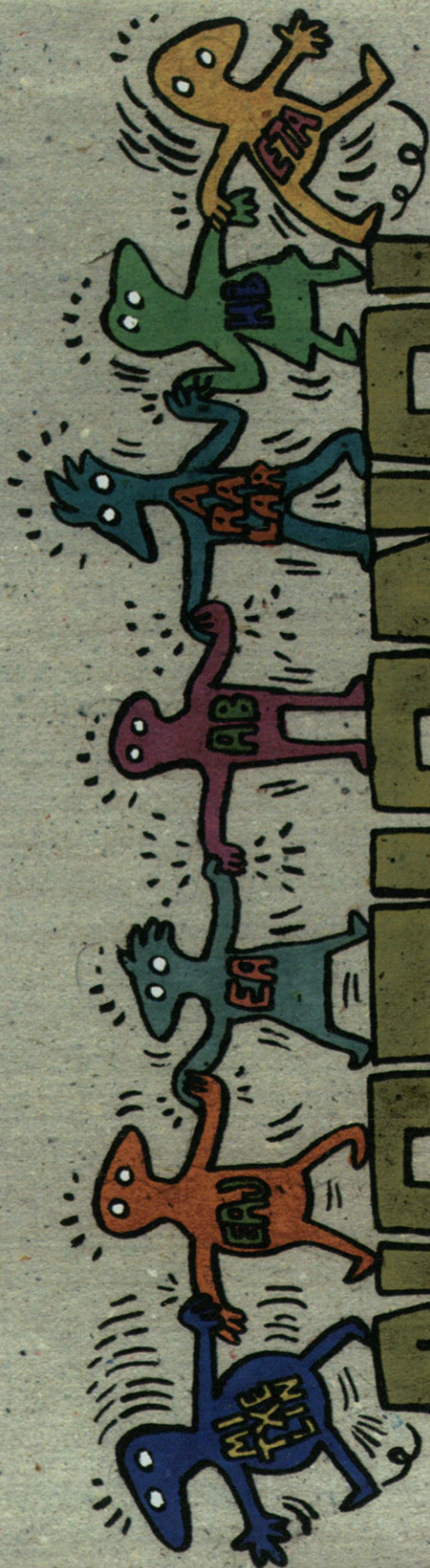

gizarte-ekintza
obra social

NANZI

NANZIAK

ESTRATEGIA

AGRICOLA + KUTXOFLET

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

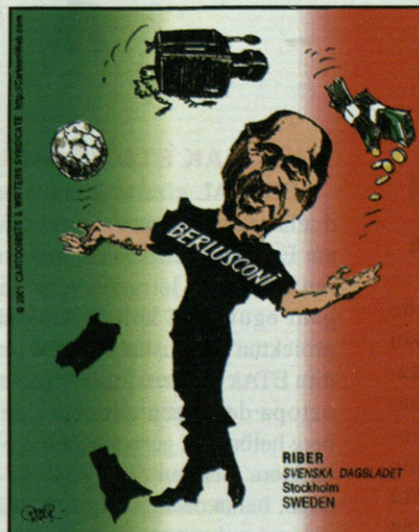
Harpidetzak sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria .780 lib./118,92 euro
 Espainia .16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak .21.100 pta./126,81 euro
 Airez .33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

■ Riber, Suediako "Svenska Dagbladet" egunkarian

Berlusconi

■ Cajas, Ekuadorko "El Comercio" egunkarian

Txiapas eta Fox

Hiruko Txikian

BARKAMINA

Atezainarena. Ogibidea politikatik urrun eta inguru profesionalean ama askotariko ume anitzez inguraturik bizi garenontzat, eguneko bezalako goizak gaitzak zaizkigu. Kotxea hartu eta automatikoki martxan izaten dugun irriak ekarri digu berria. "El Diario Vasco"ko Santiago Oleaga hil dute. Tiroz. Buruak denboraren bidetik atzerantza eramanean nau kotxearenari erreparatu gabe. Hoge bat urte izango dira joandakoak. "Zeruko Argia" ekonomikoki erdal pipiak jota, inprimatzeko papera hornituko zigun kristaurik ez genuenokora. "Egin"ek gu ataka hartatik ezin atera eta "El Diario Vasco"ra jo behar izan genuen. Tratua

burutu eta, urteak eman genituen asterokoa bertako inprimategian egiten. Ordainketari buruzko xehetasunetan Santi izan genuen hornitzaile berriaren aldetiko arduraduna. Eta ordainketan genituen arazoan aurrean solaskide ere bai. Ez zigun inoiz behar baino gehiago estutu eta berarekiko dudan oroitzapen profesionala atsegina da. Gisa-koa. Eta ETak goleadaz galtzen doan taldeko atezainaren irudia ekarri dit gogora: beste behin gola jaso eta lagunaren begirada hotzen artean bere sarera nagi baloi bila doanarena. Ostikoz jo, zelai erditik jokoan hasi eta beste gol bat jasoko duela jakitun jotzen jarraitzen duenarentzat ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

URTE BUKAERA

Jose Ignacio Lopez de Arriortua, mundu osoan "Superlopez" bezala ezaguna den euskal enpresaburua, Madrileko Nazionalaren erabakiaren zain dago, Estatu Batuetara estraditatu izango den jakiteko. Iruzurra eta dokumentu konfidentzialen lapurretara leporatzen diote. Lopezek ukatu egiten du. General Motors-eko lehendakariordea zen eta 1993an Wolkswagenera pasa zen kargu berberarekin. Amerikako enpresak ez zion barkatu eta bere aurkako ekintzekin hasi zen. Aipatu behar da urte haietan prentsak, Arzalluzek, Praderak eta halakoek Superlopez goraiatu zutela, guztiek uste baitzuten beraien laguna zen "enpresaburu argi eta eredugarria" k Zornotzako Boroan automobil lantegi bat eraikiko zuela. Arzalluzek, proiektu horretan konfiantza zenez, publikoki erlojua eskuz aldatu zuen lantegia eraiki artean. Baina Arzalluzek erlojua ohiko eskuan jarri zuen berriro eta Superlopezen lagunek publikoki goraiatzeari utzi zioten. Orain, Entzutegi Nazionalaren aurrean, bera goraiatu zuten lagunak ez dira agertu, Superlopezi, Lopez Arriortua orain, bere familiak baka-rik lagundu dio ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ARRAINAK ETA URA

EUSKAL gizarteak arazo bat konpontzeke duela era gordinenean etengabe gogoraraztea eta EAJ konstituzionalismoa eta estatutismoaren bidetik ez lerratzea izan daitezke ETaren gaur egungo bi helburuetakoak. Espainiako proiektua eta Euskal Herriko proiektua ikusten ditu ETak eta bere ustez bigarrenaren garapena oztoka dezakeen edozeren aurka egiten du, bere helburuak gero eta gehiago zabalduz. Bere jarduerak ulertzen duen gero eta jende gutxiago dago, baina oraingoz horrek erakunde armatua gehiegi arduratzen ez duela dirudi. Eta hauteskundeetako EHren emaitzen ondoren berriro dator sarritan egindako galdera. Zenbateko ur kopurua behar du arrainak putzuan ez itotzeko? ETak ezker abertzaleko banguardiatzat izan du bere burua, eta hala izan da gainera, baina sinesmen maila handia behar da datozen urteetan horrela izango dela pentsatzeko. ETaren egungo jardueraren ondorioek putzuan itotzera eramanez dezakete berandu baino lehen, bere jardueraren ondorioez ohartzen ez bada eta elkarriketari bidea egiten ez badio.

EUSKAL IRAKASKUNTZAREN DEFENTSAN NAFARROAN

MILAKA pertsona ari da ateratzen kalera Nafarroan euskarazko irakaskuntzaren defentsaren alde. Administrazioan euskararen erabilpena oztopatu eta murrizten duen foru dekretuaren ondoren, irakaskuntza munduari helduko ziola iragarri zuen UPNk, eta hala gertatuko dela dirudi. Antza, irakaskuntza munduaren udako opor garaia baliatu nahiko luke Miguel Sanzen gobernuak hartuko dituen neurriak iragartzeko. Edukiei dagokienez, oraingoz filtrazioak besterik ez daude -adibidez D ereduetako irakasle taldeetara erdaldunak sartuko direla-, baina euskarazko hezkuntza komunitatea mobilizatzen hasi da UPNren asmoak salatzeke eta etor daitekeenaren aurrean erne

egoteko. Eta hezkuntza munduaren ondoren, osasun publikoaren esparru iragarri zuten Nafarroako Gobernuako agintariak.

AUTONOMIA ESTATUTUA KORSIKARENTZAT

KORSIKARENTZAKO autonomia estatutu berria onetsi du Frantziako Asanblea Nazionalak. Frantziako Gobernuaren Lionel Jospin lehen ministroak hexagonoaren deszentralizazioan emandako lehen pauso sendoa da Korsikakoa. Jean Pierre Chevenementen ondorengo Daniel Vaillant Barne ministroak erabateko sostengua ekarri dio lehen ministroari ekimen garrantzitsu honetan. Beharrezko sostengua, bistan denez. Izan ere, Asanbleako 577 hautatuetatik 287k alde bozkatu bazuten ere, 217k

B A H E A

- Xabier Arzalluz, EAJko EBBko lehendakaria: "Aznarrek eta Putinek terrorismoaren atentatuak erabili dituzte botoak lortzeko"
- Joseba Egibar, EAJko EBBko bozeramailea: "Espainiako alderdiei dagokienez -eta jo dezagun indarkeria desagertu dela-, garbi dago, arazoa zaila izanik, konpontzeko erraza dela planteatzen: nola nazio eta estatu den eskema batek aurkituko du bere konponbidea nazio izan eta estatu ez den batekin. Hor bi borondate daude eta bata bestea aitortu

M E T R O A

ELKARTASUNA ETA ARBUIOA

Santi Oleaga "El Diario Vasco"ko finantza zuzendariaren hilketarekin, ETak modu gogorrean astindu du berriz euskal gizartea. Eta euskal gizartearen gehiengoak, berriz erakutsi du hildakoaren familia eta egunkariarekiko elkartasuna; ETari berriz ere arbuioa erakutsi dion bezala. Gipuzkoako egunkari irakurrienari tamainako eraso egitea haren irakurleei egindako eraso ere bada, horien artean PP, PSE, EAJ, EA, EB eta EHko boto emaileak. Nekez irabazi dezake ezer herritarrek -baita gertukoek ere- egunkari bat eros ez dezaten lortzen ez duenak, eta proiektu horren aurka egiteko haren arduradunak edo kazetariak hil behar dituenen.

kontra egin zuten eta 53 abstenitu ziren. Autonomia estatutu hau mugatutzat jo izan den arren, ebazpenak Ipar Euskal Herriko politiko-en arreta bereganatu du. Autonomiaren aldeko ekimen hau erabaki ausart gisara hartua izan da eta bere bilakaera Iparraldeko notabeen begipean izanen da aitzinantzean.

BATASUNA PROZESUA BERE AZKEN TXANPAN

BATEGINEZ ponentzia nagusiaren zuzenketak aztertzen ari direnean, EHk bultzatutako Batasuna prozesua bere azken txanpan ari da dagoeneko eta ekainaren 23rako Euskal Herri mailako ezker abertzaleko erakunde berriaren izena ezagutuko da, seguruenik Batasuna. Erakunde berria Euskal Herri osoan arituko da.

Zalantza, ordea, Iparraldean dago, Batasunari buruzko eztabaida prozesua udazkenara arte luzatuko baita. Ez dago argi zer gertatuko den Abertzaleen Batasunarekin, baina ez dirudi udazkenetik aurrera bere jardura berdina izango denik, ezker abertzaleko erakunde berria Iparraldean ere arituko da eta.

HAIZE BERRIA EUSKAL POLITIKAN

EUSKAL politikagintzan haize berriaren usaina agerikoa da agente politiko guztietan. Itun politiko berri baten prestaketa giro hasia dela dirudi, nahiz eta oraindik goiz den zein edukiren inguruan gauzatuko litzatekeen. Sukalde lana iragartzen da alde guztietatik, eta bakoitza bere eremua prestatzen ari da jada.

beharko du; hau da, euskal herritarrek onartzen dutena errespetatuko al du estatu eredu horrek? Hor oreka aurkitu behar da eta hori da azpi-azpian dagoen eztabaida".

• Arnaldo Otegi, EHko parlamentari eta eleduna: "EH trantsizio politikoa planteatzen ari da, eta zeregin horretan egungo markoak eskaintzen dituen baliabideak baliatzea posible dela uste dugu. Eta uste dugunez EAJ eta EA ez direla gai trantsizio horren lidergoan izateko, ezta Gasteiztik ere, EHri legokioke trantsizio horren lidergoa hartzea, baita marko horretan ere".

■ ELAko anagrama.

IZPIAK

ETak apirileko "Zutabe" barne agerkarian ELA kritikatzen du eta sindikatuak 93tik aurrera LABekin gartatu duen lankidetzan inboluntziazioa prozesua ikusten duela azaltzen du. Besteak beste, ELAk burujabetza edukiz betetzeko ekimenei uko egiten diela salatzen du, horretarako borroka armatua aitzaki gisa erabiltzen duela argudiatuz.

Iñigo Makazaga Erresuma Batuan atxilotua izan den lehen euskal errefuxiatuak datorren apirilaren 21ean deklaratu du agiri faltsuen akusazioari aurre egiteko. Sei eta bederatzi hilabeteko gartzela zigorra jaso dezake. **AHT Gelditu**, abiadura handiko trenaren azpiegitura lanak geldiarazteko plataformak, proiektu hau gelditzea orain arte egin den manifestaziorik jendetsuena egin nahi du Donostian datorren ekainaren 16an.

Peter eta Alberto Encinas anaiak Arrasateko Zutikeko bi kideek terrorismoaren apologia akusazioari egin beharko diote aurre Entzutegi Nazonalean, manifestazio baten amaieran ustez "Gora ETA militarra" oihukatzeagatik. Akusazioa Ertzaintzak egin die eta bi anaiak ukatu egin dute halakorik oihukatu zutenik.

Baldintza politiko berriak

Hauteskundeetan gauzak ez dira errotik aldatu, baina bai arazo zaharrei aukera eta irtenbide berriak bilatzen saiatzeko bezainbeste, bederen. Hori dela eta, bi interesguneri erreparatu behar diegu bereziki. Lehenengoa erakunde politikoak osatu eta kudeatzeko aukerak eta baldintzek osatzen dute: hau da, behin-betiko helburuak lortzeko bidean taktika mailakoa dena. Bestea, herri bezala osatu behar dugun proiektuarena da: dimentsio estrategikoa eta lehenbizikoa -taktikoa- zuzendu behar duena, hain zuzen ere.

EAEko erakunde politikoak nahi bezain osatuak eta beteak izan gabe ere, garrantzitsuak gertatu dira herri honen gainbehera historikoari aurre egiteko eta eraikuntza nazionalaren ildotik abiatzeko. Lortu denak dituen gabezien aurrean egiten diren hainbat kritikarekin ados banago ere, ez dut inondik inora zenbat eta okerrago hobeto planteamendua nire egiten. Urrutira joan gabe, Iparraldean nahiko lukete izan hemen lortu diren hainbat eskumen, eta, bestalde, azken egunotan Korsikako lorpenak txalotzen dituzten askok ahaztuta dute erakundetze maila hori -edo handiagoa- gure artean aspaldian dugula. Estrategia egokiaren gidaritzapean oso baliagarri gerta daiteke EAEko erakundeak era egokian erabiltzea; hau da, eraikuntza nazionalaren izenean.

HAUTESKUNDEEN ondorioz Gasteizko Legebiltzarrean abertzaletasunak eserleku bat galdu du -41etik 40ra jaitsiz-, baina, bestalde, bere baitako indar bat irabazle gertatu da, 33 parlamentari lortuta. Legebiltzarrean ondo babestuta egongo den gobernu osatzeko erantzukizuna EAJ-EA koalizioak hartu behar du bere gain, eta ahalegin horretan zaila du EHrekin konstatzea. Zeren eta azken indar honek Legebiltzarrean modu iraunkorrean parte hartuko balu ere, ETAren jokoak gaitzesten ez duen bitartean, gutxienezko etika demokratikoak eta egungo gizarte baldintzek ezinezkoa egiten baitute abertzale guztien arteko lankidetzak.

Nola batu, orduan, erakundeetan beharrezkoa den egonkortasuna eta helburu estrategikoa, hots, euskal

naziogintzan aurrera egitea ahalbidetuko duen adostasun parlamentarioa? EAEko errealitate anitza ikusita, gomen-dagarria izan daiteke euskal nazionalistek bestelakoekin gobernu osatzea, baina PSE-EEren laguntzarekin burututako gobernuak muga gaindiezinak izango lituzke xede horri begira.

IU-EBrekin akordioa lortzea, berriz, desiragarriagoa dirudi premia instituzionalak eta helburu nazionalak ezkontzeko; gainera, alderdi horrek Lizarrako akordioan ere bete-betean hartu du parte, eta bere izaera aurrerakoa zentro-eskuineko nazionalismoarentzat osagarri gertatuko litzaioke. Horrela jokatura, badirudi posiblea dela taktika instituzionala eta estrategia politikoa bat etortzea.

Iñaki Martínez de Luna
EHUko soziologia irakaslea

“Zein leku beteko luke ezker abertzaleak bere premiarik ez duen, baina bere planteamendu nazionalak eta sozialak neurri handian ordezkatzeko lituzkeen gobernu eta gehiengo parlamentarioaren aurrean?”

HALA ERE, EAJ-EA/IU-EB aukera hori gauzatuko balitz, nolako harrera egingo lioke ezker abertzaleak gehiengo instituzional horri? Zein leku beteko luke ezker abertzaleak bere premiarik ez duen, baina bere planteamendu nazionalak eta sozialak neurri handian ordezkatzeko lituzkeen gobernu eta gehiengo parlamentarioaren aurrean?

Gobernu-paktu horren aurrean, gainera, EH Legebiltzarrean eskuarki joateko posibilitateak beste planteamendura garamatza: zein izango litzateke EHren jarrera bete-beteko aurkariak ez zaizkion alderdien ekimen parlamentarioen aurrean?

EHk lan garrantzitsua betetzeko aukera izango luke, beti ere interes partidista itsuaren gainetik begiratuta. Batetik, estrategiaren arabera egokitzen jotzen diren gobernu-partaideen

ekimenei babesa zabalagoa eskainiz; bestetik gobernu horrek epelkerietan erortzeko ahulezia inoiz adieraziko balu, joera hori salatuz eta estrategikoki gomendagarriagoak izan litezkeen proposamenak aurkeztuz.

Baina, dena dela, EHk dinamika horri eutsi diezaion oso argi izan behar du bere estrategia zein taktika zeintzuk diren; eta hori lortzea ez zaio erraza izango. Une honetan nahasmen handia susmatzen baitut euren militantziaren baitan: garbitasun ideologiko eta pragmatismoaren artean eta baita talde armatuarekiko hartu behar duen jarreraz ere ●

J O N E G O I R I Z E L A I A

Hauteskundeetako emaitza txarren ondorioz hausnarketa prozesuan dago EH. Oso gainetik bada ere, hausnarketari usaina hartu nahi izan diogu eta Bizkaiko EHko zerrendaburuarengana jo dugu, Jone Goirizelaia abokatu eta EHko parlamentariarengana.

“JOANDAKO BOTOEK EROSOAREN AUKERA EGIN DUTE”

MIKEL MARTINEZ

■ ‘Euskal Herriak du hitza eta erabakia’ diogu guk, eta hor gehiengoa izan behar da; bestela zelan egingo duzu?”

Dagoeneko lehen batzar nazionala egin du EHk eta han hausnarketarako zenbait puntu finkatu zen. Sakondu dezagun horietan banan-bana. Aipamenak ez dira hitzez hitz-koak, jakina. Lehenengo arrazoia: “Euskal gizarteak ez du ikusi guk eskaintzen genuen herri eredua”.

Gure ustez burujabetzan aurrera egin behar da eta horretarako planteamenduak egiten ditugu, baina gero ez gara gai izan planteamendu horiek gizartearen aurrean ondo azaltzeko; baina ez bakarrik gizartearen aurrean, zentzu oso zabal batean

gure militantziaren aurrean ere bai. Zer-gatik? Komunikabideetatik oso gaitza da hori azaltzea, komunikabideetan guk planteatutako guztia zentzu negatiboan ateratzen da eraikitzailean baino, eta gainera egiten dugunarekiko zentsura ere hor dago. Kanpainan sartu gara komunikabideetan, baina jadanik berandu zen.

■ Hau da, zuk zera diozu, jendeak ez du ulertu, baina planteamendua bera egokia da.

Orokorrean bai. Eskubideak dauzkagula eta, besteek eman arte itxaron gabe, guk gauzatu egin behar ditugula diogu, apurka aurrera egiteko. Adibidez, jende-

ak ez badu ulertzen Udalbiltzak zer egiten duen, eta guk Udalbiltzarekin bata bestearen atzetik jarraitzen badugu, Udalbiltzak egindako ondorengoak ere ez dira ulertuko. Komunikazio arazo handia izan dugu.

■ Ez ulertzearena aipatzen duzu, baina ez al da planteatzen akaso ulertu egiten dela baina epe laburrerako sinestu ez.

Batzuentzat hala izan liteke bai. Horregatik, bi aukera izan direnean bata guztiz posibilista, hau da, duguna sendotu eta gero beste pauso batzuk eman; bestea gurea da, honek ez duela ezertarako

balio eta dugun gatazka politikoan ez dela aurreratzen, beraz beste zerbaitegin behar dela. Gurea zailagoa da, borrokatzea eta lan egitea eskatzen du, eta hautuaren aurrean jendeak lehenaren alde egin du.

■ **Dugunak ez duela ezertarako balio diozu, baina dirudienek EAeko abertzaleen gehiengoak baloratzen du.**

Ez dut uste jendeak markoa bera baloratu duenik, baizik eta PP etorri gero daukaguna gehi beste gauza asko kenduko ziguten ustea.

■ **Azter dezagun hausnarketa-
ren bigarren eragile bat: "Ez da jakin izan azaltzen EAJk eta Eak zein neurri handian egiten zuten atzera Lizarra-Garaziko prozesuaren planteamenduetatik, eta haien zain egon gara gurea indartzera aritu beharrean; horrela, beraiek markatu izan dituzte erritmoak eta edukiak".**

Lizarra-Garazik burujabetzaren bidean aurrerapausoak ematen hastea suposatzen zuen, horregatik zen horren garrantzitsua Udalbiltza. Baina EAJko batzuek pentsatu zuten horrekin jarraituz gero ez zegoela atzera egiterik, eta ez zutela aurrera egin nahi, nahikoa dutela kudeaketarekin eta dituzten interesekin. Hortik etorri zen apurketa eta guk ez genuen jakin izan hori azaltzen.

■ **Dirudienek, orduan testu bat adostu zenuten, baina hark zabaltu behar zuen prozesuarekiko interpretazio bateratua ez zenuten egin. EAJ eta EAKoek behin eta berriro ukatzen dute zuk aipatzen duzun ikuspuntua.**

Nik uste dut arazoa ez zela izan testua eta interpretazioena, borondatearena baino, nahiago izan dute gelditzea aurrera jarraitzea baino.

■ **Hirugarren hausnarketa: "EAeko instituzioen aurrean EHk izandako jarrera; batetik, EAJ eta EAren gobernuari emandako sostengua dago eta, bestetik, EHk Gasteizko Legebiltzarra utzi izana; honek ekarri du Gasteizko instituzioek erreferentzialitate nagusia berenganatu izana".**

Lehenik garrantzitsua da azaltzea guk ez genuela gobernu akordioa apurtu, hori

MIKEL MARTINEZ

■ **"Jendeak ez badu Udalbiltzak egindakoa ulertzen, honen ondorengoak ere ez ditu ulertuko".**

egin zuena Ibarretxe izan zela. Gero guk zera erabaki genuen, egungo markoa prozesuaren zerbitzura jarri ezean, lehengo irakurketara itzultzen ginela, momentuz ez ginela Legebiltzarrera joango. Hau guztia azaldu genuen bere garaian, baina EAJk esan du gu hor ez gaudelako espainolak irabazten ari direla. Gu ez gara gai izan azaltzeko hori ez dela egia eta hori lehen ere gertatzen zela.

■ **Beste faktore bat ere azaltzen da: ETak su-etena bertan behera utzi zue-
nean horrek desilusioa eragin zuela sektore zabaletan eta egoera horren erantzukizuna, agente desberdinen artean banatu beharrean, ezker abertzaleari bizkarreratu zaiola. ETaren jarduerak boto galeran eragin duela esateko modu bigunago bat al da?**

Azterketa hori gertatutakoaren baieztapena da. Jende askok pentsatu izan du ETak jarraitzen duela guk ez ditugulako politikan "egin behar diren gauzak" egiten, politikoki politikak diren horiek.

■ **"Begiratu beharko ditugu gure planteamendu batzuk, nahiz eta proiektu orokorra zuzena dela uste dudan"**

■ **Puntu guztietan aipatzen da ez dela jakin izan zerbaite azaltzen. Eta lerro eta jarduera politikoaz? Badirudi dena ondo dagoela, baina "besteek gu ez gaituztela ulertzen".**

Horrenbeste ez nuke esango, ez gu ez inor ez gara perfektuak. Begiratu beharko ditugu gure planteamendu batzuk, nahiz eta proiektu orokorra zuzena eta posible dela iruditzen zaidan. Gure proposame-

narekin gatazka amaitzen dugu, baina ez da gure proposamenaz hitz egin nahi. Burujabetza, bakea eta askatasuna lortzeko EAJren proiektua ez dut ikusi, eta zeresanik ez EArenaz.

■ **Oraingoan EHren boto beldurtiak joan direla aipatu izan da, mitxelinak... Azterketa hori hutsegite erraza dela ere irakurri ahal izan da... Zuk zer uste duzu?**

Gehienbat erosoaren aurrea egitea izan da. Egia esanda, herri honetan oso ondo bizi gara, eta orduan, guk planteatzen dugun borroka eta lanaren aurrean, ero-

sotasunaren hautua egin da. Adibidez, EHNA, edo Udalbiltza, edo Herrialdeen Ganbara edo beste gauza asko ateratzen fiskala dator kartzela mehatxuarekin. Besteen planteamendua, aldiz, horrela ulertzen da: "Daukaguna mantenduko dugu, gehiago ere negoziatuko da eta ez gara horren txarto egongo".

■ **Baina abertzaleen gehiengoak ikuspegi hori baldin baduzu, zuen proiektu politikoak jai du.**

Ez da horrela, baina une honetan espainolismoari eta faxismoari erantzuteko eredu artean hori hautatu da, boto komodoa eta erabilgarriena. Dena den, jende hori ez da ezker abertzaleetik joan, une honetan bere botoa baizik.

■ **Eta pentsatzen al duzue oraingoan ere EH bozkatu dutenen artean, askok ez dutela gustura bozkatu EH? Hau ez da azterketa soziologiko baten ondorioz esandakoa, jakina, susmo bat da.**

Ez dakit, ez dut hori somatu; bestea ordea bai, nire inguruan betidanik ezker abertzaleko boto emaileak izandakoek badakit EAJri eman diotela botoa. Nire ustez, 140.000 boto horiek oso kontzienteak izan dira, hori ez da boto behartua izan. Bizkaian adibidez Atu-

txaren papera hartu duen EHko lehengo botoemaileak -Atutxak ezker abertzalearentzat suposatzen duen guztiarekin- horrek ez du asko pentsatu, beste era bateko arrazoiek izan dute pisua.

■ **Kalitatea kantitatea baino garrantzitsuagoa dela ere aipatzen da.**

Segun eta zertarako...

■ **Ezker abertzalearen proiektu politiko aurrera ateratzeko.**

Une zehatz batzuetan gauza batzuk oso argi izan behar dira, alboko pertsonak ere horretan sinetsi behar dute eta gainera bide horretatik gauzak lortzea posible dela pentsatuz. Baina guk diogu "Euskal Herriak duela hitza eta erabakia" eta hor gehiengoa izan behar da. Bestela zelan egingo duzu? Beraz, segun noiz eta zertarako.

■ **Eta orain, hauteskunde hauek pasatu ondoren?**

Une honetan gauza guztiak kontuan hartuta hausnarketa batean sartu behar dugu, zuk diozun hori barne. Hor ikusiko dugu dauzkagun indarrak nahikoak diren buruan duguna aurrera eramateko, edo nola planteatu behar ditugun gauzak EAJ eta EA erakarri eta dugun prozesua aurrera eramateko.

■ **EHk ez du oraindik erabaki Legebiltzarrera joan ala ez joatearekin zer egin. Dena den, hausnarketa horretan zure ustez zer da kontuan hartu behar dena?**

Errenteriako batzarrean era guztietako jarrerak azaldu ziren: inoiz ez joatea, egunero joatearena... Ikusiko dugu, guk kanpainan zenbait gauza aurreratu ditugu, adibidez inbestidura plenoan izango garela, eta euskal gizarteak borrokaren bidez lortutako garaipenak atzera botatzen ez ditugula utziko, honek suposatzen duen guztiarekin. Hori nola bideratuko den ez dakit.

■ **Ba al diozu beldurrik ezker abertzalearen zatiketari?**

Momentuz ez dut halako arriskurik ikusten. Batasuna prozesua hasi denean iritzi eta korrante desberdinak izan dira, eta erabaki batzuk ere ateratu dira. Orain arte inork ez du esan prozesutik aterako denik.

■ **Hauteskunde aurretik Aralarrekin izandako ika-miketarik ia beste hautagaitza bat ateratu zen.**

Eurek planteatzen zuten Gasteizen beste politika bat egitea eta han egon behar zela. Hori euren ponentzian ez zen ateratu, orain emendakinen fasean gaude eta ikusiko da zer gertatzen den.

■ **Beraz, zuk ez duzu halako arriskurik ikusten.**

Arriskuak egon badira, nik diodana da orain arte ez dela halakorik planteatu eta barne eztabaidan ari garela. Gauzak beren lekuan eztabaidatzen badira, hori aberasgarria da. Une honetan iritzi guztiak dira garrantzitsuak.

MIKEL MARTINEZ

■ "Gure eredia zailagoa da, borrokatzea eta lan egitea eskatzen du, eta jendeak eredu posibilistago baten aldeko hautua egin du".

■ **Alderdietan porrotak izaten direnean dimisioez hitz egiten da sarritan. Planteatu al da halakorik EHn?**

Ez da halakorik ateratu. Beti esan dugu

gu ez garela betiko alderdiak modukoak. Horregatik, ez militantearen aldetik, ez batzarrean parte hartu zutenen aldetik ez da halako planteamendurik egin ●

◆ **XABIER LETONA**

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Zerga esparruko gaizkileen kopuru handi bat auzitegiek zerga delituak epaitzeko erakusten duten moteltasunaz edo interes kaskarraz baliatzen da, ogasun publikoari milaka milioi pezetako iruzurra egiteko. 1999an haziendak bidalitako 100 espedienteko 7 epaitu ziren soilik.

ZERGA DELITUAK EPAITEGIETAN LOKARTURIK

■ Epaitgien ustez atzerapena legearen zailtasunean eta aldaketetan datza.

Zerga iruzurra 15 milioi pezetatik (600.000 libera) gorakoa denean bihurtzen da zerga delitu, eta horrek esan nahi du maila horretako ekonomi ahalmena eduki behar dela, hau da, familia edo enpresa handien kontua dela. Eta esan beharra dago delitu mota hori ez dela eraginkortasun handiz jazaritzen, eta, beraz, inolako zaltzarik gabe, etorkizunean delitu kopuru hori geroz eta handiagoa izango dela. Ez dugu zehazki Euskal Herriari dagokion daturik, baina Espainiako Estatuari buruzkoak ditugu, eta ez dugu uste oso ezberdinak izango direnik. Azken urteotan epaitegiatara igorritako zerga delitu salaketen %88k epaitu gabe jarraitzen dute. Epaitgien ikuspegitik, berriz, "atzerapena eta gainezkako egoeraren" zergatia legearen zailtasunean eta aldake-

tetan datza. Besteok, ordea, gure zaltzak izan ditzakegu ez ote den izango hainbat enpresa eta familia epaitu nahi ez dituztelako. Kontua da, arrazoi bat edo

□ **Auzitegiek 1998an jasotako salaketek 63.070 milioi pezetako iruzurra adierazten zuten, 1999an 81.287 milioi pezetara iristen zen**

bestegatik, milaka milioiren iruzurra eginen zaiola ogasunari, eta erantzukizunek argitu gabe jarraitzen dutela. 1999. urtean bertan 81.278 milioi pezetako (3.251 milioi libera inguru) kopuruari dagozkion salaketak sartu ziren epaitegiatan.

ZERGA IRUZURRA ETA ZERGA DELITUA. Beste ezer baino lehen argitu beharra dago zerga iruzurra eta zerga delitua ez direla gauza bera. Gaur egun indarrean dagoen legeriaren arabera,

zerga iruzurra zerga delitu bihurtzeko bi baldintza bete behar dira: ogasunari egiten zaion iruzurra 15 milioi pezetatik gorakoa izatea eta zergadunak iruzurra egiteko asmoa zuela nabarmentzea. Bi baldintza horiek betetzen ez dituzten iruzurrak ez dira delitu bihurtuko; iruzur soilak izango dira, eta ogasunak jarritako zehazpenen bidez ebartziko dira, epaitegiatara joan gabe.

Bestalde, zerga iruzurrak lau urtetan iraungitzen dira, eta delituak bostetan, eta berdin da ogasuna ez ohartu izana edo epaitegiatan egotea. Iraungipenaren egutegia eten egiten da eta hutsetik hasten da berriro ogasunak edo epaileek zergadunari diligentzia bat helarazten dioten bakoitzean. Beraz, zerga delituen espedienteak pilaturik daude fiskaltzetan nahiz epaitegiatan. 1992tik 1999ra bitartean zerga delituei buruzko 3.049 salaketa jaso zituzten epaitegiek, baina 368 besterik ez zituzten epaitu, %12, Zerga Agentziaren arabera. Gainerako %88 ebazteko daude oraindik. 1999an 100 espedienteko zazpi besterik ez

zituzten epaitu. Horrela ageri da "El País" egunkariak duela gutxi ezagutzera eman duen txosten batean, eta, horrez gainera, dio ustezko zerga delituen artetik auzitegien

epaia jasotzera heldu diren salaketak beharra egin dutela azken urteotan. 1994an izan zen salatuen arteko kopururik txikiena epaitutako urtea, %5,7. Handik aurrera pixkanaka goraka joan zen 1997 arte, 59 salaketa epaituz, urte horretan aurkeztutakoan %20,1.

Egoera, ordea, okerragora doa. Ogasuneko ikuskaritzak 1999an epaitegiatara bidalitako 691 salaketetatik 47 besterik ez ziren epaituak izan, hots, %6,8, urte horretako Zerga Agentziaren memorian

■ Artelanak ogasunari izkin egiteko erabiltzen dira

Nahiz eta ogasunari zor zaiona ordaintzeari izkin egiteko modu bat baino gehiago dagoen, urtero hamar mila milioi inguruk izkin egiten diote ogasunari artelanen merkatuaren bidetik Espainiako Estatu osoan, azken hilabete hauetan argitaratu diren txosten osatu berriek diotenez. Euroaren etorrera iragarri zenetik artearen merkatua aldatu egin dela baieztatzen dute. Esate baterako, ARCO, Stampa, Iberjoya edo Barnajoya ferietan, erakusketan jarritako lanen eta saltzea lortu den lanen arteko proportzioa modu harrigarrian igo da. Eta, dirudienez, berdin gertatzen da galeria eta enkan-teetan. Horren adibide gisa 1999ko otsailean izan zen ARCO ferian, aurreko urtean baino %8,8 bisitari gutxiago izan arren, %20 gehiago saldu zela aipatzen da.

Artelanen sektorean aipatzen denez, Espainiako Estatuan 40.000 milioi pezeta (1.600 milioi libera) inguru mugitzen dira, eta hortik %90 "norbaitek zuritu nahi duen dirua da". Nolanahi ere, sektoreko iturri ofizialen arabera, kopuru horren erdia baino zertxobait gehiago (25.000 milioi pezeta, 1.000 milioi libera) XIX. mendeko artelanak erosteko erabilitakoak dira, eta, duten balio artistikoaz gainera duten balio historikoarengatik, oso jarraipen eta kontrol estua ezartzen zaie. Arazoa gainerako 15.000 milioi pezeta horietan dago. Horko 3.000 milioi pezeta erakunde ofizialen erosketak dira, eta gainerako 12.000 milioi pezeta partikularrenak. Partikular horietako batzuek (%20 inguruk) dagokion aitortpena egiten diote ogasunari, baina gehienek, nonbait, ez. Sektoreko hainbatek Administrazioari leporatzen dio errua: "*Beste herrialdeetan ondare ekarpenei ehuneko txikiak ezartzen zaizkie zerge-tarako, eta Espainiako Estatuan, berriz, kultura luxutzat hartzen da, eta artista batek ezin du bere salmenten aitortpenik egin, oso aldian behingoak direlako*".

Bestalde, zenbaitek ogasunarekin dituzten zorrak ordaintze-

ko ere erabiltzen dituzte artelan horiek. Horrela ageri da Espainiako Estatuko Zerga Agentzia beraren datu ofizialetan, zeren PFEZari, Oinordetzari, Sozietateei eta BEZari dagozkien zergak arte-lanen bidez edo Ondare Nazionalean sarturiko ondasunen bidez ordaintzeko aukera ematen baitu.

Horrela, 1996tik 1999ra bitartean, datu ofizialek diotenez, Espainiako Ogasunak 6.005 milioi pezeta inguruko zerga zorrak bildu ditu. Kopuru horretako 418 milioi pezeta zerga-dunek ogasunarekiko 1996an egindako zorrak ziren; beste 1.675 milioi pezeta 1997an bildu ziren, eta 1998an zenbateko hori 668 milioi pezetara jaitsi zen. Marka guztiak 1999an hautsi ziren, 3.242 milioi pezeta bildu baitziren artelanetan.

Ogasunarekin zituzten zorrak kitzatzeko erabilitako artelanen artean Pablo Picassoren hiru lan nabarmentzen dira, 1.434 milioi pezetatan tasatuak eta Reina Sofia Museo Nazionalera eramanak. Bere zerga zorrak artista horren artelanekin ordaintzen dituzten artean bere alaba Paloma Picasso eta 33 milioi pezeta ordaindu zituen Espainiako Alderdi Komunista aipatu daitezke.

Joan Miróren lanak, Francisco Goyarenak, Bauhausi eta 1900etik 1940ra bitarteko eskola alemaniarrei buruzko bilduma bibliografikoa, besteak beste, erabili dira ehunka milioi pezetako zerga zorrak ordaintzeko. Bere zergak ordaintzeko bide hau erabili duten pertsona eta sozietateen artean honako hauek aipa ditzakegu: Juan Abelló enpresariak 1988an hainbat artelan eman zuen 60 milioi pezeta inguruko zorrak ordaintzeko; Frías-eko dukearen alargunak 200 milioi pezetatan balioztatutako bere artxiiboak eta beste hainbat agiri eman zituen. Aipatzekoak dira baita ere Tyssendarrak, Masaveu familia, Cocatarren familia, Javier de la Rosa, Mario Conde, BBVA, BSCH, La Caixa, Caja Madrid eta Telefónica, esaterako ●

ALBERTO ELSOEGI

ageri denez. Eta zerga delitu horiek ez dira huskeria. Ez. Altxortegi publikoari iruzur egindako diru kopuru handiak dira. Horrela, auzitegiek 1998an jasotako salaketek 63.070 milioi pezetako iruzurra adierazten zuten, eta 1999an 81.287 milioi pezetara iristen zen.

Botere Judizialaren Kontseilu Orokorrak (BJKO) aitortzen du zerga delituak epaitzeko epaitegietan gertatzen den atzerapena, baina, aldi berean, salaketa horiek iraungitzeko inolako arriskurik ez dagoela azpimarratzen du, oso zaila delako bost urtean inolako diligentsiarik ez egitea. Baina, justiziaren

inpartzialtasunaz gehiegi fidatzen ez denari berehala etorriko zaio galdera burura: zer gertatzen da diligentszia horiek egiten ez badira?

Epaitegietako maila goreneko ardura-dunek aipatzen dituzten arrazoi bakarrak epaitegietako mekanika eta egungo legeria dira, eta ulertzekoa da horiek hori esatea. Horrela, BJKOk bozeramaileak, Benigno Varela, aipatu dugun egunkari madrildarrak egindako galderari erantzuterakoan zioenez atzerapen horiek delitu hauei buruzko "*epaitegi eskuduntzetan izandako aldaketan ondorio*" dira. Epai-leak esan zuenez, "*Kode Penalera eraberi-*

tu zenetik eskuduntza probintzi auzitegiei zegokien, eta 1998az geroztik eskuduntza horiek penaleko epaitegien esku daude berritua ere". Ordezkarri berorrek zioenez, zerga delituen arloan epaitegietan piltzen den gehiegizko lana "*zerga delituen konplexutasunagatik gertatzen da*". Horregatik, eta, agian, ezer ez dutela egin entzun beharrik ez izateko, BJKOk baliabide tekniko eta langile gehiago eskatuak dituela nabarmentzen du, eta, horrekin batera, ogasun publikoaren aurkako delitu hauei buruzko ebazpenak arinagotzeko lege aldaketak ere eskatu dituztela ●

◆ DANIEL UDALAITZ

*Trantsizio garaian zenbait euskaltzale iruindarrek euskaraz aritzeko txoko eta elkarte bat sortu zuten. Orduz geroztik, ia etenik gabe, hamabostean behin antolatu dute kultur ekitaldi-
ren bat, eta bi hamarkada hauetan euskaldunen erreferentzia bihurtu da.*

EUSKARAZ TROSTAN DABILEN ZALDIKO MALDIKOA

JOXE LACALLE

■ Iruñerrian Ansoreaga kaleko egoitza izan da euskararen txokoa 20 urtez.

Euskaldunek Iruñean euskaraz aritzeko zailtasunik ez dute gaur egun, baina duela pare bat hamarkada bestelakoa zen ego-
era; ez ziren asko euskaraz zekitenak eta haiek ere jarduteko aukerarik ez zuten ia. Orduan, ez zeuden ez Euskalerrria Irratia, ezta Euskal Telebista eta Euskadi Irratia ere. Donostian garai hartantxe sortu zen Arrano Beltza elkarte eta Nafarroako hiriburuan ere antzerako topaleku edo elkarte baten beharraz ohartu zen hainbat euskaltzale.

Zaldiko Maldiko elkarte Arturo

Campion euskaltegiko ikasle batzuen eta zenbait euskaltzaleren ekimenez jaio zen Trantsizio garaiko lehen urteetan. Euskaltegiko ikasleekin batera, sortzaileen artean ziren, besteak beste, Jose Bernardo Jauregi, Iñaki Zabaleta eta Sagrario Aleman.

Orduz geroztik, euskararen aldeko ekimen ugari abiatu dira Ansoreaga kaleko egoitzatik. Iruñeko euskaltzaleen topaleku izan da Zaldiko Maldiko eta haiek bultzatuta sortu dira Nafarroako Kantu Txapelketa eta Nafarroako Bertsolari Elkarte, besteak beste. Euskararen

Aldeko Batzarra ere, bazkide batzuen ekimenez sortu zen. Halaber, hainbat talde euskaltzaleren proiektuak Zaldiko Maldikon jaio dira, afari baten aitzakian askotan.

Gaur egun, elkarteak 140 bazkide ditu. Juanja Iturralde sortzaileetako bat da, “bazkide beterranoen jitekoa” bere hitzetan, eta, azken urteetan bazkide egin diren gehienak ikastoletako eta euskaltegietako gazteak direla dio berak. Beteranoen iritziz, gazteentzat elkarte “instrumentalagoa” da, afari eta bazkarietarako erabiltzen baitute gehienbat. Baina, belaunaldi berriak ere oso parte hartzaileak direla dio Iñaki Saldise bazkide gazteak.

Dena den, Zaldiko Maldiko ez da elkarte gastronomikoa, kulturala baizik. Eta hamabostean behin kultur ekitaldi irekiak antolatzen dituzte. Gainerakoan, elkarte erabiltzeko beharrezkoa da bazkide izatea, eta, guztiz ezinbestekoa euskaraz hitz egitea.

ELKARTE ELEBAKARRA. Euskaraz bakarrik mintzatzea da Zaldiko Maldikoko bazkide izateko baldintza nagusia. “Gizarteak, tamalez, lehen bezain diglosiko darrai eta Iruñean inork gutxi egiten du euskaraz egun osoan, beraz, aisialdirako derrigorrezkoak dira hau bezalako elkarteak”, dio Mikel Murgi bazkideak. Bera ere sortzaileetarikoa bat da. Egun, Zizurren bizi da baina bazkide izaten jarraitzen du, horrela badu txoko bat Iruñera joaten denean gustura egon, euskarazko prentsa irakurri eta lagunekin euskaraz aritzeko. “Horrekin betetzen da garai hartan amesten genuena; txoko bat izatea euskaraz aritzeko, orduan ez baitzen ia aukerarik”, azaldu digu Mikelek.

Hogei urtetan euskararen egoera

Euskara sailaren babeslea:

BERGARAKO UDALA
EUSKARA BATZORDEA

*Ibiliz, erabiliz,
bidea eginez... euskaraz.*

hobetu egin da Iruñean, baina Juanja Iturraldearen iritziak, oraindik batzeko eta harremanetarako funtzioa betetzeko Zaldiko Maldiko beharrezkoa da.

Ghetto bihurtzeko arriskuak ere inoiz ohartarazi dituzte, euskararekiko duten jarrera dela-eta. Baina kideen ustez, euskaraz aritzeak berebiziko garrantzia du gaur egun ere.

□ "Helburua ez zen Iruñerriko euskaldunen aglutinatzaile izatea, euskararen alde egitea bai, eta horretan erreferentzia puntu gara"

Bi hamarkada betetzera iritsi den arren, bidean hainbat oztopo eta zailtasun gainditu behar izan ditu elkarteak. Lehen hiru urteetan noraezean ibili ziren Anso-reaga kaleko egoitzan finkatu arte.

1990.eko hamarkadan egoitza galdu zuten ia; zarata zela-eta bizilagunak kexu agertu zirelako. Goiko solairua erosi, atea eta leihoak isolatu, sotoa afaritarako egokitu, eta ordutegia murriztu behar izan zuten. Taberna bezala ere funtzionatu zuen urte batzuetan, baina ez zuen luzaro iraun.

HOGEI URTE OPARO. Oztopoak oztopo, euskararen alde lan handia egin du Iruñerriko elkarte euskaltzaleak. Hogeitaz gizariek aurrera egin du eta euskararen mesederako beste bitarteko batzuk sortu dira Nafarroan, baina Zaldiko Maldikok bizirik darrai, eta euskararen alde eginez bizirik jarraitzea oso positibotzat jotzen dute elkartekideek: "Helburua ez zen Iruñerriko euskaldun guztien aglutinatzaile izatea, euskararen alde egitea bai, eta horretan, erreferentzia puntu gara".

Hogeigarren urtemuga dela-eta ospakizunetan murgilduta dabilta bazkideak. Otsailean "Hiru puntu" antzezlan eta Mikel Urdangarinen kantaldia antolatu zituzten. Bertso-afaria ere egitekotan dira garai bateko bertso eskolan ibilitakoekin. Eta horrez gain, aldizkari bat argitaratuko dute, euskararen egoeraz gogoeta egin eta Zaldiko Maldikoren historia ezagutarazteko ●

◆ LORE AGIRREZABAL

Arturoren kaiera

HIZKUNTZA HIZPIDE

Helduen Euskalduntzearen IV. jardunaldiak egin ziren maiatzaren 24an "Metodologia euskara 2H gisa irakatsi eta ikasteko prozesuetan" izenburupean. UEUK eta HABEk antolatuta, 200 lagun inguruk parte hartu zuten, irakasleen etengabe prestakuntza sustatzeko. Aste honetan ere "Hizkuntza bizikidetzatza eta aniztasuna EBan" jardunaldiak egin dira Bilbon, hizkuntzen urte europarra dela-eta.

EUSKALTEGIEI ESKARIAK ONARTUTA

Aurreko astean Gasteizko Udalak gurasoentzako euskalduntze ikastaroak diruz lagunduko zituela adierazi genuen. Aste honetan bada berri pozgarri gehiago. Oposizio herrikoiak atzera egitera bultzatu du udala eta, hala, IKA, AEK, Hegoalde eta Udaberri euskaltegiek 16 milioiko diru laguntza jasoko dute. Gasteizko Udalak aztergai utzi du oraingoz langileak trebatzeko ikastaroak gestioztatzeke era. Aipatu beharra dago 6.000 alegaziotik gora aurkeztu zituztela euskaltegiek Gasteizko Udalaren asmoen kontra.

BARNETEGI BEREZIAK AEK-REN ESKUTIK

Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeak (AEK) 2001eko udako antolatu dituen ikastaroen berri eman du. Nabarmenezkoak dira hiru barnetegi: Mendebaldeko Euskara, Familiei zuzendurikoa eta Ibiltaria. Azken hau berria da, ikasleak hamar egunez bizikletaz ibiliko dira herriz herri. Horrela, parte hartzaileek lekuan lekuko hizkera ezagutzeke parada izango dute.

OSTALARITZAN EUSKARAZ ARITZEKO

Euskaraz Bizitzeko Hitzarmena 45 elkarte, enpresa eta UEMAko kide diren 42 udalek dute sinatua. Hasieratik euskara egunerokotasunean erabiltzeko helburua izaki, ostalaritzan haren erabilera normalizatzeko ekimena abiatu du. Oraingoz Euskal Herriko 100 taberna eta jatetxe inguruk hartu dute parte hartzeko konpromisoa.

Urrea

MECA

Renault aurturazten

■ Bergarako Renault automobil markako Meca kontzesionarioaren publizitate orria iritsi zaigu erredakziora eta pozez hartu dugu gainera. Izan ere, euskara hutsean eta txukunean dago berau. Eta halako oasitxoak gustura hartzen dira gaztelania edota frantsesa nagusi den desertuan.

■ Nafarroako Unibertsitate Publikoko adarreko eta derrigorrezko ikasgaiak gaztelaniaz bakarrik eskaintzeko lege proiektua ari da prestatzen Nafarroako Gobernua. Irakasletza ikasi ahal izango da bakarrik euskaraz. Euskarazko eskaintza ikasgai orokorretan, irekietan eta gutxien espezializatueta mantenduko da bakarrik.

I k a t z a

ATZERRITARREN LEGE HERTSIA OZT

Inmigrazioaren fenomenoa ez da berria. Berebiziko ezaugarria da giza-historiaren bilakabidean.

Euskaldunok migratzaileak izan gara aurreko bi gizaldietan. Euskal Herria administratu duten bi estatuak, Espainia eta Frantzia -Europako estatu gehienak bezalatsu-, kolonialistak izan ziren XX. mendera arte. Horren ondorioz eta munduak hartu duen jite globala dela kausa, azken urteotan erruz ugaltu dira inmigrazio oldeak.

Etorkinen gaineko datu estatistikoak ez dira zehatzak. European bizi direnen erretratu bat eskaini diezai-gukete hurrengo datuok:

Alemanian 7.315.000 atzerritar bizi dira, Frantzian 3.600.000, Erresuma Batuan 2.125.000 eta Belgikan 890.000.

Espainiako Estatuan, 1999an eginiko erroldaren arabera, 550.000 bizi dira legalki. Kopuru hauek erakusten digutenez, Espainian inmigrazio fenomeno berria da. PPko

Gobernuaren politikak atzerritarren kopurua mugatu nahi du eta interes ekonomikoaren arabera kontrolatu.

Testuak: Mikel Asurmendi
Argazkiak: Dani Blanco

Europara iristen diren etorkin gehienak -1999ko datuetan erreparaturik- Alemania, Italia eta Erresuma Batura datoz, etorkinen %70. Urte hartan, 717.000 atzerritar inguru heldu ziren Europara. Gainontzeko %30etatik zenbat heldu ziren Espainiako nahiz Frantziako estatuetera eta zenbat Euskal Herrira ez dago zehazki esaterik. Datu fidagarriak ez dago; datu ofizialak eta errealak ez datoz bat.

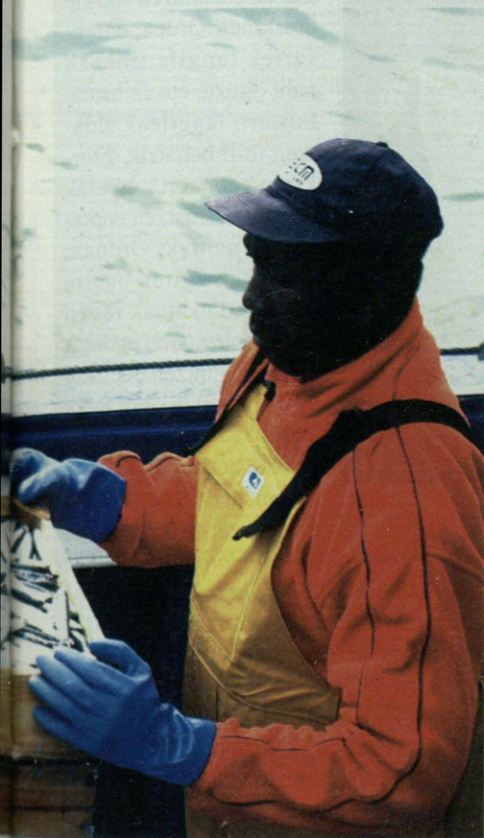
Hego Euskal Herrian 40.000 etorkin omen daude gaur egun -estatuaren kanpotik etorriak, hots-, hauetatik 30.000k dute egoitza-baimena. Ipar Euskal Herriko etorkin kopuruaren datu zehatzik ez dago. Pentsan, 7.000 etorkin daudela esan bada ere, kopuru hori Pirinio Atlantikoak departamenduari legozkioke, eta ez da batere fidagarria. Izan ere, gure Iparraldeko etorkinen gaineko datuak oso ezberdinak eta anitzak dira; lan eske, asilo politikoa edota ikastera datozen etorkinen datuak. Akademia eskualdean, kasu, Espainiako 2.000 etorkin inguru daude, hauetako anitz ikasleak direlarik.

ATZERRITARREN LEGEAK.

1951n hitzartu zen atzerritarrentzako lehen legea European: Genobako Hitzarmena deritzana. Asilo eskubidea bermatzeko egin zen, alta, ez bide du egundo asiloaren eskubidea guztiz bermatu. Frantziako lehen atzerritarren legea 1945ean gauzatu zen. Ordudanik hasi zen egoitza estatutua arautzen estatu honetan. 1952an, (Genobako Hitzarmenaren arabera) OFPRA sortu zen (Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides). CCR (Commission des Recours des Réfugiés) Helegite Batzordea eratu zen halaber. Frantziako estatuak, atzerritar legea murriztuz, (3.600.000 atzerritar biltzen ditu) mugak hertsiki kontrolatzen ditu, 1988az gozotik bereziki.

Espainiako atzerritar legea ez da pagotxa. Inmigrazioaren fenomeno berria da Espainian. 1999ko erroldaren arabera 550.000 atzerritar bizi dira bertan. Hauetatik 244.377k agiriak aurkeztu dituzte beren egoera arautzeko. 150.000 inguru klandestinitatean mugitzen dira, hala ere. Espainiako legeen artean, atzerritarren legea da

PO DA ETORKINEN INTEGRAZIORAKO

ra konpontzeko. Hori gutxi balitz, estatuko Herriaren Defendatzailea Mujika Herzog PSOEkidearen jarrera lotsagarritzat joa da etorkinen eskubideen errespetuak izan daitezen borrokatzen duten herri mugimenduen aldetik. Asko eta anitzak dira etorkin guztien eskubideak bermatuak izan daitezen aldarrikatzen dituzten herri erakundeak. Erakunde hauek eskakizunak banan-banan zehaztu dituzte gainera. Egoera irregularrean daudenei paperak eta lan baimena ematea lan-esku merkea beti berek behar izatea- hala nola jasaten duten jazarpen poliziala eta gehiegikeria administratiboaren amaiera, besteak beste. Hau da, herritar ororen eskubideen berdintasuna onartuz, integrazio soziala bultzatuko duen politika bat indarrean jartzea exigitzen zaio gobernuari. SOS Arrazakeriak herri mugimenduen buruan dihardu.

LEGE BERRIA EZ DA BERRIA.

2000ko Legearen onarpena eman zenetik, bai Madrileko Parlamentuaren oposizioko alderdiak bai PPK gobernatzan ez duen Espainiako erkidego autonomietako gobernuak Atzerriar Legearen aurka jarri dira. Berau da helegite gehien jasotzen duen legea. Gurean, Nafarroaren kasuan, UPN alderdia ezik (ñabardurak ñabardura) gainontzeko alderdiek bat egiten dute Espainiako Atzerriaren Legeari konstituzionaltasun errekurtsioa aurkezterakoan. Gasteizko Eusko Legebiltzarretik ere helegitea aurkeztu zitzaion pasa den martxoan. Edonola ere, Espainiako Parlamentuan minorian ari diren

oposizoko alderdiez gainera, herri mugimenduen sostengu gartsua beharko dute etorkinek, baldin beren egoera hobetuko bada. SOS Arrazakeriak Hego Euskal Herriko lau lurralde historikoetan funtzionatzen du. Gipuzkoako SOS Arrazakeriako Koro Erdoziak lagundu digu guri atzeritarren mundua amini bat gehiago ezagutzen.

□ **“Espainiako Konstituzioa pertsonaren aurretik jarri dute. Atzeritarren Legeak ez du pertsona hobesten baizik herritar espainola” KORO ERDOZIA**

Erdoziaren esanetan, etorkinen alde diharduten erakunde nahiz herri taldeak ez dira nahiko luketen beste koordinatzen. Horrela izanda ere, Koro Erdoziari atzeritarren legeaz duen iritzia eskatu diogu: *“Lege berria ez da batere berria, lege zaharra berritua da eta inoiz baino okerragoa. Helegitea aurkeztea dagoela? Ados. Baina*

garbi dago, pertsonaren aurretik Espainiako Konstituzioa jarri dute, Atzeritarren Legeak ez du pertsona hobesten herritar espainola baizik. Diskriminazioa, beraz, begibistakoa da”.

Gipuzkoako SOS Arrazakeria erakundearen bulegoetara azaltzen diren etorkinak laguntzeko, oso laburrak dira eguneko 24 orduak (Koro Erdozia eta Agustín Unzurrunzaga dira arduradun nagusiak). Laguntza bideratzeko txosten edo karpeta indibidualak zabaltzen dituzte.

gehien aldatzen dena. Azkeneko legea 2000ko abuztuan jarri zen indarrean, eta berau 1999ko abenduan onetsi zena berritzea etorri zen. PPK bi urte eman zituen gobernatzan, PSOEk Gobernuak 1985ean hitzartu zuena berritzeko. Gobernuak Kanpoko Erakunde (GKE-ONG) arabera, lege hura murriztu eta eskasa bazen, PPK harturiko politika etorkinen etorrera oztopatzeko “ongi” kalkulatu dago. Alderdi popularrak (PP) bere gurarira nahi ditu atzeritarrak, lan eta enpleguaren legearen arabera eta herritartasun eskubide bat bera ere onartu gabe. Hots, PPK etorkinen fenomeno egungo lan merkatu liberalaren arabera erabiltzen du, estatuaren ekonomia mesedetan soil-soilik.

Etorkinen legekontrako -edo ilegal-kontzeptua indartuta dago Espainiako Estatuan, horrela interesatzen baitaio Jose Maria Aznarren oraingo politika ekonomikoari. Murtziako El Ejido herrian gertatutakoa, politika honen ageripide esanguratsu bat da. PPKo Gobernuak ez da gauza atzeritarrei politika duin bat eskaintzeko eta bizi duten baztertzeko

■ Agustín Unzurrunzaga eta Koro Erdozia.

Etorkin legalak eta ilegalak jarri dizkiogu hizpide Korori, eta ez zaio gustatu planteamen-dua: "Ez ditugu ezberdintzen etorkinak. Gure base datuetan ez duzu aurkituko pertsona bat egoera erregularrean edo irregularrean. Hain erraz da pasatzen erregular izate-tik irregular izatera. Terminologia horrek guretzat ez du zentzurik, gainera erotuko ginate-ke".

Etorkin baten kasua azaldu digu jarraian. Bost urte ibili zen egoera erre-regularizatu gabe, lanean ibili zen, lan beltzean, noski. Korori ez zitzaion burutik pasatzen egoera horretan egongo zenik, baina kontentzioso administratibo batean sartu zen, eta paperik gabe zegoe-nez, beren bulegoetara azaldu zen lagun-tza eske.

Karpetak arrazoi anitz dela-eta bete-tzen dira. Etorkina paperekin eta lan-bai-menarekin eta administrazioari bizkarra emanda bizi daiteke. Legearen babesean bizi diren herritarrak bezala, funtsean. Kon-tua da, administrazioa-ren menpe bizi garela eta hartara hurbildu gara ezinbestez.

Gipuzkoako bulego-ra, paperak izan edo ez izan lan, baimena eta egoitza bat lortzeko hur-biltzen dira etorkinak. Egoera hauek gainditua ere, familia biltzea, ikasten ari diren seme-alaben bidea erraztuko dituen txartelak lortzea, ezkontza kasuen erre-regularizatzea edota hamaika korapilo aska-tzen laguntzea eskatu ohi dituzte etorkinek. Gizarte-laguntzailearen lana erruz pilotzen da SOS Arrazakeria era-kundeen bulegoetan. Enpresariekin, sindika-tuekin eta administra-

■ Gipuzkoan "Adiskidetuak" taldea sortu dute etorkinek.

zioarekin lehiatu behar dituzte gizarte laguntzaile hauek. Koro Erdoziaren lana ez da samurra inondik ere.

Enpresarioek bere interesak babesten dituzte, eta etorkinak, inoren laguntzarik izan ezean, galduta aurkitzen dira. Enpre-sariak etorkinez gero eta gehiago interesa-tzen dira. Bistan da. Lana badago egon, eta lan gogorra eta kaskarra bateren batek

lan egiten badute. Lanean harremanak finkatzen badituzte integrazioa gauzatzea errazagoa da. Gaurko atzeritar legeak ez die uzten bide hori urratzen".

Gure artean bizi diren etorkinen egoe-ra oso da gogorra. Nazionalitate ezberdi-nekoak izaki eta hizkuntza komun finko-rik ez dutenez gero, ez dute hitz egiteko ohiturarik. Bizi duten gizarte eta inguru-mariarekiko begirada orokorra da etorkinena. Ez dira egoeraz jabetzen. Esaterako, hiru pertsona bizi daizteke elkarrekin, baina ez diote modu sakon batez elkarri konta-tzen norberaren egoera. Bizimodu petrala da beraiena inola ere.

Lan kontuetan sindi-katuen betebeharra fun-tsezkoa da. Sindikatuak ordea, ez daude osotara eta egunean jarriak inmi-grazioaren arazoari dago-kionean. SOS Arrazake-ria taldekoek sindikatuen aldetiko laguntza baino, sindikatuak dituzten ara-zoak bideratzen lan gai-tza egiten dute. Atzeritik datozen langile kontra-tuen kasuetan, adibidez. Administrazioaren izapi-deak bideratzea lan kora-pilatsua da eta sindika-

GIPUZKOAN DAUDEN ETORKINEN JATORRIAK

Gipuzkoako SOS Arrazakeriaren bulegoan kontsultak egin dituzten etorkinak eta hauen arabera osatu dituzten karpetak.

• Karpeten eboluzioa:

		♀	♂
1995:	37	% 52,7	% 47,2
1996:	6	% 41,3	% 58,6
1997:	99	% 39,1	% 60,8
1998:	136	% 44,2	% 55,7
1999:	194	% 43,2	% 56,8
2000:	352	% 44,8	% 55,2
Guztira	352	% 44,2	% 55,8

• 2000. urtean irekitako karpeten jatorria:

Amerikarrak:	48	% 44,7
Arabiarak:	38	% 26,2
Afrikarrak:	28	% 15,3
Bestelakoak:	11	% 13,9

• Emakumezkoak % 45
Gizonezkoak % 55

• 44 ezkontza misto izan dira Gipuzkoan:

- Bertako 8 emakumek iniziatiba hartuta:

2 aljeriar, 2 zairetar, 2 marokoar, ganbier bat eta caboverdiar bat ezkondu dira.

- Bertako 5 gizonen iniziatiba hartuta: Japoniar bat, hiru kubatar eta dominikar bat ezkondu dira.

- 8 gizon atzeritarrek iniziatiba hartu eta hauekin ezkonduak:

3 maroki, 2 venezolar, senegalard bat, estatubatuar bat eta peruar bat.

- 11 emakume atzeritarrek iniziatiba hartuta:

3 dominikar, 2 colombiar, 2 brasildar, ecuatoriar bat, haitiar bat eta ukrainiar bat ezkondu dira.

- Bi kidengatiko iniziatiba:

12 bikote:
3 argentinarrak eta albaniar, algeriarrak, bulgariarrak, kanadiarrak, colonbiarrak, dominikarrak, palestinar, jugoslaviar bana.

■ Agustin Unzurrunzaga, Gipuzkoako SOS Arrazakeriako kidea

"Etorkina ez da herritar normal bat, ez ditu guk ditugun eskubide berdinak"

Atzeritarren Legeak, bai orain indarrean dagoenak eta baita ere aurreko biek, etorkin ez komunitarioen bizitza guztia baldintzatzen du modu gogor batean, eta denbora luzean, urtetan.

Etorkina ez da herritar normal bat. Ez ditu nik edo zuk, irakurle, dituzun eskubide berdinak. Ez da, ezta ere, langile normal bat, nahiz eta bere helburua lana aurkitu eta lanean aritzea izan. Lan egiteko lan baimen bat behar du, bertakook behar ez duguna. Baimen hori berritzeko, Gizarte Asegurantzara hainbeste kotizazio egin beharko ditu, eta berritzeko garaian lan kontratua indarrean eduki. Baimen berri bat eduki arte ezingo du bere emazte, senar edo seme-alabekin elkartu. Bere bizitzaren aldaketa eta mugimendu guztiei buruz poliziarri informatu beharko dio (helbidez aldatzen bada, beste lan bat aurkitzen badu, ezkontzen bada...) faltak ez izateko, isunik ez jasotzeko eta paperak berritzailekoan arazorik ez edukitzeko. Eta hala urteak joan eta urteak etorri, beti paperen arduran.

Atzeritarren Legearen aurka eta, beste gauza batzuren artean, eskubideen berdintasunaren alde, hainbat talde ari gara lanean. Eta eguneroko jardun horrek eraman gaitu harremanak eta elkarlana sendotzera.

Praktikan, eta hemen, Gipuzkoako esperientzia daukat buruan batez ere, lan banaketa natural antzeko batera iritxi gara, bata eta besteen alde indartuenak edo iaiotasun bereziak kontuan hartuz, informazioa trukatzuz, batek egin ezin duena besteari igorritzeko edo laguntza eskatuz.

Eguneroko lan horretan oinarrituz, proposamen bateratuak egin dizkiegu administrazio ezberdinei, etorkinekiko babes politika dela eta Diputazioko Ongizate Saileko arduradunei; edo helduen hezkuntza sisteman Atzeritarren Legearen eragin kaltegarria dela eta, Hezkuntza Sailekoei.

Eta batera joan gara beti Gobernu Ordezkaritzara, kupoei

buruz edo Ekuadorreko Gobernuarekin sinatutako Itunari buruz berba egitera eta etorkinentzat bermeak eskatzera.

Eta eguneroko lan horretan oinarrituz egin ditugu hainbat ekintza publiko Atzeritarren Legearen aurka eta etorkinen eskubideen alde. Azkena, Pasaia-Donostiara egindako laugarren ibilaldia izan zen, hamazazpi taldek konbokatua.

Baina bizitzako edozein eginkizunetan bezala, akatsak ere nabariak dira, edo, akaso, hobeto esanda, aurrean dauzkagun erronkak. Hemen doaz

batzuk:

✓ Sozialki aktiboa den jende askorentzat, etorkinen inguruak gai hauek berriak dira, eta ez dira aise sentitzen.

✓ Erreferentzia propioen haulezia, bertako esperientzia oinarritua. Gaur egun ez daude, edo oso gutxi dira, gai honetaz harduratzen diren pentsalari edo intelektualak. Beste leku batzuetara jo behar dugu ideiak bilatzera, Frantziara, Katalunian. Beste leku batzuetan, Frantzia, Alemanian, Katalunian bertan, horrelako pertsonaiek etorkinekiko euren elkartasun hurbila adierazteko gai dira. Hemen ez.

✓ Elkartasun sarea sendotu beharra dago, batez ere etorkinek eurek antolatutako elkarteak.

✓ Gai honen dimentsio anitzen (laguntza hurbila, politika, soziala, kulturala) arteko oreka hobe bat landu behar dugu.

✓ Elkartasun mugimenduak salaketa moralean du indar handia, baina egiten dituen kritika politikoak eta sozialak ez dira hainbeste azaltzen. Desoreka handiegia dago. Badirudi aspektu horiei buruzko hitza, partidu politiko eta sindikatu batzuek dutela bakarrik, nahiz eta, askotan, jendearen beharretik oso urrin egon.

✓ Elkartasun mugimenduak oso esperientzia aberatsa dauka, baina ez ditu behar den neurrian esperientzia hori eta egunero erabiltzen dituen ideiak sistematizatu eta plazaratu ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Xabier Aierdi, EHUKo soziologia irakaslea

“Oraindik ez dugu Sabino Aranaren teorizazioa gainditu”

Gurean, historikoki, gizarte tradizionalaren krisia, industrializazio hasberria, inmigrazioa eta euskal nazionalismoa eskutik joan dira. Ezin da bat ere beste hirurak gabe ulertu. Beraz, Euskal Herri modernoan, Bizkaitik hasita eta mende bat dela, etorkingoa gure gizarteko errealitate demografiko, sozial eta kulturala da. Politikoa ere. Funtsean, politikoa baita beraren ulerkerak.

Etorkingo hau espainiarra da sorterriz eta Erkidegoan eragin izugarria du; bataz beste, bizi den populazio osoaren heren bat kanpoan jaioa da. Etnikoki hitzeginda lurralderik euskaldunena Nafarroa da, beronetako %84a inguru Nafarroan jaioa baita. Inmigrazioaren eragin indusituaren arabera, seme-alabak kontutan hartuta, populazioaren erdira igotzen da eta matrimonio mistoen tasa ikaragarri altua da.

Inmigrazioa Espainiakoa izatean, euskal nazionalismoak berehala hartu zuen aintzat, bere aldarrikapenean aurkezten zuen herri homogeneoaren irudia apurtzen zion eta. Hortik aurrera, garai berean bi asimilazio prozesu agertu ziren: espainiarrek euskaldunena eta nazionalistek euskal herrian bizi zen populazioarena.

Erdian kokatzen dira etorkinak: jatorriz espainiarrak dira (eta afektuetan -nola ez- espainiarzaleak) eta administratiboki euskal hiritarrak, eta nazionalismoak bereak -nazionalak-bilakaerazi nahi ditu. Gertakari honetan, batzuek matrioskharren (andrakila errusiarrak) sindromeaz bataitu duten egoera agertzen da: unitate estatal batek bere lurraldean unitate nazional emergente bat (edo gehiago) du, eta azken honek “propioztat” erreklamatzeko duen lurraldearen baitan unitate estatalaren populazioa dago. Nazionalismoarentzat, ondorioz, etorkinak beti susmopean egongo dira, euren leialtasun nazionala zein izango ote denaren inguruko kezka nagusi

delarik. Oinarri-oinarrian sakonagoko arazoa dago: zer da euskaldun (edo euskal herritar-hiritarra) izatea?

Historikoki, arraza, euskara, borondatea, eta abar izan dira galdera honen erantzunak. Baina inplizitoki erabili izan dugun irizpide etniko erabakiorra ez da oinarritu aipatu diren osagai objektibagarri edo subjektiboetan, politikoan baino: euskaldun da abertzale dena. Oraindik ez dugu Sabino Aranaren teorizazioa gainditu, ze berak bereizitako bertako, maketo eta maketofi-

loak bereizten ditugu gaur ere. Teorizazio hau, nazionalismo zibiko bat eraikitzeak akats ikaragarri bat da, eta, euskal nazionalismoak, alde batetik, irizpide etniko hau ezinbestean aldatu behar du eta, bestetik, bertan bizi direnen hiritartasun unibertsala onartu. Bestela gauza kuriosoak gertatzen baitira: bertako euskaradun ez abertzale bat espainiarra kontsideratu eta antzekoak... Eraikuntza sozial eta nazionala sustatzeko eta errestrukturazio nazional antzu hutsean ez erortzeko -Udalbiltza ez-ofizialak bideratu dituen proposamen batzuetan badago honelakorik-, galimatias honetatik irtetzea beharrezkoa da.

Zeintzuk dira bestela arriskuak? Etorkinak beti susmopean daudela eta eskatzen zaizkiela bertakoentzat beharrezkoak ez diren baldintzak: hizkuntza eta zalantzarik gabeko leialtasun nazional abertzalea. Bertako guztiek betetzen ote dituzte baldintzok? Gure etorkizun nazionala proiektu sozial, kultural eta politiko bateratsuen ingurutik baino ezin daiteke etorri. Mugak ez dagoz etorkinen jarretetan -esaterako, Bilboko ezker aldeko udalerrietako hezkuntzako sare publikoan D eredua da nagusi-, norberaren konfidantza eskasean baino. Etorkingoa ez da «Troyako zaldia», lan egitera etorri da eta bere integrazioa bertan seme-alabak -bertakoak direnak- gus-tora ikustean eskuratzen du. Adibidea: azken hauteskundeotako emaitzak. Gaindi dezagun asinatura hau! ●

tuak, dirudienek, ez dira horretan iaioak. Erdoziak sindikatuko kide batekin telefonoz mintzatzean erakutsi haserraldiak hala eman zigun aditzera.

Administrazioarekiko harremanetan hasarreaz gainera sumindura eta inpotentzia nagusitu daiteke gizarte laguntzaile baten baitan: “Orain 25 urte Bergara herrira etorri zen etorkin baten kasua. Etorri zenetik ari da lanean, nazionalitate eskatua dauka eta ez diote erantzuten. Guk gehiago ezin dugu egin. 60ko hamarkadan ez zegoen atzeritar legerik. Orduan, besterik gabe sartzen ziren etorkinak, ez zuten bisadorik behar. Lana topatuz gero hasten ziren lanean eta kito. Garai haiek joan ziren, ordea”.

Duela hogeita bost urte iritsi zirenek

ez badituzte beren eskubideak bermatuta, zer esanik ez, gaur egun heldu direnek zaila dute bizimodua duintasunez antolatzeko. Atzeritarren Legea hilabete batetik bestera aldatzen da, bermerik gabe, hala ere. Hau da, duela urte zenbait etorritakoei nekez erakutsiko diote orain datozenei egin behar duten bidea. Etorkinek hiru paper mota ezberdinak erabiltzen dituzte, garaia eta estatusaren arabera: “Atzeritarren Legea berariaz egina dago, oso ondo landua. Zentzu txarrean, baina oso ondo”, esan digu azkenik Korok.

LAN ZIRKUITOAK. Etorkinak polizioak gisara helduz gero, eta ez badira harrapatuak, ahal duten moduan janean hasten dute beren bizialdi berria.

Hiri-aglomerazioetan aurkitzen dute babesia. Babestoki horretatik lan-zirkuitoetan barrena abian dira. Valentzian laranjaren bilketa burutzen dute, Almerian marrubiarena, Lleidan, madariarena, Extremaduran aranena eta Logroñon tipularena, kasu. Nafarroan eta Araban mahats eta patata biltzen aritzen dira. Poliziak etorkin bat harrapatzen badu zentro berezi batean sartzen du 40 egunetarako. Kartzelak baino okerragoak dira zentrook; patiorik gabekoak. Denbora horretan ez badute nongoa den asmatzen, aske utzi behar dute. Etorkinak hemen segitzen du, baina zirkuito horietan beti ere. Sistemari, bistan da, zirkuitoak mantentzea interesatzen zaio, interesatzen zaionez ●

Euskal Herrira iristen diren etorkin gehienak Afrikatik eta Europako Ekialdetik datoz. Afrikar asko arrazoi politikoengatik heldu dira, gehienak gure Iparraldera. Frantziako estatua ez da, izan zen asilo lurraldea, ordea. Hego Euskal Herrira datozen Europako ekialdiarrak lanerako ekarriak dira propio.

HEGOALDERA LAN ESKE ETA ASILO POLITIKO BILA IPARRALDERA

Germaine Blezio hazpandarra da Amnesty Internationalaren (AI) idazkaria Ipar Euskal Herrian. Hegoaldean ez bezala, bertan ez dago SOS Arrazakeria-ren antzeko erakunderik; AI arduratzen da etorkinen egoeraz. Bereziki, Baionan eta Angelun daude antolatuta, hogeit bat militante ari dira bi taldetan: "Ontsalar lan gehiago egin beharko genuke, baina ez dugu indar aski. Estatuko beste eskualdeetan baino iheslari edota etorkin gutxiago dago hemen, arrazakeria arazoa ez da Frantziako beste eskualdetan bezain bat ageri ere", erran digu Germainek. Alk Frantziako Gobernuaren politikari buruzko iritzia, bestalde: "Frantziako Gobernuak onartzen ditu Alren txosten kritikoak azken aldi honetan. Izan ere, etorkinen eskubideak onartzen eta errespetatzen Europako 10. estatua dela ohartu baita. Frantziako nahiz Europako Gobernuak etorkinen trafikoa eta hauek esklabo gisa tratatzen dituztenen aurka ari dira, baina ez dute aski egiten etorkinak behar bezala integratzeko".

ATHERBEA ZENTROA. Ipar Euskal Herria ez da etorkinentzako berebiziko lekua. Daudenak Baiona-Angelumiarriz-tze (BAM) aglomerazioan bizi dira. Angelun etorkinei harrera egiten dien "Centre d'accueil des demandeurs d'asile" zentroa dago, "Atherbea" ere deitua. Egoera arras isolatuan dauden etorkinak biltzeko egoitza soziala da. Iparraldera iristen diren gehienak arazo politikoengatik ihesi heldu dira. Jean Jacques Recuou Atherbeako hezitzailea da: "40 pertsonen ardura besterik ez dugu. Hauetako 30 beren familiarekin bizi dira etxebizitza partikularretan; Baionan. Familiarik ez duten beste hamar gurekin daude. Gehienak Europako Ekialdeko etorkinak dira: kosovotarrak, albaniarak edo txetxeniarak. Afri-

■ "Lehen baino hobekiago nago, baina triste", esan digu Jean de Dieuk.

karrak bakarrik etortzen dira".

Asilo politikoa edo babesetxe eskaera egiten duten etorkinak konfliktuaren ondoren herrialdeetatik datoz. Afrikarren kasua historikoa da, Europako Ekialdekoen inmigrazioa berriagoa da, Berlineko harresia erori ostean hasi zen. OFFRA erakundeak arduratzen da asilo politiko eskubideari baietza edo ezetza emateaz.

■ **"Frantziako nahiz Europako Gobernuak ez dute aski egiten etorkinak behar bezala integratzeko". GERMAINE BLEZIO**

2.000. urtean, kasu, 38.747 izan ziren eskaerak. Eskaeren % 40ari harrera egin zuten erakundeak eta eskaeren % 17,1ak jaso zuen errefuxiatu politikoaren estatutua: 5.185, alegia. 1995. urtean 20.415 izan ziren eskaerak eta 4.472k jaso zuten estatutua. Datu hauek lehen eskaerari dagozkio, alegia. Lehenengo ezetzaren ostean helegite prozedura hasten baita.

BAMen bizi diren etorkin afrikarrak

ondo samar moldatzen dira, frantsesa ezagutzen dute eta horrek asko laguntzen die bertako gizartean integratzen. Ekialdetik datozenek oztupo gehiago izaten dute, hizkuntza ikasteko eta kulturen egokitzeko arazoak dituzte. Honela dio Jean Jacquesek: "Hauek oso kontsumitzaileak dira eta arazo gehiago dute afrikarrek baino. Asilo eskaeraren prozedura oso luzea da. Anartean, lan egiteko baimenik ez dute eta elikadura duin bat erdiesteko zailtasun frantziako. Malerusi, hemen ez dugu leku aski eskaera guztiei baietza emateko".

Atherbeako hezitzaile honen aburuz leku eskasez etorkin asko gelditzen da zentrotik kanpo. Paperik eta lan-baimena izan ez arren "Gizarterako Alokazioa" jasotzen dute urte batez. Alta, bada, ez dira moralki lagunduak, eta, babesik gabe, galbidean erortzeko arrisku gehiago topatzen dute kanpoan. Sistema hau ez da zuzena ez egoia, eta berriro beharko litzateke Jean Jacques Recuouren hitzetan. Atherbeako

■ Germaine Blezio; Alko kidea.

esperientziaren arabera, familia gisara eginiko eskaeren kasuetan etorkinek aiseago erdiesten dute bertako gizartean integratzea kasu indibidualetan baino. Seme-alabak izanda estatuak gehiago laguntzen du; laguntzak errazkiago eskuratzen dira. Familiak errazago integra-tzen dira haurren bitartez, alegia. Edonola ere, Atherbea zentroak egoera irregularrean dauden etorkinak errezibitzen ditu. 1992tik gaur egunera 350 per-tsona aterbetu dituzte. Hauek bitik batek asilo politikoaren estatutua ukan du. Baionako Polo-Berýs auzoan alfabetatzeko zentro bat dago, bestalde. Etorkinek, ondo bidez, BAMEko aisialdirako elkarteetan aurkitzen dute toki bat. Gainontzekoan, Baionako ZUP izeneko auzoan biltzen da etorkin multzo handiena, hauetako gehienak magrebiarrak direlarik.

CONGO BRAZZAVILLE. Atherbea zentroan dauden bi etorkinekin hitz egin dugu. Alphonse Dinga Congo Brazzavillekoa da; 39 urte ditu. 1997an iritsi zen Frantziara. Arazo politiko-engatik ihes egin zuen bere sorterritik. Emaztea eta alaba bat utzi zituen han. Orain, Baionako andre batekin ezkondu da bigarren aldiz, eta duela lau aste mutiko bat izan dute: "Arrazoi anitz izan nuen ihes egiteko, baina seguritate ezarengatik hanka egin nuen azkenean. Hasieran Limoguesen egon nintzen; zentro katoliko batean. Hantxe egin nuen asiloaren lehen eskaera, baina ukatu zidaten. Helegitea aurkeztu dut behin eta berriz, baina ezezkoa eman didate beti. Eskerrak laguna frantziarra dudana, berari esker hobekiago sentitzen naiz".

Jean de Dieu Matondo Lunzitisa herrialde berekoa da. Maiatzaren 11tik dago Atherbea zentroan. Bere historia luzea da kontatzeko eta lasgarria biziki. LICODHO elkartearen (Ligae Congolais pour la defense de Droit de l'Homme) ziharduen ihes egin zuenean; Congo Brazzavilleko giza eskubideen aldeko elkartearen: "Hiritarrek beren eskubideez ohartzeko sentsibilizazio kanpainak burutzen genituen. Behin batez, herrialdearen iparraldera jo genuen, Utiri lurraldeko Provence de l'Orientalera. Bi etnien arteko gatazka batean bitartekaritza lanak egiteko xedez joan ginen".

Jean De Dieuk kontatu digunez, Congo Brazzavilleko herria engainatua

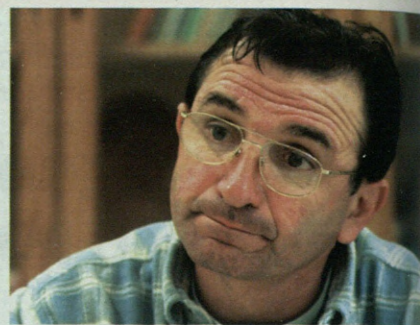
□ **"Ez badidate laster asiloa edo lan-baimena ematen depresioak jota eroriko naiz".**

**JEAN DE DIEU
MATONDO LUNZITISA
(CONGO BRAZZAVILLE)**

bizi da, ezjakintasunean eta mesprextatua. Herriar xumeek legeaz duten ezagutza hutsaren hurrengoa da, eta legea eza gutzen dutenek ez dute berau errespetatzen. Pairatzen den zapalkuntzaz oharturik engaiatu zen borrokan: "1998an lau lagun iritsi ginen Buña

■ Pasaiatik Donostiara izaniko azken herri manifestazioa.

■ Atherbeako J. Jacques Rucuou.

herrira. Hema eta Nande etnien arteko arazo latzak zeuden. Hemak ganaduzaleak dira eta Nandeak laborariak. Frantziako kolonizazioaren ondoren lurra jabegorik gabe geratu ziren. Independentzia lortu ostean Congo Brazzavilleko Estatuaren jabegoa izatera pasa ziren, lehen Congoko Zaire izandakoa. Estatuak Hema etniakoen esku utzi zituen lurra diru gehiago dutelako. Beraiek ez dira bertakoak, aspaldiko mendetan bertaratu ziren etorkinak baizik. Nandeak bertakoak dira, lurraren laborariak".

Bi etnien arteko sarraskiak geldiaraztera joan ziren eta gorriak ikusi zituen Jean de Dieuk: "Gazteak bortitzak dira bereziki. Goiz batean etxeak erretzeari ekin zioten; pertsonak barruan zeudela. Herria erre izan zen eta bizirik atera zirenak sarraskituak matxete kolpeka. Gu nandetarrekin konfundituak izateko arriskuan egon ginen". Matondo Lunzitisak kontatzen duenez, errebeldeek usteldu dituzte

Hema etniakoak eta borroka bultzatu. Hema etniakoez ez zituzten ondo hartu LICODHOko kideak. Gainera, estatuko militarrek heldu ziren batean atxilotuak izan ziren. Harrezkero bizi-rikiko historia luze eta ikaragarria kontatu digu Jean de Dieuk. LICODHO taldearen buruzagitza joa izan zen. Atxilotua, bortizki torturatua eta bederatzi hilabete preso izana. Hil zorian zegoela, Nande etniakoez lagundu zituen ihes egiten Buñatik Kinshasa hiriburura; bertan hegazkina hartzeko. Militarrek harrapatu zuten beste behin, eta bortizki torturatua berriz ere. Ospitaleko erizai-

■ Esteban Olaizola, Donostiako eta Hondarribiako Itsas Kofradiako presidentea

“Merkantzi ontziteria gogorregi dabil etorkinen egoera araubidetzeko”

Euskal Herriko itsas portuetan gero eta etorkin gehiago ari da arrantzale lanetan: Ondarroan senegaldarrak, Hondarribian peruarrak eta Donostian errumaniarrak. Zergatik?

Gazteek ez dute lehen bezala itsasora joan nahi, nahiago dute lehorrean aritu. Joan den urtean bi itsasontzi egon ziren itsasora atera gabe tripulazio faltarengatik. Horregatik, armadore batzuek itsasontzi berriak egiteko dudak egon dira. Hau da irtenbide bat. Guk aukeran nahiago genuke bertakoak izatea, dudarik gabe. Baina, kanpoko jendea izanagatik pozik gaude. Gu euskaldunok ere kanpora joan izan gara, artzain modura, esaterako. Orduan onartu behar dugu kanpoko langileria gurean ere. Ahalegin guztiak egin behar ditugu jende hau pozik egon dadin, eta orain dugun arazoa soluzionatu.

■ Nola moldatu zarete errumaniarrak ekartzeko?

Madriko merkantzi ontziteria oso gogor dabil etorkinen egoera araubidetzeko orduan. Burokrazia gogorra pasa behar

izan dugu; paperak eta paperak. Arrantzaleak dira ofizioz, eta euren tituluak eta itsasorako dituzten konpetentziak eskatu dizkigute Madrilan. Errumaniako administrazioarekin harremanetan jarri, beren paperak ingelesez idatzi, Errumaniako zigiluak eta guzti. Arran-tzarako tituluak ekarri ditugu eta oraindik aitzakiak jarri dizkigute. Ea guk eginarazi ote genituen galde-tu digute. Errazago egin behar dira gauzak bestela ez da duina. Hori ezin dugu onartu. Guk etorkinei langile guztiei ematen diegun tratua berbera ematen diegu, bada, administrazioak ere berbera eman diezaien, ezta?

■ Zer moduz moldatzen dira itsasoan?

Oso eskumatzaile onak dira, arrantzan badakite. Urte baterako kontratua daukate eta beste baterako eginez gero gelditi litezke. Euskal arrantzaleek dituzten baldintza berdinekin ari dira lanean. Itsas-etxean daude eta laster etxebitza batera joango dira. Gaztelaniaz ikasten ari dira eta euskaraz ere esaten dute hitz bat edo beste ●

nek eta apaizak lagundu zioten herrialdetik ateratzen azkenean. 2000ko martxoaren 7an iritsi zen Parisera. Amiens hirian urte bat eman zuen herrikide batzuekin batera bizitzen Angelura etorri aitzin; orain bi hilabete heldu zen Iparraldera: “Lehen baino hobekiago nago, baina oso triste. Gaizki nago, amets gaiztoak ditut oraindik; angustia handia. 1999an emaztea eta hiru seme-alaba utzi nituen. Saiatu naiz behin haiekin kontaktatzen, baina militarrek mehatxatuta daudela esan didate. Ez dira bizi lehengo tokian, galdu dit kontaktua. Congoko agintariek onartuko balute, familia nahi nuke ekarri. Aita

bezala nahasia naiz, 1992an sortu lehen semea abandonatu izanaren kulpaz, militarrek armadara bortxaz eraman dezaten beldur naiz. Bizi duten egoera latza nire buruari egozten diot; kulpabilitate sentimenduak ditut. Nire emaztea ez zen guztiz ados nire engaiamenduarekin, eta gogorra da esperientzia. Beharbada, nireak amets eroak izan dira, eta menturaz garestiegi ordaintzen ari naiz. Asilo edo lan-baimena ez badidate laster ematen depresioak jota eroriko naiz”.

ERRUMANIARRAK DONOSTIAN. Euskal Herrira heldu diren etorkinak ez datoz denak ihesi, jakina. Denek ez dute beren herrialdean arazo politikorik, eta batzuk propio ekarriak dira lanerako. Azken urte honetan 80 etorkin heldu dira gure itsasertzera arrantza lanetara. Ondarroan senagaldarrak daude, Hondarribian peruarrak eta Donostian eta Mutrikun errumaniarrak. Donostian ari diren errumaniarrak ezagutu ditugu guk. Cornel Milicencuk 34 urte ditu. Euskal

■ Cornel Milicencu ondo moldatzen da gaztelaniaz.

■ Arrantzale errumaniarrak Donostiako itsas portuan.

■ Diego Jauregi, Bizkaiko SOS Arrazakeria erakundeko arduraduna

“San Francisco auzorako ez dago plan zehatzik instituzioen aldetik”

Zein jatorrikoak dira San Francisco auzoan bizi diren etorkinak, eta zeintzu dira beren ezaugarriak: egoera legal edo ilegalean bizi dira, lanean ari al da gehien-go?

Gehienak magrebiarrak dira. Rift-eko eskualdekoak, aljeriarrak eta saharaiarrak, bestalde. Halaber, inmigrazio beste fenomeno bat dago, baina ezkutan, Europako Ekialdeko herrialdeetako etorkinena. Jende hau gutxiago agertzen da kalean. Gehienek paperak dituzte, baina zaila da jakitea nork dituen paperak eta nork ez. Konplikaturik da gaia. Etorkinak beti edo ia beti okupaturik daude. Paperak izan edo ez, beharren batean dabilta bizitzeko. Bestalde, Euskadin etorkinek paperik izan gabe ere IMI jasotzea dute, ez dute erroldatuak izan beharrik.

■ Plangintzarik ba al dago instituzioen aldetik?

Ez dago plan zehatzik. Instituzioetatik inmigrazio plan bat sustatzeaz hitz egiten da, baina egoera gaizki dago, ez da plan sakon bat egiten. Denbora luze daramagu horretan eta ez dugu aurreratzen. Administrazioak entzuten du, baina diru gehiena hirigintzara doa. San Francisco ondoan auzo berri bat egin nahi dute, adibidez. San Franciscoko “Sustapenerako mahaia” deritzan proiektuan inmigraenteen integrazioarako plan global baten alde ari gara, gizartetik kanpo jartzearen aurka. Auzorako politika inmigraente guztientzako izan dadin borrokatzen ari gara, paperik izan edo ez.

■ San Francisco etorkinen ghettoztat jo al daiteke?

Badu ghetto izaeratik parte bat; ez soilik etorkinengatik. Bi

MIKEL MARTINEZ

ikuspegi daude, bat ezkorra: auzoaren garapen instituzional ezarengatik. Administrazioak auzoa erortzen utzi zuen oso egoera txarra zegoelako, eta orduan, etorkinak bertan kokatu ziren. Batez ere, etorkin txirotak. Ondorioz, auzo problematikoa izan da. Trapitxeo, toxikomania, langabezi tasa altua, bartzet-ze soziala. Alde baikorra, berriz, San Franciscoko elkarte mugimendua da; oso sendoa. 40 elkarte ari dira lanean: SOS Arrazakeria tarteko. Besteak beste, kultura eta formazioarako zentroak

daude. Formazioa bildu ahala jende txirotaren etxebizitzak ari dira berritzen eta soldata bat jasotzen dute. Etorkinak ere proiektu hauetan ari dira, auzokideen diruaz eta auzoko elkarten ekimenez.

■ Auzoaren fama txarra nola ulertu behar da?

Egoera berezia da. Duela lau urte egoera izugarria bizi izan zen, baina orain auzoa lasaitu da. “Independiente” elkarteak kideek armak eskatu zituzten beltzengandik defenditzeko. Minoria bat zen, baina harremanak trakestu ziren elkarte batzuen artean. Ondoren, itun moduko bat gauzatu zen. Alegia, jende baztertua auzoan egon zitekeen hitzartu zen baldin Ertzaintzak gogor jotzen bazuen. Eta hain gogor jo zuen, eta abusuen maila hain izan zen handia, ezen SOS Arrazakeria eta elkarten artean txosten bat gauzatu genuen: “Ertzaintzaren tratu txarrak” izenekoa. Arartekoak kostata baina txostena publikatu zuen. SOS Arrazakeriak Eusko Legebiltzarreko Giza Eskubideen batzordean azaldu genuen gaia. Harrezkero, Ertzaintzaren aldetik tratu txarren kasu bat edo beste ematen da, baina asko hobetu da egoera soziala ●

Herrian baino lehenago hiru hilabetez jardun zuen arrantzan Kanariar Uhartetan. “Alborka Mayor” itsasontzian ari da beste hiru herrekidekin batera; Txomin patroiaren esanetara. Cornel Daragiuk 35 urte ditu era “Republica” ontzian ari da Jose Antonio patroiarekin: “*Itsasoan lan egin dut bizitza osoan, hemengo arrantza pixka bat diferente den arren ondo moldatzen naiz. Euskaldunak eta errumaniarrak an-tzekoak gara, aste barruan lana eta aste-buruan jai eta festa*”.

Alturako arrantzan ohituta daude; arrastre-arrantzan. Errumanian baino gusturago ari direla hemen dioskute Armorika Mayo-rrerko Vasile Jordache (41 urte) eta

■ Bilboko San Francisco auzoa.

MIKEL MARTINEZ

Nico Denison (39 urte) ontzikide-ek: “*Euskaldunak jatorrak dira, patroia gogorra da batzutan, baina jatorra. Errumanian baino hobekiago ordaintzen digute, gainera*”.

31 urteko Valentin Graciov bigarren haurra izateko zorian dago. Bere emaztea Donostiara ekarri nahi du haurra hemen sor dadin: “*Askok gogoratzen naiz. Amets bat da niretzat. Kofradiako Esteban Olaizola presidentea arduratzen ari da horretaz. Lanean oso pozik nabil. Lehenago Afrikan aritu nintzen; ontzi pelagikoetan. 8 hilabete ematen genuen untzian. Hemen bizipairu egun gehienez eta lehorrera. Ez dago alderatzerik*” ●

Ekainaren 3an Euskal Eskola Publikoaren VI. jaia ospatuko da Iruñeko Takonera parkean. "Milurteko berrian aitzindari" lelopean euskarazko jatorria zein gaztelerazkoa duten ikasleak bilduko dira Iruñean. Nafarroan ere, D eredia gorantz egiten ari da.

TAKONERAN IKASLE NAFARRAK

JOXE LACALLE

■ Mendillorriko eskola publikoko guraso, irakasle eta ikasleak gelen arazoa konpontzeko eskakizuna egiten joan den astean.

Euskal Eskola Publikoaren festa Iruñeko Takonera parkean ospatuko da ekainaren 3an, igandean. Urtero bezala ikastetxe batek hartzen du ardura nagusia jaialdia ongi prestatzeko eta aurren Iruñeko Sanduzelai ikastetxeari egokitu zaio. Leloa "Milurteko berrian aitzindari" da. Nafarroako ikastetxeak etorkizunari begira baikor azaltzen direla adierazi nahi izan dute antolatzaileek lelo hau aukeratzuz. Sortzen Ikasbatuaz erakundearen esanetan: "Etorkizunari ateak ireki behar zaizkio, milurteko berrian erronka eta helmuga berriak eraiki behar dira. Guztion artean eta guztiontzat izango den irakaskuntza eta prestakuntza eraberritu behar dugu, berritzeko gogoak ematen dion kalitatearekin. Azken finean, Euskal Eskola Publikoa nahi dugu, guztiona eta guztiontzat".

Sortzen Ikasbatuazek antolatuta aurtengo Euskal Eskola Publikoaren VI. jaia izango da. Beraz, lehenengo festa

1996. urtean egin zen. Sortzen Ikasbatuaz erakunde-ari euskara zabaltzeko aldarrikatzen joan egitea beharrezkoa iruditu zitzaion orain dela bost urte. Hasierako eta jaialdia egiten jarraitzeko helburu nagusiak batez ere lau izan dira: euskararen presentzia aldarrikatzea; helduak eta haurrak mintza daitezen gune bat bideratzea; euskara ikastetxeetatik kanpo erabiltzen den hizkuntza dela adieraztea; eta, Euskal Herriko ikastetxeen arteko harremanak sortu eta sendotzea.

ESKOLA PUBLIKOAREN XEDEA. Etxetik hurbil eta egunez egun hobetuz doan eskola, kali-

tatezko eskola, anitza eta guztiei irekia izan nahi du. Jatorriz euskaldunak edo erdaldunak diren ikasleak elkarrekin euskaraz, hazi, ikasi eta bizitzea eskaintzen duen hezkuntza dago oinarrian. Hau hedatzeko Euskal Eskola Publikoa Hizkuntza Normalkuntza Proiektuaren barruan dago, hots, euskara hizkuntza normalizazio bidean jartzearen zereginetan. Euskara eta euskal kultura integrazio eta identifikazio tresna nagusiak dira, eskola jardueraren ardatza eta beste hizkuntza eta kulturekiko errespetu eta elkartasun adierazleak. Eskola Publikoaren helburua gizarteko funtzio guztiak euskaraz jaso eta sortzeko gaitasunak

NAFARROAKO EUSKAL ESKOLA PUBLIKOKO MATRIKULAZIOAK

* I.K.: Ikasle Kopurua

		A Eredua	D Eredua	G Eredua	B Eredua
2001-2002	I.K. *	1.144	1.052	809	4
	%	38	35	26,9	0,1
2000-2001	I.K.	1.140	1.135	777	2
	%	37,32	37,16	25,44	0,06
1999-2000	I.K.	1.213	976	832	6
	%	40,07	32,24	27,48	0,19
1998-1999	I.K.	1.195	942	818	5
	%	40,37	31,82	27,63	0,16
1997-1998	I.K.	1.093	908	939	5
	%	37,11	30,83	31,88	0,16
1996-1997	I.K.	1.102	845	1.039	3
	%	36,86	28,27	34,76	0,10
1995-1996	I.K.	1.006	757	1.114	7
	%	34,88	26,24	38,62	0,24
1994-1995	I.K.	961	714	1.295	4
	%	32,31	24	43,54	0,13
1993-1994	I.K.	816	643	1.350	9
	%	28,95	22,81	47,90	0,31
1992-1993	I.K.	759	654	1.570	10
	%	25,35	21,83	52,45	0,33

- Datuak urtero matrikulatzen diren hiru urteko haurrenak dira.

- A eredia: gazteleraz (euskara ikasgai gisa)

- D eredia: euskaraz (gazteleraz ikasgai gisa)

- B eredia: mistoa (ikasgaiak euskaraz eta gazteleraz)

- G eredia: dena gazteleraz.

dituen hiztun osoa garatzea da.

Nafarroako ikastetxe publikoetan euskarazko ereduak matrikulazioek izan duten gorakada nabarmena izan da azken urteotan. Urtez urte D ereduak gora egin du. Hasieran guraso askok seme-alabak gazteleraz ongi jakingo ez zutenaren beldurrez ez zituzten nahi D eredura eramane, baina denborarekin konturatu dira eredu jakin honetakoek, hain justu, beste ereduak baino hobeto menperatzen dituztela bi hizkuntzak, euskara eta gaztelera, alegia.

Hizkuntza aukeratzera gurasoek izaten dituzten buruhausteak gain badira makina bat oztopo gainditu beharrekoak. Sortzen Ikasbatuaz erakundeak adierazi digunez, "esate baterako, Nafarroako kasuan hizkuntza eta politika nahastu dira eta ez dira konturatu, edo ez dute nahi izan, nafar askoren bizi hizkuntza euskara dela. Euskarak Nafarroan izan dituen mugak gainditu behar ditugu. Nafarroan gertatutako eztabaida eta polemika euskararen biziraupenean gertatu izan diren milaka trabaren adierazle garbia izan daiteke" ●

◆ JAIONE AIZPURUA

milurteko berrian aitzindari

euskal eskola publiko berriaren II. JAIA
Ekainak 3, Junio 2001
Takonera Parkea - Iruñea

Laguntzaileak:

Iruñeko Udala

FUNDAZIOA
EROSKI

Nafarroako Gobernua

Gobierno de Navarra

sortzen ikasbatuaz

milurteko berrian aitzindari

EUSKAL ESKOLA PUBLIKO BERRIAREN VI. JAIA
EKAINAREN 3AN, IGANDEA, TAKONERA PARKEAN
IRUÑEA

DOMINGO 3 DE JUNIO EN EL PARQUE DE TAKONERA
VI FIESTA DE LA NUEVA ESCUELA PÚBLICA VASCA

EGITARAILU - PROGRAMA

- 10.00 JAIAREN HASIERA - COMIENZO DE LA FIESTA
- 10.30 DANTZA TALDEA - GRUPO DE BAILE
- 11.30 KUKUBILTZO
- 12.30 TXAN MAGOA
- 13.30 KALE ANIMAZIOA - ANIMACIÓN DE CALLE
- 14.00 HERRI KIROLA - DEPORTE RURAL
- 15.00 KALE ANIMAZIOA - ANIMACIÓN DE CALLE
- 16.00 GOZATEGI
- 18.00 DANTZA TALDEA - GRUPO DE BAILE
- 18.30 ETZAKIT
- 20.00 JAIAREN AMAIERA - FIN DE FIESTA

EGUN OSOAN ZEHA - DURANTE TODO EL DÍA
IKASTETXEEN TXOKOAK - TXOKOS DE LOS CENTROS
JOLAS PARKEA - PARQUE DE JUEGOS
TONBOLA - TOMBOLA
TABERNAK - BARES
OGITARTEKOAK - BOCADILLOS

milurteko berrian aitzindari

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetea 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularraren telefonoa: Titularraren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

Jose Felix Azurmendi

“Kazetariok behingoan bildu egin beharko dugu”

P E R F I L A

Komunikabideetako zuzendari batek denetik “Egin” behar du, gaur ez baita aski korrespontsal baten “Deia” jasotzea esanaz baietz, munduaren beste punta hartan ere gerran ari direla, eta barkatzeko baina eten beharra duela bere hankapeko lurrak telefono hariarena baino uhin handiagoaz bibratzen duelako. Komunikabideetako zuzendari batentzat gaur Euskal Herria inoiz baino txikiagoa da, Euskadik Radio gutxi ditu mundu-biraren perimetroarekin alderatuta, eta Nazioartean murgildu beharra dago. Telebista ikusi besterik ez dago, jakiteko Amazoniako azkenengo indioak ere dokumentaletan ikusten dituela eguzki sarrerak. Gaur kulturak telebistaz kolonizatzen dira, edo gaituzte, ditugu, dugu elkar... gaur, inoiz baino gehiago, munduan bizi gara, informazio agentzien mundu mundialean. Eta gaur ere, herri honetako istorioaz nork bere ikuspegia ematea ez da ahuntzaren gauerdiko pelikula.

eta niretzat, herri txiki batekoa izanda, eta diktaduraren menpean bizi ondoren, benetan aberasgarria izan zen.

■ "Gu hemen ez gaude kazetari hutsak garelako bakarrik" esan zenuen, "Egin"eko zuzendari zinela. Zer alde dago "Egin"en, "Deia"n edo ETBn kazetari izan?

Nik uste, "Egin"en bertan ere, nire jarrerak eta besteenak ez zuela derrigorrez berdina izan beharrik. Nik beti pentsatu izan dut, edozein mediotan, eta ezker edo eskuinekoa izan, gehienak soldata bat irabazi behar dutelako daudela hor. Baina noski, gauza bat da langile izatea eta beste bat zuzendari lanak egin beharra. Pertsonalki oso aberasgarria izan zen "Egin"eko zuzendari izatea. Nahiz eta ezker abertzaleko militantea izan, eta nahiz eta gaztetatik oso inplikaturik egon, ofizioak lagundu egin zidala-ko ez hain sektarioa izaten. Zeure burua halako proiektu batean sartzen duzunean, gauza on asko egiten dituzu, baina gehienetan sektarioa bihurtzen zara, eta zeure buruari exijitzen diozuna besteei ere exijitu nahi diezu, eta gainera exijitu nahi diezu zuk ikusten duzun ikuspegi- tik. Nire ofizioak lagundu izan dit ez hain sektario bihurtzen: kazetari izanda egunero manejatzen duzulako informazioa, jendearekin harreman handia duzu, zure kausak erlatibizatzen dituzu...

Ni "Egin"etik bota egin niduten, inkompatiblea nintzelako aurrerantzeko proiektuekin. Eta urtebete luze bat egin nuen lanik eskatu gabe, banekielako luzatuko zizkidaten eskaintzak interesatuak izango zirela. Gero lan bila hasi nintzen. Banekien ofizio honetan ezin dituzula gauza asko zuk nahi bezala egin, baina nik lanari derrigorrezko baldintza bat jartzen nion: ez nuela "aquí, en España" idatziko. Niretzat hori zen lana hartu edo uzteko baldintza erabakigarria, eta beste gauza batzuk erlatibizatu egiten dituzu (eredu soziala, esatera-

Hogeita bost urterekin Venezuelara ihes egin behar izan zenuen. Bertan kazetari egin izanak zer aportatu zizun?

Nik etxetik alde egin nuen, Franco eta biok (Guardia Zibilak ahaztu gabe) konpatibleak ez ginelako. Baina behartuta joanagatik, niretzat mesedegarria izan zen benetan Amerikako egonaldia. Eta kazetaritza Caracasen ikastea ere bai. Garai hartan Venezuela Amerikako oasi bat zen, eta ez ekonomikoa bakarrik, baita kultura eta demokrazia giro aldetik ere: Nerudak astero idazten zuen egun-

karian, Alejo Carpentier handik pasea zen, baita Garcia Marquez ere. Rodolfo Izaguirre intelektual handiak (gaur hain famatua den Boris Izaguirreren aitak) zine kritikak idazten zituen. Antzerkia, zinema... Giro kultural haren indartzea ez zen arrazoi ekonomikoengatik bakarrik izan (nahiz eta garai haietan Venezuelak petroliotik etekinak aterata eta ekonomikoki sendo egon). Kontua da diktadurak botatuko jende guztia handik pasatzen zela: Chileko ministroak, MIR taldeko buruak, Uruguayko Tupamaroak, Espainia eta Euskal Herri-ko joandakoak ere bai, Katalanak, Galiziarrak...

"Kazetari lanean erreferentzietako bat da zuk zeure buruari duda sistematikoa eragitea, eta korrontearen kontra joaten saiatzea beti"

- **Jaio:** Gernikan, 1941ean.
- **Bizi:** Algortan.
- **Kazetaria.**
- 1964-66 bitartean ETako liberatu izan zen.
- 1966an Venezuelara alde egin zuen.
- Caracaseko Unibertsitate Katolikoan kazetaritza ikasketak egin zituen.
- 70eko hamarkada amaieran Euskal Herrira itzuli eta "Egin" egunkarian hasi zen lanean. 1980tik 1987ra bitartean "Egin"eko zuzendari izan zen.
- 1989an "Deia"n hasi, eta 5 urte eman zituen bertako zuzendariorde lanetan.
- 1996an Radio Euskadiko lantaldera joan zen, eta 2 urte geroago bertako zuzendari jarri zuten.
- 1999az geroztik, EITBko Nazioarteko Zuzendaritzako Arduraduna da.

■ Hauteskundeetan ikusitakoak ikusita, komunikabideen eragina zenbaterainokoa da gure gizartean?

Hauteskundeetako ikerketa soziologikoei beti azpimarratu izan dute zure alboko pertsonaren mezua baino garrantzitsuagorik ez dagoela ezer. Badira hainbat mezu publiko eta masibo, baina badira hurbilagoko mezuak ere, pertsonalak. Jendeak komunikabideekiko halako mesfidantza naturala du, eta euskaldunok handia gainera: telebista aurrean sarri esaten dugu "bai, berba ondo egiten du horrek, baina...". Eta ingurukoek zer esaten duten entzutea fidagarriagoa da, sarri, komunikabideetan esaten zaiguna baino.

ko). "Deia"ra sartu nintzenean, gogoan dut Eva Forestek esan zidala: "Majo sufritu behar duzu orain!", eta esan nion "ez, nik sufritu "Egin"en egin dut, nire proiektua hori zelako. Orain lan bila joan naiz, eta badakit zer toki den hura". Adibide horrek berdin balio du bai "Deia"rentzat, eta baita ETBrentzat ere, eta ikuspegi horretatik nik uste zortea izan dudala, ze proiektu denak Euskal Herrikoak izan dira. Bestalde, bai "Deia"n, bai Radio Euskadin eta bai ETBn, oso giro ona aurkitu dut, eta hori da garrantzitsuena. Ezberdintasunak ez dira hainbestekoak, antzerako jendea aurkitu dut toki guztietan.

■ Pertsonengan gehiago fijatzen zara erakundean baino?

Bai, nik uste kazetaritzan langileen arteko harreman hori gakoa dela, erreferentzia. Ikusten dudanean jende arrunta nirekin gustura dabilela, nagusia baino gusturago, ondo ari naizen seinaleztat jotzen dut. Beste erreferentzia bat da zuk zeure buruari duda sistematikoa eragitea, eta saiatzeari, kasu guztietan, korrontearen kontra joaten. Hori ez dakit lortu dudana, baina argi eduki dut.

■ Ez al zaitu tentatzen zure proiektu bat sortu eta horretan lan egiteak?

60 urte dauzkat. Ez 40 eta ez 30, eta jabetzen zara zure bizitzako etapa bakoitzak bere helburuak dituenaz. Nik uste errealistak ere izan behar dugula. Egia esan, ni ez naiz sekula errealistegia izan, beti saiatu naiz errelismo eta utopiarekin bat egiten. Ea nire ibilbide profesionala etxe honetan eta lan honetan bukatzeko asmorik dudana? Ez da derrigorra; hemen-dik ez naizela jubilaziora joango, alegia.

BERE HITZETAN

▼
"Nik ez dut sekula pentsatzen ez dudan zerbait idatzi, baina askotan isildu izan dut pentsatzen nuena"

Argia, 1996-06-23

▼
"Berrehun bat bider joan behar izan dut deklaratzera, eta behin ere ez euskarazko lan bat zela eta. Esan daiteke euskararentzat askatasunik ez dagoela baina euskaraz aritzeko bai."

Argia, 1991-09-22

▼
"Kazetaritzan edo insentsiblea bihurtzen zara edo berri txarren kopurua dela-eta askotan beste batzuek baino gehiago sufritzen duzu".

Argia, 1996-06-23

▼
"Ohituta gaude gauzak osotasunean hartzen: "hau oso ona da" edo "hau oso txarra da" esaten. Hau segurtasun ezaren ondorioa da: jendeak ez dauka inolako ziurtasunik, eta guztia azalduko dien ideologiaren bat behar dute. Eta horrela gaude, guztia hirukoizteko joerarekin: batzokiak, herriko tabernak, alkartetxeak..."

Argia, 1996-06-23

▼
"Batzuek uste dute komunikabide publikoek gauza serioak soilik atera behar dituztela, baina oreka bat bilatu behar da, bestela inork ez ditu ikusten. Kulturaren alde eskatzen diren gauza batzuk, azkenean kulturaren aurka doaz".

Argia, 1996-06-23

■ "Hauteskundeetan, komunikabideek esaten dutena baino garrantzitsuagoa da zure inguruko pertsonen mezua".

Gregorio Morane askotan esaten zuen, "nola liteke hain abertzalea den herri batean komunikabideak hain espainolistak izatea?". Hori egia da, baina horren kontrakoa ere bai: nola liteke hain espainolistak diren komunikabideen herria hain abertzalea izatea? "Diario Vasco" eta "El Correo" hainbeste saltzen diren arren, badirudi jendeak ez duela onartu haiek saldutako mezua.

Komunikabideen jarrera lotsagarria izan da, baita profesionalen jarrera ere. Bai indibidualki, eta baita kolektibo moduan ere. Hori orain ikusi da argi eta garbi, baina nik uste Euskal Herriko kazetariok (abertzaleek eta ez direnek ere berdin) badugula zerbait

berria egiteko garaia. Ez gara kolektibo bat, ez dugu ahots profesionalik, eta behingoan denok bildu egin beharko dugu kazetaritzan gertatzen ari dena aztertzeko: bai Pepe Reyren kasua eta baita Gorka Landabururen kasua aztertzeko ere, baina kazetari moduan.

■ **Canal Vascok Amerikan zehar barreiatzen du Euskal Herriko irudia, baina ez oso hizkuntza "vasco"an...**

Garbi dugu gaurko Canal Vascok gazteleraz joan behar duela (inoiz Californiara edo Nevadaraino iristen garenean ingelesez egingo da). Ameriketara, gure ikusle batzuk jatorriz "vascoak" dira, baina gehiengo handi bat amerikarra da, "vasco"en

BERTSOA

Doinua: Txoriak eta txori buruak

**"Egin"etikan Canal Vascora
bi txori eta bi kabi,
alpiste emanaz barruko eta
kanpoko diasporari.
Garai bateko arrano buru,
gaurko uso mezulari,
arrazoi eman beharko zaio
Darwinen teoriari.**

Jexux Mari Irazu

erreferentzia gertuan izan duena. Lehen susmo hutsa genuena orain ziurtatu egin dugu: lehiaketa moduko bat jarri dugu. Dagoeneko 500 erantzun baino gehiago jaso ditugu, eta horien artean euskaldunak edo euskaldunen ondorengo direnak, %5 bakarrik dira. Beraz, gure amerikar ikusleekin gazteleraz komunikatzen gara. Euskarazko programak botatzeari (Bertatik Bertara, pilota, edo igandetako meza, esaterako) gaztelerazko azpitutulak daramatzate.

■ Nola ikusten dute Euskal Herria, Canal Vascotik begiratuta?

Haientzat gu Europako herri tiki bat gara, baina ondo kokatuta dagoen herri bat. Colombian arrakasta izugarria du gure kateak, eta handik idazten zigun batek: "Orain ulertu dut euskara ez dela ez gaztelera eta ez frantsesa, baizik eta bien arteko nahasketa bat!". Ez zuen bete betean asmatu, baina behintzat bere erara ulertu zuen Euskal Herria non kokatzen den.

Gainera, hangoek Euskal Herria bere osotasunean hartzen dute. Kontuan izan behar da Chileko Euskal Etxeko sortzaile gehienak Iparraldekoak zirela, Argentina eta Montebideoakoak berdin... Haiek "vasco" esaten dutenean ez dira baskongadetara mugatzen, edo "nafarra" esanda ere Euskal Herriaren barnean kokatzen dute; gure ezin-batua hemengo kontua da, hangoek "vasco" guztiak herri batekoak ikusten gaituzte.

Bestalde, askotan haiei esker oharitzen gara guk jada normalizat ditugun gauzak ez direla hain "normalak" edo orokorrak. Gure gizartean oso barneratuta ditugu langileen eskubide aldarrikapenak, sentsibiltate soziala... haientzat ez dira batere normalak: askotan idazten digute galdetuz nola den posible denek soldata eskubidea izatea; edo harrituta gelditu ziren osasun zentru baten inaugurazioa ikusi eta zentru hori publikoa zela ohartu zirenean... Informazioarekin batera doazen erreferentzia horiek oso interesgarriak dira haientzat.

"Nik sufritu 'Egin'en egin dut, nire proiektua zelako. Beste komunikabideak lantoki izan ditut"

■ Zer funtzio betetzen du hemengo gauzak kanpora ateratzeak?

Gasteizko Parlamentuan proiektu hau atera zenean, nik uste buruan zutena hango euskaldunentzat eta euskaldunen semeentzat kate bat egitea zela; baina gero Andoni Ortuzar eta biok ikuspegia zabaldu dugu, eta ohartarazi ditugu ez dela euskaldunentzat bakarrik, zabalagoa behar duela. Kontuan izan behar dugu, Euskal Herriko berriak (eta gehienetan albiste txarrak izaten dira), ia eguneroko azaltzen direla bertako komunikabideetan. Eta jendeak hemengo bertsio bat eskatu egiten du.

■ Gaur egunean badago "beste bertsiorik"?

Uruguayko intelektual batek, Interpress Serviceko agentziaren sortzaileak hain zuzen, esaten zidan: "Nik jada ez dut ulertzen zer demontre gertatzen den Euskal Herrian. Dakidan bakarra da, komunikabideek kontatzen didaten bezalaxe ezin litekeela izan". Oso sinple esplikatzen dira gauzak, beti batzuek onak eta besteak txarrak direla esaten da, gainera txartzat hartutakoei oso jokabide ulergaitza egozten zaie... Pixka bat erreflexiboa dena jabetu egiten da hori ez dela posible, beste zerbaitek egon behar duela atzean. Baina egia esan ETaren azken atentatuek Ertamerikan benetan eragin txarra izan dute. Ez dut esango aurrekoek eragin

ona izan dutenik, baina noski, jendearentzat ez da gauza bera general baten kontrako atentatu bat, edo politiko edo kazetari baten aurkakoa. Lehengo atentatuak "ulergarriak" zirela uste zuen ezkertiar askok, azken atentatuekin ETarekiko konplizitate osoa galdu dute. Niri esaten zidaten, "horiek infiltratuta daude, bestela nola uler daiteke egiten ari direna?".

■ Informazio jasa baten erdian bizi garen honetan, zein da kazetariak bete behar duen funtzioa?

Kazetariok ez dugu izan behar ez filosofo, ez analista politikorik onenak,

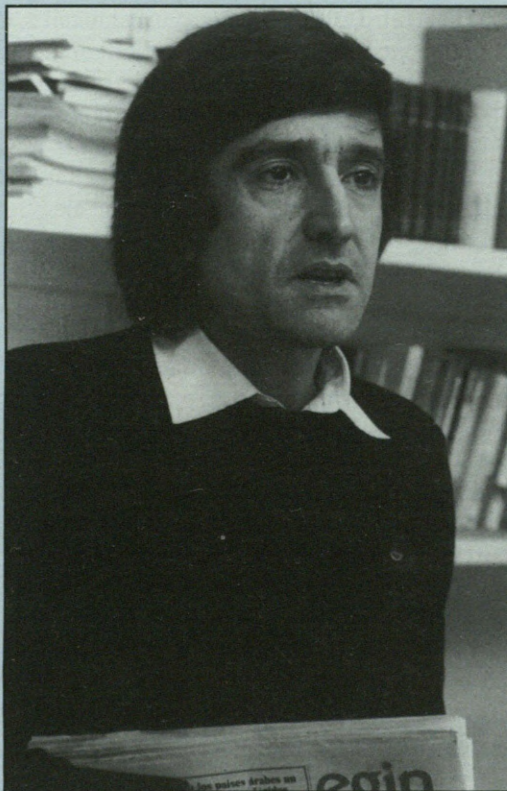

ez gizartea aztertu behar dutenak... azalpen horiek espezialistek eman behar dituzte komunikabideetan. Kazetariok badugu funtzio bat, oso gurea dena, eta inoiz baino gehiago behar dena: jendeari interesatzen zaizkion gaiet buruzko informazioa erraztea, bitartekari izatea. Gaur hainbeste mezu, komunikabide eta tresneria berri dagoenez, azkenean jendeak ez daki nola eskuratu behar duen informazioa. Guk naturaltasun osoz esaten dugu "begira ezazu interneten halako web orria, edo halako kanal tematikotan...", baina jende arrunta galdu egiten da. Norbait beharko da gauzak erraztu, eta komunikabide ezberdinetan hain sakabana-tua dagoen informazioa jasota jendearen intereseko gaiak aurkezteko.

■ **Kazetariak, informazioaren atzetik ibiltzetik ez al dira pasatu Interneten informazioa arrantzatzerara?**

Bai, nik uste sormeneko lan oso gutxi dagoela une honetan. Gaurko kazetariak beste komunikabide batetik jasotako informazioari titulu berri bat asmatzen ematen du denbora gehien. Nik

ARGAZKI ZAHARRA

1986an, "Egin"eko zuzendari zela.

uste zerbait ezberdina etorriko dela, batez ere egunkarietan: irratia edo telebistan emandako informazioa biharamunean emateak ez du zentzurik, eta gauzak beste modu batera eman beharko ditu. Hor kokatzen dut nik kazetariaren lana. Seguru asko, hamar urte barru egunkariak oso bestelakoak izango dira.

■ **Aukerak ugaritzen direnean, gurea bezalako hizkuntza gutxiagotuei ze etorkizun ikusten diezu?**

Gu txarrena pasata gaude. Guk ez diogu Internet-eta halakoei beldurrik izan behar, alderantziz: inoiz baino aukera hobekak dauzkagu. Ea espabilatzen garen!

Gainera handiak zirenak ere orain txikiak dira. Gure "etsai historikoak" ere akonplejatuta daude. Frantsesek ez dakite burua nola atera. Espainolek berriz, esaten dute zorionez gaztelera oso osasuntsu dagoela, baina ez da Espainiako gaztelera, Amerikako gaztelera da! Ea gu gai garen egoera berri horretan gure interesak defendatzeko. Niri ez dit etorkizunak beldurrik ematen ●

BIZITZAREN PASARTEA

Behin azaldu da "Egin", behin bakarrik, lehenengo orrialde osoa gai bakarrak betetzen duela eta argazkirik gabe. Joseba Arregi torturatuta hil zutenean izan zen. Preso batzuen senideek deitu zidaten, esanez dokumentu garrantzitsu bat zeukatela baina oraindik Madrilan zeudela. Etortzeko esan nien. Hernanira gaueko 10:00etan iritsi ziren, jada egunkaria egina zegoela; lehenengo orrialdea bakarrik falta zen.

Dokumentuaren titularra zen: "Oso latza izan da". Joseba Arregiren azken hitzak ziren. Berarekin zeuden presoek hitz horiek jaso, eta idatzi egin zituzten (dokumentu hura gordeta daukat, oso gutxi gorde izan ditut baina). Gero, ez dakit nola, presoek dokumentua leibotik bota eta kanpoan zeudenek hartuta ekarri zuten Hernanira.

"Bihar dokumentua osorik eta lehenengo orrialdean ikusiko duzue" esan nien senideei. Biharamunean, egunkaria goizeko 10:00etarako agortuta zegoen. "Egin"eko lehen orrialde hura antiperiodistikoa zen, atipikoa; eta atipikoa da, baita ere, ordu berantiar horietan gertatu zelako eta erabakia zuzendariaren eskutan bakarrik zegoelako. Gau hartan jabetu nintzen benetan zenbaterainokoa izan daitekeen zuzendari baten ardura. Eta ziur nintzen, dokumentu hori zela eta "Egin" itxiko balute ere inork ez zidala kontu hartuko.

Egungo dantzaren egoera Gipuzkoan

Iritzi-artikulu hau era baikorrango batean hastea gustatuko litzaidake baina errealitatea, esaten den bezala, errealitatea da eta, beraz, gure kasuan, dantzaren egoera txarra dela esan beharra dago.

Aurtengo Dantzaren Nazioarteko Eguneko manifestuan zera esaten zen: "(...) oinez ikasten ariko bagina bezala da...", dantzaren garapen geldo baina etengabeari buruz ari zelarik. Gure kasuan, berriz, oraindik amaren sabelean gaudela esango nuke.

Argi dago dantza munduan murgilduta gabiltzanon lana eta gogoia nahikoak ez direla eta instituzioen konpromisoa ezinbestekoa dela. Kultura suspertzeaz ari gara, arte espresio bakoitzari berea emanez, kasu honetan dantza-ri. Zer eman?

BATETIK, gure ikasleek 14-15 urterekin etxetik urrun joan behar izan ez dezaten, dantza titulazio ofizial bat lortzea ahalbidetuko dien Dantza Eskola ofizial baten proiektua aurrera eramatea.

Bestetik, urte osorako dantza programazio iraunkor bat eskaintzea, dantza estilo desberdinetako konpainiak ikusteko aukera emango diguna, hau da, dantza garaikidea, dantza klasikoa eta antzerkia eta dantza bateratzen dituzten konpainiak esaterako.

Kasu horretan ere lan handia egin beharra dago, egun Gipuzkoan eskaintzen den dantza programazioari begiratzuz gero, positibotzat jotzen dugu, baina jakin badakigu eskaintza zabaldu beharra dagoela, Donostian bertan bai eta herrietan ere.

DANTZA programazioa ez da eszenatoki eta leku zehatz batera mugatu behar, gaur egun gertatzen den bezala, baizik eta beste antzoki, kultur etxe edota toki gehiagotara iritsi behar du, bere adierazpide guztien bitartez.

Eskaintza zabaltzeaz ari garenean ez ditugu, aurretik esan dudana bezala, dantza estilo guztietako eta maila desberdinetako dantza konpainiak ahaztu behar. Hala eginez gero, dantzaren esparrua mugatzen ariko baikinake eta horrek ez luke ondorio onik ekarriko arte espresio honen garapenean. Aipatutakoari buruz adibide bat jartzearen hor daukagu Kursala, eta zehazki honi buruz bertakoa den dantzari

ospetsu batek zioena errepi-
katu besterik ez dut egingo:
"(...) *Kursaala, dantzari
dagokionez, sukaldaririk
gabeko jatetxe bat bezalakoa
da...*". Hau irakurri ondoren,
jadanik badakigu, dantzari
honek lan egiten duen kon-
painiak adibidez ez duela
emanaldirik eskainiko
Donostian, maila handiko
konpainia denez beraiek pro-
gramatzen dituzten koreogra-
fiak aurkezteko leku apro-
posik ez dagoelako eta hasiera
batean Kursala maila handi-
ko ikuskizunetarako lekua
zela uste bagenuen, orain,
kanpo itxura besterik ez dela
jakin dugu.

BUKATZEKO esan nahi
nuke, Gipuzkoako Dantza
Profesionalaren Elkarteko
kideok dantza gizarteratu
nahi dugula eta gure kasuan
dantzaren bultzada horretan

parte hartu nahian gabiltzala, guztiontzat -dantza-
rientzat eta dantzarekin zerikusirik ez dutenentzat
ere- onuragarri izango baita. Hemendik aurrerakoa,
artikulu honetan adierazi dudana bezalaxe, beste
batzuen esku geratzen da ●

ALBERTO ELOSEGI

Aintzane Legorburu

Gipuzkoako Dantza Profesionalen Elkarteko kidea

*"Dantza programazioa ez da
eszenatoki eta leku zehatz batera
mugatu behar, gaur egun
gertatzen den bezala, baizik eta
beste antzoki, kultur etxe edota
toki gehiagotara iritsi behar du"*

PRINTZA

GOGOETAGAI

Gari Berasaluzek honakoa zioen "Gara"n:

"Askotan izan dugu hizpide liburuak, gehienbat, eremu handiko saltokietan saltzen direla gero eta gehiago eta horrek, liburu denda txikien biziraupena arriskuan jartzeaz gain, poesiaren, entseguaren edota literaturaren kalitatearen biziraupena ere arriskuan jartzen duela. (...) Nekezagoa da liburuen salmenta datei buruzko hitzik topatzea. Eta zinez gai interesgarria da hau ere. Galde diezaietela, bestela, Donibane Lohizuneko Euskal Liburu eta Disko Azokaren orain arteko antolatzaileei. Aurten amore eman dute eta ez dute azokarik antolatuko (...).

Udazkenean eta neguan argitaraturiko euskal liburuek, urtero, Durangon izaten dute hain beharrezkoa duten aterpea (...). Uda sasoiaren atarian, berriz, Iruñeko azokak ematen dio hasiera liburu saltzaileen ekimenez antolaturiko herrietako azokei. Horietan, ordea, erdaretako liburuak dira nagusi. (...) Azoka Elkartek Donibane Lohizuneko Euskal Liburu eta Disko Azokari ekin zion duela hainbat urte. Uda sasoi-ko ekoizpenaren hitzordua Ipar Euskal Herriak ematea izan da elkartearen xedea ordudanik, baina, hainbat arrazoi bitarteko, azoka ez da indartu. (...) Hainbat arloetatik ez du inolako erantzunik izan azokak. Euskal liburuak ekainean plazaratu eta aurkezteari erokeria irizten diote oraindik zenbaitek. Eztabaidagarria da kontua. Edo gutxienez gogoetagaia (...)"

ZERAMIKAREN GARAPENA

UZTAILAREN 8a arte izango da ikusgai Irungo Amaia Kultur Zentroan "XX. mendeko formak eta objektuak: buztinetik portzelanara" erakusketa. Erromatarren garaitik zeramikak izan duen garapena ikus daiteke bertan. Lau ataletan dago banatua. Lehenengoan, erromatarren garaiko teilak, adreiluak, pitxarrak eta abar paratu dituzte. Bigarrenean, Pasai Donibaneko Portzelana Fabrikak egindako pitxerrak, platerak... ikus daitezke. Hirugarrenean, Euskal Herrian zeramikaren aitzindari izandako Francisco Ibañezen lanak jarri dituzte. Eta azken ataletan, Porcelanas Bidasoa lantegian sortutako hainbat lan dago ikusgai. Besteak beste, Andres Nagel edota Agatha Ruiz de la Pradaren lanak daude horien artean.

ATLAS ETNOGRAFIKOAREN V. ALEA

EUSKAL Herriko Atlas Etnografikoaren bosgarren alea argitaratu berri du Joxemiel Barandiaranek sortu zuen Etniker Euskalerria ikerketa taldeak. Guztira, talde honetako 76 ikertzaile eta

■ 1.020 orrialde ditu guztira 5. ale honek.

Etnografia Arloko 14 erredaktore aritu dira lanean "Abeltzaintza eta Artzaintza Euskal Herrian" liburua argitaratu ahal izateko. 1.020 orrialdeetan zehar, zaintzaileek abereei emandako tratua, arrazak, mendiko artzainen kokalekuak eta ezaugarriak edota abereak babesteko sinismen eta sinboloek buruzko informazioa bildu dute. 27 kapituluko lana 410 argazkiz dago horniturik.

JAIZKIBELN FILMA

EKAINAREN 8an estreinatuko da Iruñeko Golem zinema aretoetan "Jaizkibel" Ibon Cormenzana Bilboko zinegilearen lehen luzemetraia. Ondoren, Gasteiz, Getxo, Bilbo eta Donostian izango da ikusgai, aurrez hainbat jaialditan parte hartu duen filma. 1999an filmatutako lan honetan Alfredo Villa, Susana Garcia, Susana Martin,

H I T Z B I T A N

- Joxema Leitzak "Bertsotzalea"n adierazitakoaren arabera, "egun ez da nahikoa bertsotan euskaraz aritzea publikoa gerturatzeko. Euskaldunak badauka bere aisialdia non bete (...) Beraz, bertsoa (eta Txapelketa) beste kultur eskaintzekin lehian kokatu behar dugu".
- Igor Estankonak honela zioen "Deia"n poesiaren inguruan: "Nik arrisku bat ikusten dut egungo euskal poesian, 'autokonplazentziarena'. Horretan erortzeko arriskua daukagu, eta horretan ardura historikoa daukagula esango nuke".

L A K

LEGEA LUZATZEN

Azkenean, Unibertsitate Legearen aurreproiektua aztertu eta eztabaidatzeko epea luzatzea erabaki du Espainiako Hezkuntza Ministerioak. Aurrez, Hego Euskal Herriko errektoreak eskatua zuen luzapen hori. Epe zehatzik gabeko luzapena da, baina beranduenez abuztuan eramango omen da aurreproiektua Ministroen Kontseilura. Inazio Oliveri Hezkuntza sailburuak bost eskakizun egin dizkio Madrilgo Gobernuari. Besteak beste: 83ko legeak jasotzen dituen hainbat eskuduntza autonomia erkidegoen esku uztea, unibertsitateen azterketa sakona egitea, Unibertsitate Lege berria egiteko prozesu demokratikoagoa eta aurreproiektua atzera botatzea, zirriborro berri bat eginez.

Klara Badiola, Karmele Aranburu eta Ana Lucia Villatek hartu dute parte.

KRIKITA EOS-EN ZUZENDARITZARI

EUSKADIKO Orkestra Sinfonikoko musikariek zuzendaritzaren tratu iraingarria salatu dute eta une honetan orkestraren zuzendari musikala titularra den Gilbert Varga kritikatu dute bereziki. Hauen esanetan, Vargaren jazarpen psikologikoaren ondorioz, hainbat musikaririk depresioaren aurkako botikak hartu behar izaten dituzte.

MULTIMEDIAREN MUNDUAK

ARGI jokoak, telebista pantailak, laser izpiak... Hauek guztiak daude ikusgai Guggenheim Bilbao Museoko bigarren solairuan irailaren 23a arte "Nam June Paiken munduak" izen-

burupean. Koreako artista honi Europan 1982tik egin zaion lehen atzerabegirakoa da hau. Paik bideoartearen aita eta egungo multimedia artearen berritzaile nagusienetakoa da.

■ Nam June Paiken lanetako bat.

■ Miren Agur Meabe.

IZENAK

Miren Agur Meaberen "Azalaren kodea" lanaren gaztelaniazko itzulpena jarri berri dute Susa argitaletxearen web orrian. Liburu honek Espainiako Kritika saria jaso du.

Doktor Deslai Donostiako taldeak "Wadada egunero" hirugarren diskoa plazaratu berri du. Reggae modernoan da lan honen funtsa.

Taun Taun Bergarako antzerki taldeak "Kon T arTe" izeneko lana estreinatu berri du Euskal Herrian.

Maria Bayo soprano nafarrak Rossiniren operen ariez osaturiko diskoa grabatu du. Urrian izango da kalean.

Pablo Maloren "Jardines Deshabitados", **Manu Gomezen** "Hilari" eta **Sara Mazkarianen** "Hyde & Jekyll" laburmetraiak Huescako Zinemaldiaren Laburmetraia Iberoamerikarren sailerako aukeratu dituzte. Jaialdia ekainaren 7tik 16ra burutuko da.

■ Pablo Malo.

• Joan Mari Torrealdaireren iritzia da hau egunkari berean argitaratua: "Kritika eraikitzaile bat bakarra ere ez dut aurkitu hizkuntz politikaren aurkari mediatikoen artean. Hizkuntz politikari, hezkuntz sistemari ez diote deus positiborik onartu nahi. Eraso, katedradunengandik datorrenean ere, politikoa da, alderdikoa, deskalifikatzailea, neurritz kanpoko".

• Juan mari Beltranek honakoa esan zuen "Euskaldunon Egunkaria"n: "Ez da existitzen munduan herri musikarik, guri iritsi zaigunik, aldaketarik gabe. (...) Gaurko trikitilari gazteek trikitiari buelta eman diote, baina aurrekoek ere eman zioten buelta".

"Oihanaren Legea" antzezlanaren estreinatuta berri du Hikak. Lau urtez euskara hutsez aritu ondoren taldeak lana gazteleraz ere atundu du ikuslego zabalago baten bila. Bertan, ohiko kutsu komikoa galdu gabe emakume baten desilusioaren kronika ironikoa azaltzen zaio ikusleari.

NON OTE DAGO TONBUKTU?

DANI BLANCO

berriz, honen senar grisaren nahiz bere amoranteen paperak gorpuztu dituen.

Bere eleberriei esker ezaguna den Elvira Lindoren antzerki lan bakarra aukeratu du Hikak. "Oihanaren legea" arekin ikuslego zabal batentzat erakargarria izan daitekeen kontakizuna hautatu nahi izan dute, izan ere, taldeko kide Mikel Laskurainek azaltzen duen moduan, taldearen asmoa produkzio handi bat egitea zen eta "formatu handiko ikuskizun bat euskaraz soilik egitea ezinezkoa da". Horregatik Huescako Antzerki Ferian estreinatuko dute gazteleraz "Oihanaren legea" ekainaren 26an. Taldeak egin duen lanik "garestiena" den hau Euskal Herria naiz Espainian antzezteko esperantza dute gainera, "beti ere Huescan dugun harreraren araber", Laskurainek dioenez.

Zuzendari lanetan aritu den Jordi

DANI BLANCO

Maitasuna edonoiz eta edonon topa daitekeela esan ohi da. Askok paisaia idilikoetan kokatzen dute euren ametsetak erromantzea, baina badira egunerokotasunaz zipriztinduta dauden beste hainbat lekuetan esperantza izaten dutenak ere. Hori da Guadalupe Salmeroni, Hikaren azken laneko protagonistari, gertatu zaiona: gauero bezala zakarra botatzera jaitsi eta, bertan, edukiontzia alboan txundituta utziko duen Indi gizon menturazalea ezagutzen duenean. Senar haginlariak enpastei buruz hitz egiten dion bitartean, Indik Afrikan zehar egindako bidaia arriskuetsuetan murgilduko du. Lierni Fresno da bere errutinatik irtetera ausartzen den etxeakoandarearen azalean sartu den aktorea eta Mikel Laskurain,

DANI BLANCO

Mesalles katalanak Elvira Lindok 95ean eginiko idazlana pitin bat moldatu zuen testu asko zuela eta astunegia gerta ez zedin. Olatz Beobide izan du alboan Mesallesek, eta euskarazko moldaketan bera izan da arduradun. "Oihanaren legea"ren bi aktoreak bat datoz zuzendarien lana bikaina izan dela adierazteko orduan: "Oso ondo zuzendu gaituzte, oso esku ona izan dute. Biak lehendik elkarrekin lanean jardunak dira eta hori nabaritu da".

GALTZONTZILOAK GARBITUKO AL DIZKIDAZU? Guadalupe Salmeron, Lupe alegia, bere senarraren zerbitzura bizi den emakumea da. Honek telebistan film japoniarrak ikusten dituen bitartean, etxe guztia garbitu, jatekoa prestatu edota senarra egarrituz gero garagardo bila joaten

■ Lierni Fresnedo

"Beldurrez igo naiz berriro ere oholtza gainera"

Antzerkiarekin izan duen harremanaz galdegin eta begirada urtzen zaion horietakoa da Lierni Fresnedo. Izan ere, gazte gaztetandik hasi zen fikziozko pertsonaiak sortzearen xarma dastatzen, eskola garaian hain zuzen ere. Ondoren hainbat taldetan ibilia da batez ere hurrei zuzendutako ikuskizunak prestatzen eta kale antzerkia egiten. Baina heldutasun profesionala Iruñetik Errenteriara joatea erabaki zuenean iritsi zitzaion Ur talde sortu berrian sartu zenean, hain zuzen ere. Talde aski ezagunaren urte oparoen-tan munduan zehar antzerkia egiteko beta izan zuen Liernik, duela bi urte Ur taldea utzi eta lasaialdi bat hartzea erabaki zuen arte.

■ **Ur antzerki taldean ia hamabi urte igarota uztea erabaki zenuen, zer dela-eta?**

Ur taldearen arrakasta barnetik ezagutu nuen eta horrek esperientzia oso anitzak bizitzeko aukera eman zidan. Garai haietan lan bat prestatzen bederatzi hilabete ematen genituen batez beste eta horrek zurrunbilo batean murgiltzen gintuen guztiok. Hainbeste urte eta gero nekatu egin nintzen abiadura horretaz, jada ez nuen antzerkiaz gozatzen. Hori dela eta, bi urtez atsedean hartzea erabaki nuen niri nahiz antzerkiari buruz gogoeta egin ahal izateko.

■ **Azken bi urte hauetan, ordea, ez**

den horietakoa. Hikak kontakizun "esperpentiko" lez aurkezten duen istorioak badu errealitatearekin halako antzekotasun bat dena den. Harremanak eta bizitza bera modu erromantiko batez ulertzen dituen protagonistak Afrikatik iritsi berri den gizonarengan bere ametsetako amantea ikusiko du, sentsibiltatez betetako gizona. Laster konturatuko da, ordea, bere senar haginlaria eta ezagutu berri duen gizon lerdena ez direla hain ezberdinak, "emakume honen inguruko gizon guztiak berdinak dira, egozentrikoak, eta guk hori komedia egiteko aitzakia gisa erabili dugu", dio hiru pertsonaia ezber-

ALBERTO ELOSEGI

dinen papera egiten duen Mikel Laskurainek.

Lupe ez da erraz kikiltzen den emakume horietakoa eta, ia konturatu gabe, zailtasunek eta desilusioek aurrera jotzera daramate. Fresnedoren aburuz "oso inteligentea da zentzu horretan. Egoera txarrenetik zerbait positiboa ateratzeko gai da, esperientzia txarrek mugitu araz-

zara antzerkitik erabat urrundu.

Ez, Ur taldearekin lan egiteari utzi eta berehala Lezoko Orratx! antzerki amateur taldekoek deitu zidaten beraiekin zuzendari lanetan aritzeko. Errenteriako udal antzerki tailleretan ere banabil gaur egun ikastaroak ematen. Egia esan, irakasle lanetan aritzeak lagundu dit antzerkiarekin berriro ere adiskidetzen. Antzerkiaren zergatiaren bila nenbilen eta aurkitu dut.

■ **Hika taldekoek deitu eta berriro oholtza gainera igoztearabaki duzu orain, nola sentitu zara?**

Beldur handia nuen, aktore lanetan aritu gabe hainbeste denbora egon ondoren nire buruari galdera asko egiten nizkion: "Nola erantzungo dut? Lehen bezalako aktorea izango naiz? Ikasitako guztiak ahaztuta izango ditut?". Baina gero konturatu naiz kaxa batzuen gisakoak garela eta gauza guztiak barnean gordetzen ditugula. Eskua sartu besterik ez dago noizbait ikasitakoak berreskuratu ahal izateko.

■ **Eta itzulera hori Hika taldearekin egitea erabaki duzu...**

Niretzat oso garrantzitsua da talde batekin lan egitea. Gaur egun antzerkia ere ekonomiaren merkatuan murgilduta dagoen honetan eutsi egin behar diegu taldeen nortasunari. Taldeen eboluzioan sinesten dut eta horregatik hor egotea garrantzitsua iruditzen zait ●

ten dute zenbait ondoriotara iritsi arte".

Esaldi bakoitzean hamaika ñabardura ezkututzen dituen komedia da "Oihana-ren legea", pasarte luze eta korapilotsuetan ironia da protagonista nagusia. Dena den, hausnarketa baino ikuslearen irribarre lortzea helburu duen lana da honakoa: "Gaur egun nahiko informazio dago gai hauen inguruan, guk batez ere ikusleak ordu eta laurden atsegin bat igarotzea nahi dugu", esan digu Laskurainek. Oihala zabaldu orduko eserlekuan lasai eseri eta gozatzeko sortutako lana dugu, beraz, Hikaren azken ekoizpena ●

◆ **AINARA GURRUTXAGA**

DANI BLANCO

■ **Guadalupe Salmeron etxeakoandre protagonista errutinatik irtetera ausartuko da, gau batean Indi topatu ondoren.**

Igor Otxoa eta Harkaitz Martinez donostiarrek osatzen duten Oreka TX txalaparta taldeak bere lehen diskoan, "Quercus endorphina"n jantzi berri eta aurrerakoia ekarri dio ttakun zaharrari. Baso zapore eta egur usaina duen lan honen ekoizlea Kepa Junkera izan da.

JANTZI BERRIA TTAKUN ZAHARRARI

■ Harkaitzek lehenago gitarra jotzen zuen eta Igorrek txistua, baina txalaparta ikusi eta txundituta gelditu ziren.

Oreka TX txalaparta taldeak "Quercus endorphina" izenburuko diskoa kaleratu du Elkar lanean

zigilupean, antzinako euskal soinu tresna honi ate berriak ireki nahi dizkion lana. Igor Otxoak eta Harkaitz Martinezek osatzen dute taldea eta lau urte darrazmatzate elkarrekin, Kepa Junkerarekin "Bilbao 00:00" diskoan eta zuzeneko emanaldietan hasi zirenetik. Berak bultzatu zituen lan sendo hau egitera, orain

arte txalaparta beti bigarren plano batean gelditzen zelako. Bederatzi urte pasa dira tresna hau lantzen hasi zirenetik. Taldea-

■ **Kepa Junkerak bultzatu zituen "Quercus endorphina" lana egitera, orain arte txalaparta bigarren mailan geratzen zelako**

ren izenaren arrazoia argi dago, ez hain beste diskoarena. "Quercus haritzaren familiaren izena da eta endorphina gure gorputzak sortzen eta isuritzen duen hor-

mona bat da, ondo sentiarazten gaituena. Endorphina dezente isuriak gara gu txalaparta jotzen eta txalapartaren inguruan lanean", azaldu digu Harkaitz Martinezek. Duela bi urte hasi ziren lan honetan eta joan zen udan Amasan IZ estudioan grabatu ondoren, orain ikusi du argia.

Musikalki lan berri honen gauzarik aipagarriena txalaparta kromatikoa sortzea da, beste instrumentuekin nahastu ahal izateko, nota bakoitza sortzeko ohol

ALBERTO ELOSEGI

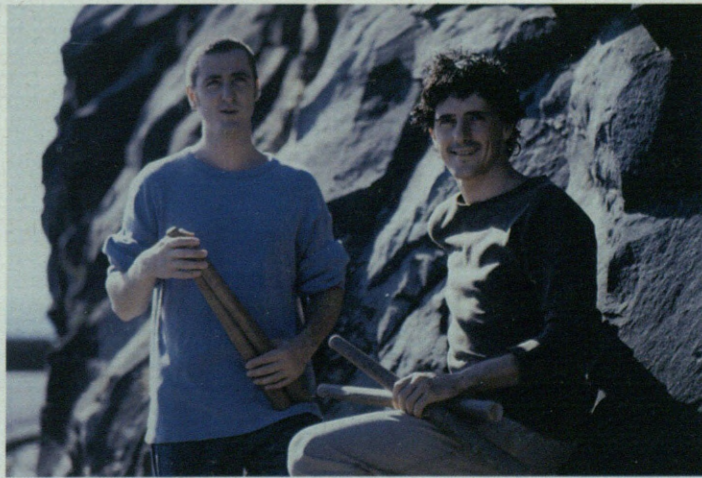
■ Kanta melodikoak jotzen dituzten lehen txalapartari hauek, soinu tresna zahar honi ate berriak ireki nahi dizkiote.

bat egin dute. *“Horrek melodiak egiteko aukera eman digu, kantetan harmonia egiteko, arpegioak egiteko”*, dio Martinezek. Orain arte ez zen horrelakorik egin. Gainera harriekin eta burdinekin ere gauza bera egin dute. Ohol bakoitza nota bat bihurtzeko belarriz bilatu behar izan dute neurriarekin jokatzu eta dentsitate berdina mantenduz egur guztietan. Eta harriekin gauza bera, zinzal batekin eta rotaflex batekin harri asko puskatu behar izan dituzte, oso hauskorak direlako. Tinbre desberdineko dozena bat ohol motz samarrak ibiltzen dituzte normalean beren saioetan, eskalan ordenatuta, eta kanten arabera oholak aldatu egiten dituzte. Horregatik kanta bakoitzaren nolabaiteko partiturak idatzi behar izaten dituzte, oinarri horretatik abiatuta inprobisatu ahal izateko.

TXALAPARTA AFINATZEN LEHENAK.

Lehen esan bezala, bederatzi urte daramate Igorrek eta Harkaitzek txalaparta munduan. Lehendik musika oinarri bazuten. Harkaitzek gitarra jotzen zuen eta Igorrek txistua, baina txalaparta ikusi eta txundituta gelditu ziren. Txalapartarekin batera musika ikasi dute. Bakoitza bikote batean zebilen duela lau urte Kepa Junkeraren diskorako elkartu arte. Horrezkero Phil Cunningham, Hevia, Alisdair Fraser eta Oskorri bezalako taldeen proiektu disko-grafikoetan eta Europa, Amerika eta Japoniako jaialdietan parte hartu dute.

Eman duten pauso honekin txalaparta edozein perkusio tresnaren parean jartzeko arriskua aipatu diegu, baina erabat desberdina dela diote. *“Bi jotzaileon arteko lotura, uztarketa, ez da perkusioan ematen. Probatu ditugu beste perkusio tresnak, baina erabat desberdinak dira. Gainera txalapartak beste balio antropologiko bat dauka, herri honen adierazgarria da, berezia, ez guk asmatua, kanpoan batzuk uste duten bezala”*, dio Igorrek.

ALBERTO ELOSEGI

Txalaparta afinatu duten lehen txalapartari hauek, kanta melodikoak jotzen dituzten lehen txalapartari hauek, soinu tresna zahar honi ate berriak ireki nahi dizkiote. Beste musika tresnekin uztartu dute eta gainera lehen mailako nazioarteko musikariekin aritu dira lan honetan: Glen Velez perkusionista estatubatuarra, Madagaskarreko Justin Vali valiharekin,

Eskoziako Phil Cunningham teklatu eta pianoan, Michel Bordeleau kanadiarra (La Bottine Souriante taldekoa) eta Euskal Herriko Ibon Koteron albokajolea, Kepa Junkera trikitilaria eta Mikel Laboa abeslaria. Unibertsaltasuna behintzat ezin zaie ukatu. Ukitu etnikoz beteriko lana sortu dute. Kolorez bete dute ttakun eta herrenen basoa. Kanta bakoitzak badu gonbidatu bat, kanta bakoitzak gonbidatu bati eremu handiagoa eskaintzen dio. Justin Valik kanta batean abesten du,

Laboak beste batean eta gero badaude beste batzuk disko osoan parte hartu dutenak, perkusionistaren kasua da. Oso ondo moldatu dira denak txalapartaz eginda zegoen oinarri horretara.

DISEINUAN ERE APUSTU HANDIA.

Lan honekin apustu handia egin dela ez da dudarik. Mikel Fernandez grabaketa teknikaria aipatu behar da bereziki. *“Oso gertutik bizi du txalaparta, inplikazio*

handia izan du lan honetan, gertutik atera nahi izan du egur eta makil soil batek ematen duen tinbre, kolore eta hori guztia”, esan digu Harkaitzek. Diseinu aldetik ere asko landu dute: argazkiak, testuak... Liburuska ederra atondu dute denen artean. *“Gure asmoa zen diskoan entzuten dena ikustea nolabait. Jendeak ikustea nolakoa den txala-*

■ Kantaz kanta

Oreka TX taldearen lehen diskoa hamaika kantaz osatua dago. Horietatik bederatzi Kepa Junkerak eginak dira, eta beste biak Oreka TX taldeak berak:

✓ **Keinuka ilargiari.** Nolabait txalaparta zaharra eta berria uztartzen ditu Artzeren testu bat sartuz. Txalaparta zaharra zaldiaren lauhazka balitz bezala ikusten zuten eta ttakuna pixka bat irekita trostara pasatzen dira. Phil Cunningham dago teklatuan.

✓ **Aone!** Justin Valik malgatzex abesten du. Berak egini-ko letra da, beraz afrikar kutsuko kanta.

✓ **Txalaparta dantza.** Arin arin bat da. Hankekin perkusioa egiten du Michel Bordeleauk, takoneoaren antzera.

✓ **Adabegi.** Antzinean ohol bakarrarekin jotzen zutenean adabegiak non zeuden begiratzen zuten, bertan egurraren dentsitatea desberdina izaki eta soinu ere desberdina izaki. Kanta esperimental da, oso atmosferikoa. Soinu ezberdinak lortzea bilatzen dute eta garai batean adabegiez nola jotatzen zuten hori bilatzeko.

✓ **Okabe-Landarbaso.** Okabe mendia eta cromlech horiek Landarbasoko kobekin lotu dituzte. Fandango bat da eta Ibon Koteronen alboka sartzen da. Kanta indartsua da.

✓ **Uluka.** Hiru kanta motzen batura da, ezpatadantza batetik hasita.

✓ **Ortizimuga.** Balada melodiko bat da Cunninghamen teklatuarekin. Melodia harriekin egin dute.

✓ **Oreka.** Txalaparta hutsaren saio normala. Oreka TX-en pieza.

✓ **Ekhinahi.** Kanon bat sortzen dute egurren artean. Egurra eta harria da bereziki entzuten dena. Kanta harmoniko batzuk.

✓ **Nagoreko bidean.** Solidarios con Itoiz taldekoei omenalditxo. Haiek ama lurraren defentsan egiten duten lana eta daramaten borroka miresten dute. Nagoreko bidean 54 makina hondatu eta obrak geldiaraztea ekartzen du gogora. Ekin-tza burutu zuten bi neskekin nolabait identifikatu dira. Hasieran lasaia da (Irati eta Itoiz inguru hori hala egon da orain arte), gero indarra sartzen da kontrastea bilatzeko.

✓ **Saustatik Erbetegira.** Bi horiek Zuaznabartar eta Goikoetxeatarren baserriak ziren. Omenaldi bat izan da txalaparta bizirik mantendu zutenei eta baita Artze anaiei eta Beltrani. Mikel Laboak abesten du, Oreka koentzat bizitza osoko erreferentia. Jexux Mari Irazuren letra da. 1990eko Hernaniko Txalaparta Festan Zuaznabar eta Goikoetxeak jo zuten saio baten grabaketa sartu dute. Honela bukatzen da txalaparta zaharrarekin hasitako diskoa. Txalapartan ematen den dualidadea, ttakuna eta herrena, eta Euskal Herriaren egoera islatu nahi izan dituzte. Zuaznabar eta Goikoetxea anaietatik Pello Zuaznabar bakarrik bizi da eta oso zaharra da. Diskoa atera bezain pronto bere etxera joan ziren lana berari eta bere familiari erakustera, diskoa entzutera ●

parta. Diseinua bizia, alaia, disko barruan dagoena adierazteko nolabait", dio Igor Otxoak. Txalapartaren azalpen testuak Juan Mari Beltran, Jorge Oteiza eta egileek beraiek dira. Argazkiak

berri, Alberto Elosegirenak. Iban Arri-zabalaga arduratu da testuetaz. Itzultzaileak, KAP bulegoa, argitaletxea eta beste partaideak ere ez dituzte ahaztu nahi Igorrek eta Harkaitzek.

Kepa Junkera ez da ekoizlea soilik izan, berak bultzatu zituen Igor eta Harkaitz lan hau burutzera, lagundu zituen gonbidatuak bilatzen, abesti gehienak egin zituen... Partaide garrantzitsua izan

da lanean. Gainera Espainiako dantza konpainiako zuzendaria den Nacho Duatok bere hurrengo koreografia lanerako erabiltzea lortu du. Junkerak Miguel Boseri pasa zion diskoa eta hark Nacho Duatori eta honek hamaika kantuetatik sei hartu eta Madrilgo Teatro Realen egin berri duen dantza muntaiarako erabili ditu ●

◆ JOXEMI SAÍZAR

ALBERTO ELOSEGIA

ALBERTO ELOSEGIA

■ Ohol bakoitza nota bat bihurtzeko belarriz bilatu behar izan dute.

tura batean kokatua denez gero, mito bezala agertzen zauku".

ANTZUENA ERE HAURDUN

Ondoren, alkoholaren "bertuteak" aipatzen zituen. Besteak beste, hauexek: "Antzuena ere haurdun bihurtzen du. Mutuari hitza. Motelari bizia. Traketsari finezia. Hozperari beroa ematen dio. Ardoak 'bizitu' egiten du". Eta horrek

■ **Biharamuna, damutzeko eguna.**

guztiak bultzatzen omen ditu ardoa maiztatera.

Ez dira bakan batzuk izango, zeren "euskal gizartearen maila guztietan aurki daiteke ardoa" eta hau "sozializatua" omen dugulako. "Inork -'Nik ez dut edaten'- esaten duanean, benetan miresgarri iruditzen zauku. Ala fede! Nolz leike hori? Ardorik ez edan? Eta bat-batean kulpa-dun senti arazten dugu ur-zale ausarta. Ardoa edaten ez duanak ez lezake zainetan odolik ez eta bihotzean segoa besterik izan. Euskal Herriko ur-zaleak ba du problemarik".

Kontxo, horrela ikusita...! Hain gaiztoak al gara? Okerrena, ordea, irakurtzeki neukan: "Behin maitatu den ardoa ez leike gero gorrota; eta horrela euskaldunok aitzakizko eta zinezko arrazoiez etika bat osatu dugu, eta ardo-etika hon-taz izkutatzen dugu zenbait akats eta erru. 'Guztiok edaten diagu ardoa, beraz ez lezake txarrik egin'. Denok erren garen, zuzen dabilena nabarmen".

Gero, arazoari aurre egin ziezaioketen neurriak eskaintzen zituen. "Hordikeriari aurre egiten ez dion gobernua ez da gobernu jatorra izan", aldarrikatzen zuen, izki larriz, eskaeraren arrazoiak agertu baino lehen: "Ardoa politikoa da; eta ez bakarrik ekonomikozko egituren ardo produkzio eta kontsumoak garrantzi handi bat dualako. Gizonaren alderdi guztiak politiko dira eta are gehiago ardo

irrikia, zeren ondorio latzak eta astunak dakazki gizarte guztirako. Ardo gutizia dela ta zenbat familia deseginik? Zenbat haur elbarri? Zenbat gizon alkoholak harturik ezertarako gauza ez direla? Mindura eta malura dario Euskal Herriko ardoak. Eta gaitz horri aurre ematen ez dion egitura politikoa ez da jatorra izanen".

Are gehiago zioen: "Agian, ardoa ez da euskaldunon gaitzik nagusiena baina beste gaitz handiagorik estaltzen digu. Gisa hontara, sarritan jokutzen da politika alorrean. Alegia, zuhaitz bat jarri basoa izkutatze arren. Bidenabar diot, ez lezakeela" -izki larriz hemendik aurrera-koa- "Euskal Herriak aurrerat jo, ahalik eta ez duan ardorako irrikia bide honetatik zuzentzen".

Beraz, nola harritu, ondorengo irakurtzean? "Abisu eta ohar ematen diat euskaldun: gaur gauen libro eta bakarrik moz-kortu egingen haizenean, ez duk bildurrik ez eta kulparik izanen, lurrean etzanik, izanen duk pozik. Baina osteria bihar goizean lepoezurreko minaz esnatzean, ohar adi Euskal Herriak berdin irauten duala". Eta jarraian, Axularren hitzok: "Ohoi bat, iokari bat, arnegarri bat, putaner bat, gaixto da: ordea gizon da, bere adimen-

■ **Kostera txarra**

Basarri, 1971-V-23

Antxo-aroa bukatzera dijoa. Aurrera goaz maiatzeara eta bereala atun denboran. Erabat jota, guzira jota, kostera txarra aurtengoa. Batzuk geixego baliatu ziran besteak baiño, baiña erronka geiegi jokatzeko moduan iñor ez (...) ●

duan dago, zerbaitetako gai da. Baina hodia, ardankoia, abere da, ezta gizon".

Ez dakit zuek, baina ni, emakume naizuen arren, bihartik aurrera urzale!

◆ **PILAR IPARRAGIRRE**

■ **Kennedy, atentatuan hil aurreko une batean.**

■ **Lau Kennedy ziren**

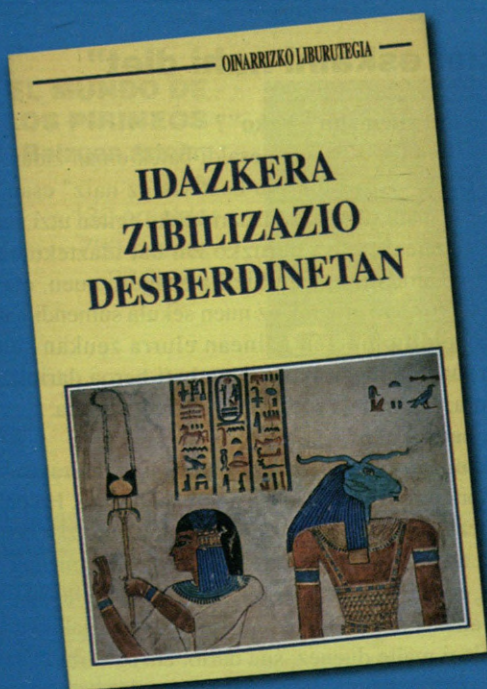
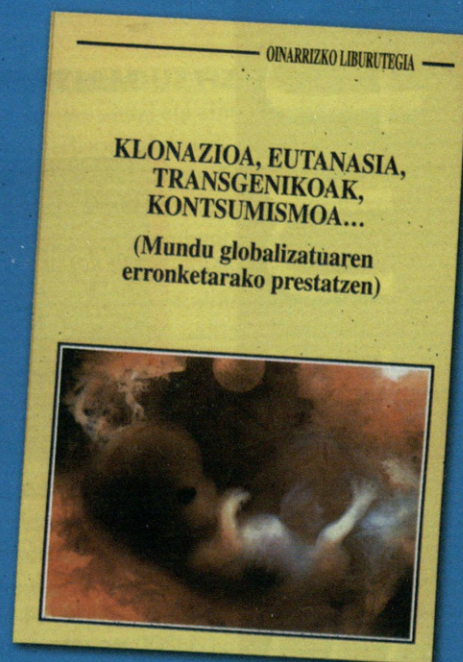
I. Bujansa, 1971-V-23

Joseph, zaharrena, 29 urtez il zen. Bigarren Mundu-Gerratean. John-ek il onetan 54 urte beteko zituen. Dallas-en il zuten. Estatu Batuetako Leendakaria zelarik. 46 urtetakoa. Robert, irugarrena, 43 urtetakoa, tiroz ila, au ere Californian. Gauak, ekaitzak uholdeak, zurrumbilloak, ala-beharrak eraman zituen, illunaldiaren ordu beltzean. Irurak joan ziren bere gurasoen aurretik. (...) Kennedytarren ain zoritxar aundia ezin txikikeritik ikusi. Orri buruz bengantza-grinaz jarduterik ez. Beren amai tristeak goitasunera garamatzi, bihotzeko zabaltasunera. Errukia, itxaropena ta argia dira bakarrik mintzatoki egokiak. Aie ondoan alako egunsenti dirdaia nabaitzen zen. Libertade usaia.

Joko garbi aidea. Giza-giro berria. Iru-diz, itzez, eginez, estilo ta mami, mai ta estilo arrigarriaren jabe ziren. Maite zuten beren nazioa, ta maite mundua. Augatik mundua ta nazioa bestelakotu nahi zituzten. (...) Etorkizun maltzurak, ordea, lore baiño arantza zorrotz gehi-go zedukan berentzat gorderik. Gizon, emakume, aberri bakoitza bi bait dira. Erri bakoitzak bi erri desberdin ditu barrenean. Eta bietako batek jeltzen dizu bihotza. John eta Robert iltzeak bihotza jeltatu zien gazteriari ta munduari. Lanik sortuko du jela ori urtzeak. (...) Lau ziren. Bakar bat geratzen da. Eutsiko dio ikurriñari. Nere kopa altxatzen dut Edward Kennedy-ren osasunerako ●

KLONAZIOA, EUTANASIA, TRANSGENIKOAK, KONTSUMISMOA, ...

Egunerokotasun handieneko punta-puntako gaiak, bizitza eta etikarekin loturikoak (ugalketa artifiziala, eugenesia, organoak ematea, animalien eskubideak, ...) agertzen zaizkigu liburu erakargarri honen lehenengo zatian. Bigarrenetan, aldiz, kontsumo-gizartea, publizitate eta alienazioa, aisialdiaren gizartea, informazio eta komunikabideak, familiaren jokaera berriak, globalizazio kulturala, etabarreko ezinbesteko gaiak dira aztergai.

IDAZKERA ZIBILIZAZIO DESBERDINETAN

Euskal Herria bezalako ahozko kulturaren herrietan idazkerak izaugarritzko eragina izan zuen, bai bizimoduetan baita pentsatzeko eran ere. Liburu honetan iraultza horren oinarritzko sorburura goaz han protoidazkera, soinu eta sinbolo eta "Rosseta Harria" rekin topo egiteko. Horrekin batera galdu diren idazkera misterioitsuak (kuneiformea, hieroglifikoa, Kretako B lineala edo maien glifoak) eta egun bizirik ditugun txinatar edo japoniarren alfabeto bitxiak aztertzen dira.

A S T E K O L I B U R U A

MAITASUNAREN SUAK BERE EGIN ZUEN NESKATOA

YAKO
Ixiar Rozas
 EREIN
 101 orrialde
 1.200 pezeta
 48 libera

Ixiar Rozas Elizalde idatzi du "Yako", maitasunaren sua bere barnean daraman neska toaren abenturak eta atsekabeak kontatzen dituen narrazioa. Mattinen marrazkiez apaindurik, Erein argitaletxearen "Auskalo-Bumeran" sailean plazaratu du, hain zuzen, idazle lasartearrak gehiegi maite duten guztiei eskaini nahi dien istorio hau. Horrela-koxea baitugu Yako, ipuineko protagonista nagusia, uharte ezezagun bateko hondarrean, zumezko otarretxo baten sarturik, arrantzale batek ezustean topatu zuen umetxoa. Azal zurikoa zen haurra, eta azal ilunekoak uharteko biztanle guztiak. Halere, nahiz

inork ez izan umearen jatorriaren berri, beraiena balitz bezala hartu zuten, eta poz-pozik bizi izan zen bertan, urteak aurrera egin ahala triste jarriko zuen arazoa gertatu zitzaion arte: bat batean mundu guztia urrundu baitzitzaion Yakori, bere maitasunaren suak erre egiten zituelako. Zer egin, hori konpontzeko? Yakok ez zuen triste bizi nahi, eta beraz, uhartea eta hainbeste maite zituen haiek atzean utzi eta bere maitasunaren sua epelduko zuen lurralde hotzago baten bila abiatzea erabaki zuen. Baina nahiz eta oso urrunera joan, bere arazoak berdinean jarritzen du, bere maitasunarekin funditzen ez den arte.

▼ Egileari Galdezka

"Gehiegi maite duten guztiei eskaini nahi diet"

Ixiar Rozas

■ Nola bururatu zitzaizun "Yako"?

Kleopatrak hil aurretik esan zuen esaldi batek eman zidan liburu honen burutapena. "Airea eta sua besterik ez naiz" esan omen zuen Kleopatrak, justu suge pozoitsuari koska egiten utzi aurretik. Hori irakurri nuenean, suari buruzko lan bat idazteko beharra sortu zitzaidan. Gainera, tartean Sizilia ezagutu nuen, eta Etna, hango sumendia (ordura arte nik ez nuen sekula sumendi bat ikusi eta liluratuta gelditu nintzen gainean elurra zeukan sumendi horrekin). Orduan, gehiegi maite duen bati beroa dariola etorri zitzaidan burura, eta horrela sortu zen Yakoren istorioa.

■ Nor dugu, bada, Yako?

Uharte batean munduratzan den haur bat. Baina otarretxo batean datorrenez, inork ez daki nor den eta nondik datorren. Halere, bertakoa balitz bezala hartzen dute. Guraso batzuk dauzka eta anaiak ere bai. Baina adinarekin konturatzen da inguruko guztiak uxatu egiten dituela, eta triste jartzen da, ez baitu ulertzen horren zergatia. Uharteko anaiak azaltzen dio gehiegi maite duelako gertatzen dela hori: gehiegi maite duenez, sua dario, eta su horrek gerturatzan zaiton guztia erre egiten du. Orduan Yako ikasketa bilakatuko zaion bidaia luze bat egiten hasten da, berotasun hori apaldu nahian. Baina oso urrunera joan arren ez da "sendatzen".

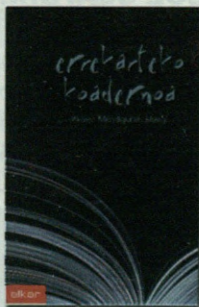
■ Nori zuzendua dago zure idazlan hau?

Haurrentzat egokia den hizkera erabili dut, nire ustez, baina helduentzat ere aproposa delakoan nago. Dena den, gehiegi maite duten guztiei eskaini nahi diet. Istorioa ez da inolaz ere dramatiko, abentura bat baizik. Eta ez dut geografikoki inon kokatu, umeen irudimenak ez daukalako mugarik.

LIBURUAK

ERREKARTEKO KOADERNOA

Xabier Mendiguren
Elizegi
ELKAR
146 orrialde
1.600 pezeta
64 libera

MENDIGURENEN IDAZLAN GUZTIZ PERTSONALA

Posible ote da nork bere buruaz idatzi eta zintzo jardutea, egolatriaren sagar disdiratsuari uko eginez, nabarmenkeriarik eta itxurakeriarik gabe? Bada, horixe egiten saiatu da Xabier Mendiguren Elizegi bere azken idazlanean, Elkar argitaletxeak kaleratu berri duen "Errekarteko koaderno"n. Bere etxeko sukaldeko leihotik begira jarri, eta eraikuntza berri batek oztopatzen dion paisaiak berarentzat duen, eta ez duen, esanahia irudimenaren begiekin birsortzen ahalegintzen zaigu zintzoki, euskaldunon atzoko eta egungo patua apal aztertzen, manikeismo oro baztertu nahian. Eta teoriar, 500 metrotara dagoen baserria, bertako aitona eta bere haurtzaro zein gaztaroa oroigarri badi-tu ere, gogoan dauzkan oroitzapenak, pasadizoak eta irakurketak harilkatuz doan heinean garbi uzten digu euskaldun izatea dela bere benetako pentsaia.

GOIERRIKO ETA TOLOSALDE HEGOALDEKO HIZKERAK

Irene Hurtado Mendieta
GOIERRIKO EUSKAL
ESKOLA, MAIZPIDE
ETA LAZKAOKO UDALA
76 orrialde
1.500 pzta./60 lib.

IX. GERRIKO IKERLAN SARIKETAREN IRABAZLEA

Goierriko euskara eta aldamenean daukan Tolosaldea bailarakoa konparatu egin ditu Irene Hurtado Mendieta IX. Gerriko Ikerlan saria irabaztea ahalbidetu dion "Goierriko eta Tolosalde Hegoaldeko hizkerak" saiakera egite-rakoan. Gasteizen Euskal Filologian lizentziatu zen eta itzulpen lanak egiten diharduen gazte hau, alegia Goierriko hizkera kokatzen laguntzeko beste urrats bat ematen lagundu duen Irene Hurtado Mendieta, izatez Sodupekoa da, Bizkaiko mendebaleko muturrekoa. Harriturik utzi omen zituen horrek Gerri-ko sariaren antzolatzaileak -hau da, Goierriko Euskal Eskola Kultur Elkarte, Maizpide Euskaltegia eta Lazkaoko Udaleko Kultur Batzordea-, batik bat Irene Hurtadoren lanak agerian uzten zuen Goierriko hizkerari buruzko eza-guera argia eta osoarengatik.

EL MUNDO DE LOS PIRINEOS

Batzuen artean
SUA
130 orrialde
750 pezeta
30 libera

PIRINIOEI BURUZKO ALDIZKARIAREN AZKEN ALEA

Dagoeneko kioskoetan duzue Sua Edizioak plazaratzen duen aldizkariaren azken zenbakia, hau da maiatza-ekainekoa. Aldizkari horren izen zeha-tza "El mundo de los Pirineos. Montaña, Cultura y Naturaleza" da, eta 750 pezeta edota 30 liberaren truke eskura dezakezue. Pirinioak ezagutzeko tresna ezinhobe honek bere azken emaitzan, argazki zoragarri hornituriko lan hauek eskaintzen ditu: Biarnon dagoen Ossauko harana goitik-behitik zehar-katzeko era guztiak zehatz-mehatz erakusten dizkigu; Aragoiko Guara mendi-katearen inguruetan aurki daitezkeen labar-pintura, paisaia ezberdin eta gailu-rrak agertzen ditu; eta Pirinioetako bide guztien egoeraren berri eman ere. Bide batez, ekainaren erdialdean eta Zaraitzuko haranan ospatuko den Pyrene deitu festa erraldoirako zein beste hainbat jaialditarako deia ere egiten du.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantia handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

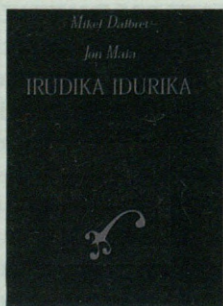
ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

IRUDIKA IDURIKA

Mikel Dalbret,
Jon Maia
GATUZAIN
59 orrialde
2.800 pezeta
112 libera

MARGOZ ETA BERTSOZ OSATURIKO PAISAIK

Margoz eta bertsoz osaturik dator Mikel Dalbret marrazkilaria eta Jon Maia bertsolariaren artean egin duten liburu eder hau. Iraganetik etorki-zunera igarotzea ahalbidetzen duen lana da beraiena, Iparraldeko Gatuzaín argitaletxearen eskutik plazaratu duten "Irudika idurika" izenburua daraman haxe. Ama Lurraren barrunbeak zein zeruko astroak ikus arazi, eta bizi dituzten izakiak ezagutzera ematen dituen liburua dugu. Mendeetan iraun ondoren, gaurdaino heldu den zibilizazio baten aztarnak, denboraren iragaite-aren lekuko isilak izateari uko eginez, margoz eta bertsoz biziberriturik ager-tzen zaizkigu, muga oro gaindituz, hegoa iparrarekin, iparra hegoarekin, ber-tsoa margolaritzarekin, eta margolaritza munduarekin lotzen duen zubia baita Mikel Dalbret eta Jon Maiaren artean eginikoa.

13. HAUR LITERATUR LEHIAKETA 2000 Batzuen artean IRUÑEKO UDALA 52 orrialde

SARIDUN IZANDAKO MARRAZKI, IPUIN ETA KOMIKIAK

Iruñeko Udalak antolatu zuen, iazko udaberrian, Haur Literatur lehiaketa Ithonen 13. edizioa. Lehiaketan, Lehen Hezkuntza osoko eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako lehen eta bigarren mailako ikasleek hartu ahal dute parte, mailaren arabera marrazkiak, ipuinak edota komikiak aurkeztu behar dituztelarik. 2000. urteko edizioan, 500 lan aurkeztu ziren, guztira 2.500 bat haurrek parte hartuz. Hona hemen irabazleen izenak: Itziar Azkoiti, Onar Yeregui, Ane Zabaleta, Itsaso Leoz, Luzia Txokarro, Xabier Ramírez, Iker Tubia, Daniel Munarriz, Naiara Zarraluki, Goizane Ros, Idoia Iglesias, Josu Iturri, Andrea Unzue, Itziar Jiménez, Amets Iturbide, Haizea Pérez, Ioar Cabodevilla, Amaia García, Lander Majuelo, Haritz Salaberri/Joseba Solano, Assuer Albéniz, Leire Hurtado, Iñaki Otxandorena eta Egurko Soria.

ILUNTZERO ELKARREKIN Josu Penades IBAIZABAL 94 orrialde

KOLORE HORIXKA ETA MOKO SENDOKO LAGUNA

Kolore horixka, moko sendoa eta okerra, hegoen puntetako lumak beltzak eta gainerakoak gris zurixkak ditu Hauskarak, Unai mutikoak egin berri duen lagunak. Gauero bisitatu ohi duen itsastxori horri hanka zauritu zitzaion Unai balkoian zegoen batean, eta geroztik adiskide dira biak. Udazkenarekin agertu zen Hauskara, eta geroztik Unai ez da sekula bakarrik sentitu, hari kon-tatzen baitzikio gertatzen zaizkion guztiak: Interneten zer deskubritu duen, jazten duen arroparen xehetasunak, ikastolan gertatutakoak, ikaskideekin izandako eztabaidak eta abar. Ezbehar serioak ere gertatzen zaizkio Unairi alditan, eta horien berri ere izaten du Hauskarak: gozokiak ematen zizkien andrea hil dela, kasu, edota Josebaren arreba hiesak eraman duela... Oi zer adiskide ona aurkitu duen Unai! Hamar urtetik aurrerakoentzat.

DISKOA

GORRIA Akelarre SEA SOAR ETA ABAR 11 kanta 2.350 pezeta 94 libera

AKELARRE TALDEAREN HAMABOSGARREN DISKOA

Hogeita zortzi urte daramatza martxan Akelarrek, plazarik plaza, jendea alaitzen. Eta hogeita bat urte bete dira, jada, bere lehen diskoa kaleratu zuenetik. Epe luze horretan, jakina, aldaketak ezagutu ditu talde bezala. Halere, bizirik iraun du Akelarrek, eta hor dirau aurrera egiten gaur egun ere, Juanpa Agirrerren ahotsak, Xanet Arozena-ren gitarrak eta ahotsak, Xabi Zubel-

diaren akordeoiak, teklatuak eta aho-tsak, I. J. Markos Juaristiren baxu elektrikoak zein ahotsak, eta Pako Diazen bateriak osatzen duten talde hau, bere hamabosgarren diskoa eskainiz, "Gorria" deritzan haxe, hain zuzen ere. Hamaika kantarekin datoz: "Kalera", "Hitzak", "Danzin", "Lumaia", "Na-ska", "Laxok", "Hemen gaude", "Eba", "Karibe", "Amalurra" eta "Mendian gora".

ATXASPI HOTELA

ARGIAren Harpidedunentzat
%20ko DESKONTUA
HOTELEKO ZERBITZUETAN
 (2001eko ekainaren 30a bitartean)

☎ 943 37 15 45

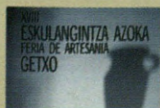

**ESKAINTZA
 BEREZIA!!**
 Relax asteburua
 2 lagunentzat
 25.000

ATXASPI HOTELA,
 Euskaldunon hotela,
 Lesaka erdian dago.
 Hotelak sei logela ditu,
 bakoitza
 Euskal Herriko herrialde baten
 ezaugarri apaindua.
 Inguruak aisialdirako
 eskaintzen dituen
 aukera anitzez gainera,
 bertan zure ametsetako
 Relax Gela topatuko duzu,
 SPA (hidromasaje bainontzia),
 sauna eta hidromasaje dutxa.

**ATXASPI
 HOTELA** ★★
 Ametsetan bezela

GETXO,
ekainaren 1etik 3ra
Azoka
Getxoko XVIII.
Eskulangintza Azoka
egingo da ostiraletik
igandera. Hogeita
hamar espezialitatetako
ehun artisauk hartuko
du parte bertan. Eskulan
ugari ikusi eta erosteko
aukera izango da beraz.
Areetako Geltoki plaza.
11:00-21:00

BILBO, irailaren 23a arte
Erakusketa
"Nam June Paik-en Munduak"
izeneko erakusketa dago
ikusgai Bilbon. Nam June Paik
bideo-artearen aitzindari eta
gaur egungo multimedia
artearen berritzaile
nagusietakoa da.
Mugimenduzko irudi
elektronikoa lantzeko hamaika
modu ikus daitezke
erakusketan.
Guggenheim Museoa

ELGOIBAR, ekainak 3
Antzerkia
Ametsen konpainiak "Eki
eguzkia" antzezlan
taularatuko du.
Elgoibarren, Ermuan,
Mallabian, Mutrikun eta
Soraluzen ospatzen ari
diren XVII. Deba Beheko
Eskolarteko Antzerki
Erakusketaren saila da
honakoa.
Herriko antzokia
16:30

ANGELU, ekainaren 1etik 4ra
Erakusketa
Organbidexka Col Libre elkarteak animaliei
buruzko erakusketa antolatu du. Animalien
artistak direlaokoe beren margolanak, eskulturak,
argazkiak eta abar jarriko dituzte erakusgai.
animaliak ardatz harturiko lanak dira guztiak.
Chambre d'Amour

DONIBANE GARAZI,
ekainaren 2tik 4ra
Erakusketa
Nafarroako Arte
Plastikarien bihurtzeko
ospatuko da datorren
egunetan. Berrogei bat
artistek hartuko du parte
beren margolan, zizelkadura
eta tapizak jarri. Horrez
gain, ikastaldi batzuk
antolatuko dira.
Herriko hainbat txokotan

ARRIGORRIAGA,
ekainaren 15a arte
Lehiaketa
Jaietako XIV. Karle
Lehiaketa antolatu du
Arrigorriagako Udalak.
Lanek herriko jaiekin
zerikusia izan behar
dute eta 70x50 cm-ko
euskarri gogorrean
aurkeztu behar dira.
Kultur Etxea

GASTEIZ, maiatzak 31
Zinema
Jean-Luc Godarden "El
desprecio" filma izango
da ikusgai, eta ondoren
foruma egingo da.
Camille Javalek (Brigitte
Bardot) bere senar Paul
Javalenganako (Michel
Piccoli) maitasuna
galduko du, eta horrek
zenbait gorabehera
sortuko ditu.
Guridi aretoa
20:00

TOLOSA, ekainak 3
Jaialdia
Euskal Selektzioaren eguna
ospatuko da datorren igandean.
Besteak beste, mendi martxa
Uzturrera, haur krosa, "Esait-
Bithon"-a, bertso jaialdia, herri
bazkaria, pilota partidak, eta Triki
Ta Ke taldearen kontzertua
antolatu dituzte hirugarren jaialdi
honetarako.
Herriko kaleetan
8:00etan hasita

IRUNEA, abuztuaren 2a arte
Antzerkia
Nafarroako Antzerki Eskolaren
eskutik "La Ronda" antzezlan
ikusteko aukera izango da. Gyula
Urban hungariarraren
zuzendaritzapean Arthur
Schmitzler-en lana taularatuko
dute asteburuan.
Nafarroako Antzerki Eskola
21:00

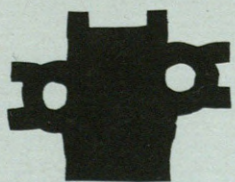

ERRATZU, ekainak 3
Ibilaldi neurtua
Baztango VIII. Mendi Ibilaldia
antolatu du Baztango
Mendigoizaleak taldeak.
Bailarako leku desberdinak
ezagutzeko Erratzu-Erratzu
ibilaldi neurtua egingo dute.
Lehenengo taldea goizeko
zazpietan aterako da. Argibide
gehiago 948-581279
telefonoan.

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

katixa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Nerbioiren Itsasadarra.

Euskal "Beverly Hills"eko mirari naturalak

■ XIX. mendetik aurrera Getxo jauregiz eta etxe ederrez betetzen hasi zen, batez ere Neguri aldea.

Itsasadarraren ezkerraldea igarotako mendean meategi eta burdinoletako langileen bizileku izan bada, Bilboko burgesiak laster asko konkistatu zuen Getxo miragarria. Hiriburutik gertu, ordurarte natura aldetik ia lurralde birjin eta pribilejiatua, industrializazioak bertako aurpegia aldarazi zuen, natur mirarien artean etxe zein baino zein dotoreagoak eraikitzen hasi zirenean.

bbk =

Bizkaia **beti** gure bihotzean

kilometro batera dagoen aparkalekura iritsi eta ibiltzen hasi... ez zarete damutuko.

GETXO

Herrialdea: Bizkaia

Bilbora: 15 km.

Altitudea: 51 m.

Biztanleak: 83.461

Euskaldunak: %19

Azalera: 12 km²

Dentsitatea: 6.955 bizt./km²

Jaiak:

Jazzaldia (uztaila)

San Inazio (uztailak 31)

Portu Zaharra (abuztuak 10)

Andra Mari (abuztuak 15)

Folk Jaialdia (iraila)

Areeta (irailak 24)

NERBIOIREN ESKUINALDEKO URBATERRAREN DOTORETASUNA

Zintzilikako zubiak oso giro ezberdina bizi izan duen (eta duen) eskuinalde dotore eta aberatsagoan utziko gaitu, Getxo udalerririk betetzen duen eskuinaldean, hain zuzen. Bizitza maila inbidia garria duen hiri hau ondo zatitutako auzuneetan banatua dago, bakoitza bere izaera propioarekin.

Areetan, berehala ezkererantz joko dugu, erdigunerantz, laster Neguriko aberatsen etxe jauregi zoragarriak ikusten hasten garen lekuan ezkererantz hartuko badugu ere, Ereaga hondartzan sartu asmoz. Hondartzaren erdian Algortarako bidea segi dezakegu, eskubi-gorantz, errepidean berriz ezkererantz jarraituz. Erdigunea Plentziarako norabidean zeharkatuko dugu. Hori bai, zentruko bukaeran dagoen bidegurutzean ezker-gorantz joko dugu, seinalizaturik ez badago ere.

Bide horretan, segituan Nerbioi ibaia itsasoratzen den Abarren eskumaldeko Galea lurmutur ederrean barneratuko gara. Errepidea labarren gainetik badoa ere, paraleloki, gomen-dagarriena ibilbide hau oinez egitea da, Aixerrontan hasi eta muturrerako itsasargiraino. Dena den, kotxez eginez gero ere, beti geratuko zaigu Aizkorri Kala-Hondartza zoragarriaren inguruan prestatutako (prestatugabekoak segituz agian hobeto) ibilera ederra aprobeitatzeara. Itsasargitik

Getxok Nerbioi itsasadar hasieraren eskuineko aldean betetzen du, eta Bilbotik kilometro gutxitara dagoenez, ia zokomendetik bertako bizitegi auzorik ezagunena bihurtu da. Izan ere, XIX. mendetik aurrera eta batik bat XX. mendearen hasieran Getxo jauregi eta etxe ederrez betetzen hasi zen, batez ere Neguri aldean, hiri hau Bizkaiko dotoreenetakoa bihurtuz.

FISONOMIA ETA HISTORIA

Getxo izaera propio eta ezberdineko auzotan banatuta dagoela esan behar da: Areeta (Bilbotik hurbilena), alboan Erromo, Neguri aberatsa, Algorta (hiriko erdigunea) eta Andra Mari (jatorrizkoa). Harantzago Galea lurmuturra dugu.

Hiria Andra Mari monastegiaren (XII. mendetik parrokia) inguruan sortu zen, eta nekazariz eta arrantza lez populatua zegoen. Bilboko portuaren aktibitatea igotzean Algortako auzunea ere garatzen eta indartzen joan zen, Andra Mari 1779an berreraiki zen bitartean. XIX. mendetik turismoa hasi zen, eta berarekin burgesia uda pasatzeko bigarren etxeak eraikitzen hasi zen. Askok Getxo aukeratzen zuten.

Areetako auzunea sortzeak horretarako lagundu zuen, bertan

■ Neguri Bizkaiko hiririk dotoreenetakoa bihurtu da eta bertan etxe ederrak ikus daitezke.

Getxoko Jaialdiak

2001

...honezaz gain

Liburutegiak, Zine Kluba,

Haur Zinea, Cinema Paradiso

Gabonetako Parkea,

eta abar luze bat

INFORMAZIOA:

944 914 080

Faxa: 944 911 531

<http://www.getxo.net>

E-mail: infocultura@getxo.net

XVIII. ESKULANGINTZA AZOKA
XIII. BLUES JAIALDIA
XXV. EUROPAR JAZZALDIA
XV. HABANERA JAIALDIA
XVII. FOLK JAIALDIA
XIX. ANTZERKI IHARDUNALDIAK
XXI. ASTE KORALA
XVI. UDAZKENEKO KONTZERTUAK

GETXOKO
UDALA

AYUNTAMIENTO
DE GETXO

GETXOKO KULTUR ETXEA
AULA DE CULTURA DE GETXO

■ Goian Aizkorriko kalak ikus daitezke, eskuinean berriz, Galeako muturreko labarrak eta euren gaineko haize errota.

txaletak eta udetxeak altxatu zirelako. Era berean, komunikazioak ere hobetu ziren (Bizkaia zubia 1893an inauguratu zen). Portua handitzean Areetako hondartza desagertu eta bainuzonaldea ere lekuz aldatuko da, oraingo honetan Neguriko auzo dotorea jaioz.

IKUSTEKOAK

Bizkaia zubiak Nerbioi itsasadarraren bi aldeak lotzen ditu, Portugalete eta Areea, hain zuzen. 1893an egina, munduko lehen zintzilikako zubia izan zen, eta itsasontziei oztoporik jarriko ez zien lotura bat eraikitzeke arazoa konpondu zuen.

Zubiko enparantza atsegi-netik ezkererantz, Areetako etorbidearen erdian Andra Mari Mesedeetako eliza dugu eta bertan Euskal Autonomia Erki-degoko organorik handiena dago.

Nerbioirantz itzuliz, berau amaitzen den ertzean Txurrukari eskainitako oroigarri handi eta ikusgarria geratzen zaigu; kanpoaldeko portua bir-

Informazio Praktikoa

GETXO

Turismo Bulegoa: Ereagako Hondartza. ☎ 94- 491 08 00.

Udaletxea: Foruak 1. ☎ 94- 489 02 00.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 489 02 02.

Ertzaintza: Aiboa 13. ☎ 94- 444 14 44.

Osasun-zentruak:

Algorta. ☎ 94- 600 71 00.

Areea. ☎ 94- 600 71 70 / 71.

Alojamendua:

***H. Balneario Igeretxe Agustin - Ereagako Hondartza (Algorta). ☎ 94- 491 00 09.

***Hotel Los Chopos - Los Chopos Etorbidea 2 (Neguri). ☎ 94- 491 22 55.

***Complejo Hotelero Los Tamarises - Ereagako Hondartza (Algorta). ☎ 94- 489 02 00.

***Hotel Artaza - Los Chopos Etorbidea, 12 (Neguri). ☎ 94- 491 28 52.

***Hotel Neguri - Algortako Etorbidea, 14 (Neguri). ☎ 94- 491 05 09.

**Areea pentsioa - Mayor, 13-1.º (Areea).

☎ 94- 463 81 36 / 94 464 31 98.

*Basagoiti pentsioa - Basagoiti Etorbidea, 72 (Algorta). ☎ 94- 460 79 75 / 608 577 446.

*Salsidu 21 pentsioa - Salsidu, 21 (Algorta).

☎ 94- 430 24 76.

* Usategi pentsioa - Landene, 2 (Algorta). ☎ 94- 460 30 88 / 656 783 497.

"Las Arenas" Ikasle-egoitza - Amaia, 26 (Areea). ☎ 94- 463 48 01.

Jatetxeak:

Aitor - Los Chopos Etorbidea, 31 (Neguri). ☎ 94- 430 40 86.

Artaza - Los Chopos Etorbidea, 12 (Neguri). ☎ 94- 491 28 52.

Casi - Los Chopos Etorbidea, 2 (Neguri). ☎ 94- 491 22 55.

Cubita - La Galea Errepidea, 30 (Andra Mari). ☎ 94- 491 17 00.

Cubita Kaia - Kirol portua (Algorta). ☎ 94- 460 01 03.

Egoki - Los Chopos Etorbidea, 31 (Neguri). ☎ 94- 430 40 76.

El Chalet - Manuel M. Smith, 12 (Areea). ☎ 94- 463 89 84.

El Puerto-Zabala - Aretxondo, 14 (portu zaharra). ☎ 94- 491 21 66.

Goieztzi Erreategia - Aretxondo, 14 (portu zaharra). ☎ 94- 460 38 83.

Igeretxe - Mayor, 28 (Areea). ☎ 94- 464 55 93.

Igeretxe Agustin - Ereagako Hondartza (Algorta). ☎ 94- 491 00 09.

Iturgitxi Asador - Itxe Bidea, 12 (Berango). ☎ 94- 668 12 86.

Itxas Bide - Ereagako portua, 42. (portu zaharra). ☎ 94- 491 05 89.

Jolastoki - Leioako Etorbidea, 24 (Neguri). ☎ 94- 491 20 31.

Karola Etxea - Aretxondo, 22 (portu zaharra). ☎ 94- 460 08 68.

Parrillas del Mar - Kirol Portua (Algorta). ☎ 94- 491 29 69.

Tamarin II - Reina M. Cristina, 5 (Areea). ☎ 94- 491 29 69.

Los Tamarises - Ereagako Hondartza (Algorta). ☎ 94- 491 05 44.

Txo Asador - Kirol Portua (Algorta). ☎ 94- 491 12 93.

moldatu zuen gizonari eskainia, lur eta itsasoaren arteko borroka sinbolizatzen du. Bertatik ateratzen den hondartza gaineko pasealekuan zehar, edota atzeko Zugazarte kalean zehar, dagoneko estilo ezberdinetako etxe eta jauregi ederren artean ibiltzen hasiko gara: Itxas Begi, Bake Eder...

Hala ere, hoberena Negurira ailegatzean dator, batez ere Arriluze pasealekuaren gainean dugun jauregi zoragarrien bilduma: Eguzki Alde (Asuako errepidearen kantoian, 1918koa), eta bata bestearen ondoan Lezama Legizamon (lorategiekin batera osotasun zoragarria leku ezinhobean), Aizgoyen eta Arri-luze.

Pasealekua amaitzean harresiak eta itsasargi bitxia (arkuen gainetik sortzen den baserri modukoa) ditugu, Ereaga hondartza hasten den lekuan. Puntu honetan kirol portu ondotik, Abra badiaren erdi-erdian dagoen itsasargiraino ailegatu gaitezke.

Honen erdian dagoen Ereagako Jaispidetik igo eta Algortako Etorbidean ezkerre eginez Algorta auzoan dagoen udal-txe aldera iritsiko gara. Urre koloreko hondar harlanduez eginiko eraikin honen ezkerrean Loiolako San Inazioaren eliza neoerromantikoa eta eskuinean ingeles estiloko Santa Clara jauregi eder-ederra.

San Inazioaren azpian jaiotzen den Miramar kalea hartuz (zer esanik ez, bista politak dituen), Maria Cristina parkea igaro eta handik gutxira Algortako portu zaharrera jaitsi ahal izango dugu. Portu zahar honen kale-txo estu eta aldapatsuak arrantzale etxe zuriska eta atseginen artean jaisten dira, Getxoren beste ikuspuntu bat erakutsiz.

Alboan dugun Usategi parketik berriz ere San Nicolas (neoklasikoa) eta Aita Trinitarien (erromaniko itxurakoa) elizetaraino igo gaitezke, eta bertan ezkerrean, Arrigunaga hondartzaraino jaitsi. Honen eskuinean Galea muturraren labar zuriska eta ikusgarriak ditugu ikusgai. Andra Mari eliza labarren hasieratik gertu dago. Gaur egun ikusiko duguna batik bat XVII. mendeko erromanikoa da, baina XII. mendeko antzinako tenpluaren hondar batzuk gordetzen ditu. Hurbil, Aingeru Jagolearen basiliza dugu.

GALEAKO MUTURRA

Abiapuntuan, Andra Maritik hurbil eta labarren gainean errege gisa, Aixerrota dugu, XVIII. mendean altxatu eta gaur luxuzko jatetxe dena. Labarraren gainetik doan bidezidorretako bat hartuz, Abra, portua eta ezkerreko zein eskuinaldeko ikustaldi paregabeetaz gozatzeko aukera izango dugu, paisaia industrial eta naturalen nahasketa behatzeko aukera.

Bidearen azkenaldera Printzearen gaztelua edo gotorleku zaharra geratzen da. Tamalez, XVIII. mendeko osotasun interesgarri hau (harresiak, lubakia, zubi altxagarria eta dorre biribila) egoera negargarrian dago.

AIZKORRI HONDARTZA

Galea lur muturrean bertan dugun aparkalekutik, oinezkoentzat prestaturik dagoen (harrizko baldosaz egina dago) Galeako bidea hasten da, laua eta oso erraza. Hala ere, guk nahiago dugu jendearen ibilian-ibiliaz sortzen joan diren bidezidorrak jarraitu, labarretatik edo erlaitzetik hurbilago goazelako, eta beraz, bistak are zoragarriak direlako. Itsaso zabala ezkerrean dugula, gehienez ordu erdira Aizkorri hondartza edo kalaren goialderaino iritsiko gara.

Euskal Herrian merezi duena baino askoz ezezagunagoa den hondartza basati honek lehenengoz ikustean txundituta utziko zaituzte. Eta itsasbeheran teatro natural erraldoi hau bisitatzeko aukera izan baduzue ziur itzultzeko irrikitan zaretela.

Gogorik izanez gero, uretaraino bidezidor batetik jaisteko aukera dago, eta berriz ere igo ostean, gure ibilera Sopelaraingo luzatu dezakegu, Gorrondatxe eta Barinatxe ("Basatia") hondartzak bisitatuz. Edo bestela, labarren gainean eseri, mugarik gabeko itsasoari begira olatuen zurrumurrua entzun eta gure kostaldeko beste mirari horietako bat behatuz, minutuak eta orduak pasatzen utzi ditzakegu...

■ Galeako lurmuturreko labar beldurgarriak.

Indianoen antzera etxe atariak palmondoz hornitzen hasteko garai aproposa da; hegoaldeko nekazariei kasu egin eta sasoi honetan landatu beharko genituzke, eta ez neguan.

PALMONDOEN SASOIA

Urteko egunik luzeenetan gaude. Atarietan lizarra, elorri zuria eta malba eta larrosezko erramilotak laster iltzatuko direnez, jabetu ere egin gabe, udako solstizioa etorriko da, eta egunez egun, minutukamintuka gaua hazten hasiko da eguzkiak bizkarra ematen digun eran. Sasoi honetan lurra berotua da dagoeneko eta sustrai mokofinak dituzten palmondo eta palmerak landatzeko garai aproposa da.

Urteak daramatzagu euskaldunok palmondoak gurtzen. Kristautasunaren eraginagatik gure erramu edo ereinoaren tokia hartu zuen garai batean. Indianoek amerikarren odol zirripiztinak eskuetatik garbitzeko denborarik hartu gabe, patrika

bero-bero eginda etxera bueltatzen zirenean baserria edo indiano-jauregi berrien atari aurrean palmondo bat landatzeko ohitura zuten. Landare jande hau oso gurea dugu; eguraldia hartzen ari den zantzuarekin gero eta geureagoa. Hegoaldeko nekazari eta lorazainengandik

ikasten hasi beharra daukagu. Bazen garaia, hala ere, batzuei ikaragarri kostatzen zaie hegoaldeko zerbait ikasi dezaketenik sikiera pentsatzea ere... gero halako porru-haziak. Palmondoak negu-neguan landatzen ikusten dira bateren batzuk han eta hemen; gehienak sustraiak izoztu eta ihartuta hor izaten dira gero urte guztian astakeriaren adibide. Orain, orain tokiz mugitu palmerak, lur harro haretsuan landatu eta lehen urtean eman ura sueto. Ehun urtetik gorako palmeratzarrak ere amultsuki tratatuz gero inongo zaputzaldirik gabe txintxo-txintxo itsasten dira ●

♦ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Mutazioak normalak dira bakterioetan, baina baldintza berrietara egokitzeko ohikoa dena baino gehiago garatzen direnean antibiotikoenganako erresistentzia lor dezakete.

BAKTERIO MUTATZAILEA

Madrileko Ramón y Cajal ospitaleko talde batek agerian jarri du zein den antibiotikoekiko erresistentziaren arrazoia. Fernando Barquero, aipatu ospitaleko Mikrobiologia zerbitzuburuak lan bat argitaratu du Science aldizkari ospetsuan eta bertan frogatzen du, aurrenengo aldiz, koadro kliniko zehatz baten bidez -eta zehazkiago esateko fibrosi kistikoak jotako gaixoei- bakterio baten hipermutazioa dela antibiotikoen aurrean erresistentziak agertzearen arrazoia.

Mutazioak normalak dira bakterioetan, hauek milioika urtez eboluzionatu baitute giro eta baldintza berrietara egokitzeko, baina bakterio honen kasuan, bariabilitate edo

aldakortasunaren proportzioa normala baino mila aldiz gehiago ugaltzen da, eta horrekin antibiotikoen ekintzari itzuri egiteko aukerak ere gehitu egiten dira. Lanean esaten da hipermutazioaren oinarri genetikoak ADNaren erreplikazio-prozesuan akatsak konpontzeko jardueraren alterazioan edo galeran

dagoela. Akatsak (mutazioak azken finean) ez badira konpontzen edo zuzentzen, bakterioak aldakortasun-maila altua lortzen du, eta horixe da, hain zuzen ere, fibrosi kistikoaren eragiten duen kasua. Gaixotasun hau, fibrosi kistikoaren, genetiko eta hereditarioa da, eta usuagoa da arraza zurian. Bere kontrako tratamenduan arnas fisioterapia, antibiotikoak eta ariketa fisikoa konbinatzen dira, birrikak gorputzean sortzen den muki likatsu horretatik ahalik eta garbien mantentzeko. Behin genetikaren aurrerapausoak erabiltzen hasi ondoren, esan daiteke zortzi-hamar urte barru gaixotasuna behin-betiko sendatzea lortu ahal izango dela ●

♦ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

HAUTESKUNDEAK KORSIKAN

Korsikako kostaldeko hiri ederrerenetako bat da Solenzara eta gaur, irla guztian bezala, hauteskunde eguna da bertan.

Korsikan ohikoa den legez, arratsaldeko 7etan itxiko dira hautes mahaiaik. Laster jakingo dira emaitzak.

Segundo batzuk besterik ez dira falta zazpiak jotzeko. Une horretan, Pasquale estu eta larri sartu da berari dagokion hautes mahaia dagoen eskolara, boza-emateko asmoz:

- Beranduegi al da botoa emateko? -galdetu dio mahaiko presidenteari-.

- Hori... Botoa nori eman behar diozunaren arabera dago...

SAGARDOA DELA ETA

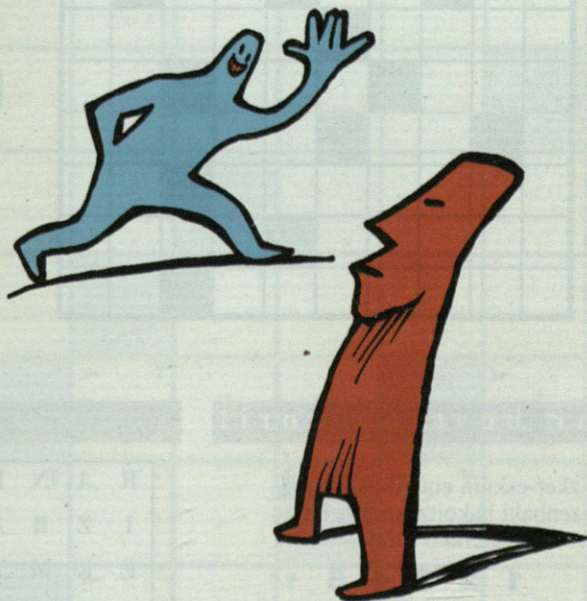
Ertzainek Asisko Urmeneta gerarazi dute Andoain inguruan, beze-

MANIXUTA

ZAZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

AIRERA MINTZATZEA

Norbaitekin hizketan alferrik saiatzea. Inor agurtzea bestea ohartu gabe

Horri ezer esatea airera mintzatzea bezalakoxea da

HABLARLE A LA PARED /
SE PRENDRE LE GROS VENT / TO PLAY INVISIBLE

roak elemeniaka bildu ohi dituen sagardotegi horietako batetik bueltan, Iruñeko bidean doala. Sagardoa aski eta abasto edan du eta mokorua bildu ondoren, alkoholemiak positibo (ez baikor ordea) eman dio.

Hilabete batzuetara, epaitegi baten

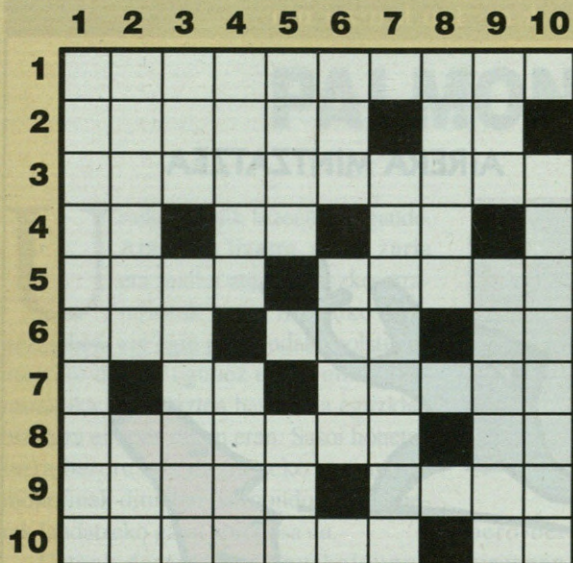
aurrean deklaratu behar izan du.

Epaileak, serio demonio honela esan dio:

- Jakingo duzunez, sagardoa dela eta zaude zu hemen.

- Hori bai pitokeria! Dena dela... noiz hasi behar dugu besta afrusa hau?

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

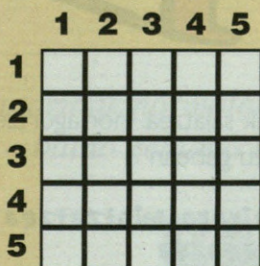
- 1.- Ustekabekoak. 2.- Tenorez. Kontsonante errepikatua.
3.- Iparra. 4.- Herri hizkeran, eta. Bizkaiko herria. Alderdi
espainiarra. Mila. 5.- Sarrera. Atsegina. 6.- Infin., sartu.
Sexu eme. Kontsonante errepikatua. 7.- Mila. Musika nota.
Antzerki mora. 8.- Ogi saskia. Zakur. 9.- Automobiġa.
Errusiako enperadore. 10.- Aurkitu. Errepikatuz, gorotza.

GOITIK BEHERA

- 1.- Proiektuak. 2.- Oinetako mota. Istua.
3.- Oinarritzko edaria. Huts egin. 4.- Arrantza tresna.
Infin., erosi. 5.- Interjekzioa. Bokala. Italiako telebista.
6.- Gabezia. Ospa! Tona. 7.- Potasioa. Liluraz bete.
8.- Garaia. Bokala. Sufrea. 9.- Areago. Sendoak.
10.- Potasioa. Amarakoa.

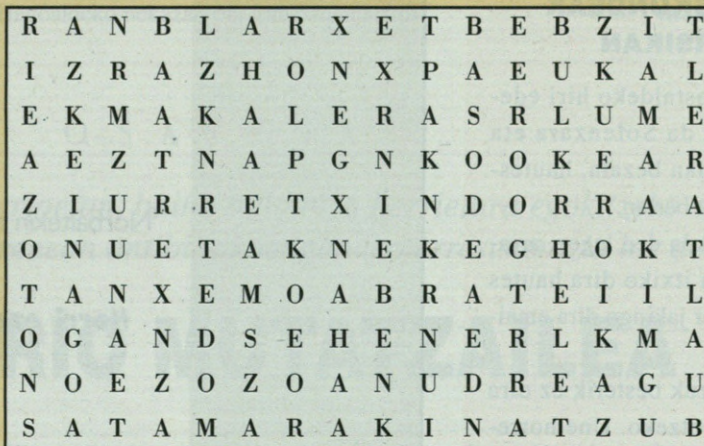
Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1. Anaiaren semea. 2. Pl., barazki
mota. 3. Hegazti mota. 4. Pilota
handi. 5. Intsektu mota.

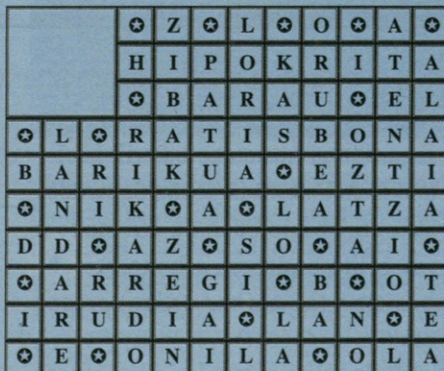
Letra Zopa

Aurki itzazu
letra zopa 8
txori
motaren
izenak.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

I H D E D I A T E I E T U N U Z
R I O T A N A U N K Z A Z Z O L
O K R R A S T K E I A E U T X M
G I T X N A T R S B G M I O H L
Z E R E L I Z A R R A A R A P K
A T E U O L A A H R X A P I I R
E G M I M S E U R A I H R S N O
T I O A Z T L A H B S Z E T U X
U R A K R E S T K A I T E N A O
A K T O A I K O A Z T I R A H R

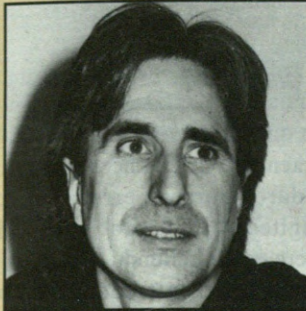
Gurutzegrama

Erker-eskuin: 1. Leialtasun. 2. Antzua. Ahi. 3. Neu. R. Amen. 4.
Karobi. Ari. 5. I. Baikorra. 6. Dau. Rat. A. 7. Errua. Aii! M. 8. Truk.
Arrea. 9. Ze. Agurain. 10. Anana. Ekai.

Goitik-behera: 1. Lankidetz. 2. Enea. Arren! 3. Iturburu. A. 4. Az.
Oa. Uhan. 5. Lurhira. Ga. 6. Ta. IKA. Au. 7. A. A. Otarre. 8. Samar.
Irak. 9. Uhera. EIA. 10. Ninia. Mani.

Hitz Gezidunak

	Barea	▼	Bihia	▼	Beso, hitz elkarketan	▼	Baleukate	▼	Kalearen hasieran
	Salatzearen ekintzak		Belar idorra		Gorotza		Hitz motela		
	►		▼		▼		▼		▼
	Deitura	►							
	Nafarroako herria								
Geletako goialdeak	▼	Basapizti mota	► ▼						Pisu handikoa
Irabazia		Oriaren erdian							
►		▼				Juntagailua	►		▼
						Baratzea			
Hitz gordina	►					... egin, agurtu	► ▼		
Musika nota						Intsektu mota			
►		Kontso-nantea	►	Bokala	►	Modua	► ▼		Tona
		Bat eta bat		Ni		Kontso-nantea			Ohorezko hitz
Izena	►	▼	▼	Tente	► ▼			Zaren hori	► ▼
Maitatua				Aluminioa				Potasioa	
►			▼		Nafarroako herria	►	▼		
					Kontso-nantea				
Kontso-nantea	►	Jezarlekua	►		▼			Sodioa	►

Pertsonaia: Euskal hizkuntzalaria

Denborapasak: LUMA • Komikia: MARKO HARMSPACH

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

ELIXABETE GARMENDIA

POZA SALGAI

Telebistako mikrofonoa oso termometro ona da kaleko giroa neurtzeko. Ez juxtu jendeak mikrofono aurrean esaten duenagatik, norma-lean "bai-ez-ez dakit" baino askoz gehiago esaten ez bait zaio uzten gainera. Neurgailu ona da jendeak mikrofonoa hurbildu ahala hartzen duen jarreragatik. Liskar garaian presa ikaragarria izaten du herritarrak, erantzun ezina. Aldi lasaigoetan, adibidez sutenaren garaian, errazago jartzen da bere iritzia ematera.

Maiatzaren 14ko goiza, eguraldi polita, asteleheneroko azoka Gernikan. Han daude hiru emakume adineko, saltzaileak, txutxumutxuan nerabeak lez. Ikusten du batek telebistako mikrofonoa eta kazetariak ezer esan aurretik botatzen dio agurra: "Egunon!" argi, ozen eta sinpatikoa. "Ze jenero ekarri dodan? Bueno, ezer ez, poza! Horixe, poza!". Kronika baterako abiapuntu ezin grafikoagoa; aurreko egunerako Bilbon, Gasteizen eta Donostian desenbarkatu zuten ehundaka kazetariak ez ziren ordea hurbildu Gernikako azokara, ez beste inongo kaletara, biharamoneko argazkia egitera. Ez zuten kontatu poza ez zela mugatzen irabazle gertatutako koalizioaren alderdikideetara.

BIHARAMONAREN biharamoneko kronikak bestelako jarraipena izango zuen: "Ze gutxi irauten duen pozak!" entzun zitekeen Zarauztik etorritako eztearen oihartzunarekin, paketeak bihotz askotako kristalak pitzatu izan balitu bezala. Berriro gorpil zoroaren mehatxua.

Emaitzak argiak izan direla esatea begibistakoa ez ezik, motz geratzea da. Hauteskundeok katartikoak izan dira. Ez bakarrik finkatutako kopuruengatik, aurretik bizi izandako giroarengatik baizik. Nik neuk ez dut gogoratzen politikaz horrenbeste mintzatu izana, ez bada 70eko hamarkadako talde kontzientziationetan, Ezberdintasun batekin, orduan jende asko geratzen zela bazterrean, iritzirik gabe edo eman nahi ezta. Oraingoan futbolari, "Gran Hermano"ri eta antzeko hizpideei konpetentzia

egin die politikak eguneroko solasetan.

Katarsia emerjentzia egoerak eragindakoa izan da, jakina. "Basta ya" eta enparauek azken urte luzean hezuramitu duten gurutzadaren aurrean erreakzionatu eta planto egitea. "Eredu arabar" goraipatua Araban ere ez da gailendu. Bestetik, EHko bozeramaileek azken orduan beren botuari eman nahi izan dioten baliagarritasuna ez du aintzat hartu ezta bihotzez eta ibilbidez ezker abertzalekoa den askok. Balizko nazio jaioberria bideraezinezkoa sentitzen da, batez ere harako bidea metrailaz minatuta baldin badago.

EMERJENTZIA egoera ez da ordea bukatu. Izatekotan ere, joko zelaia garbi marraztuta geratu da, eta orain hasten da partida. Ibarretzek izango ditu lanak jaso duen hondarea artez administratzen. Ez harrokeriaz, baina bai harrotasunez egin dezakeela hori. Izan ere azken bi urteotako esperientziatik ondorio bat behintzat atera behar genuke gurutzadaren erasopean egon garen guztiok: ez dugula hain apalak izan behar, hain herabeak. Ez daukagula zertan kokildu, ezta mea culpaka eta barkamen eske ibili beharrik geuron buruoi bertatik garatu eta gobernatutako herria opa izateagatik.

P.D. Herri horren paisaia Kantauriko olatuak ozta ozta saihestuz, mendi kaskoak ia eskuarekin laztanduz, "Lau Haizetara" erakutsi diguten hiru lankideei gorazarre. Seguraski horixe da hartu beharreko ikuspegi, ausarta eta errealista bezain maitekor eta ederra ●

"Ibarretzek izango ditu lanak jaso duen hondarea artez administratzen. Ez harrokeriaz, baina bai harrotasunez egin dezakeela hori. Izan ere azken bi urteotako esperientziatik ondorio bat behintzat atera behar genuke gurutzadaren erasopean egon garen guztiok: ez dugula hain apalak izan behar, hain herabeak"

Euskal Herriko Oroitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• **Opari Bereziatarako**

• **Pertsonalizatu Daiteke**

• **Neurrira Egiten Dira**

• **Eskaria Denboraz Egin Behar Da**

• **Prezio Aukera Desberdinak**

• **Alberdik eginak**

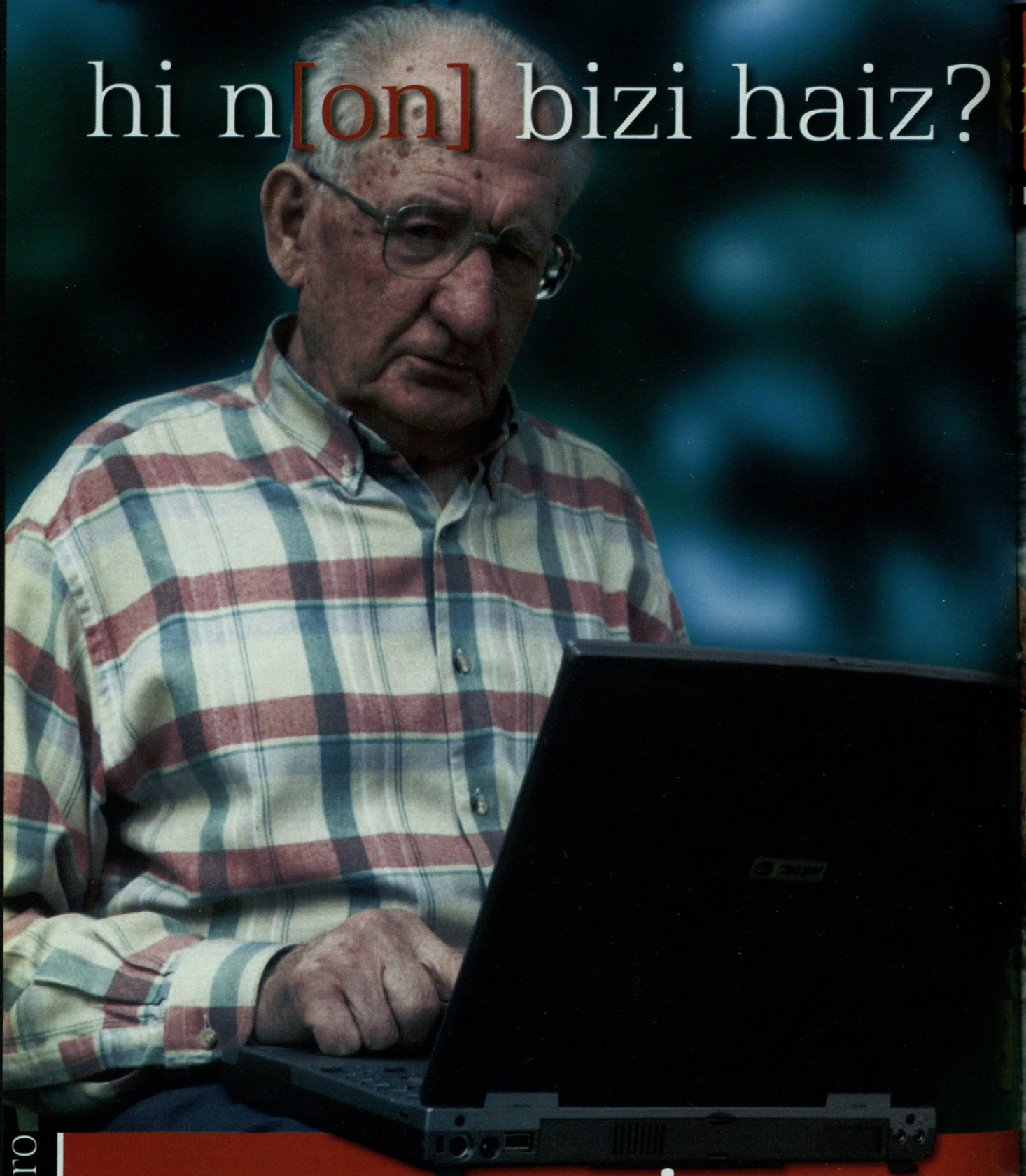
Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____
KALEA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____
HERRIA _____ HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

www.argia.com

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak
euskara, atsotitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • GUREAZOKA •